Yaz 2021

YapıKredi

Crystal

Hint ve Pasifik Okyanusu'nun kesişimindeki 17.000'den fazla adası ile tabiatın sayısız renk tonunu tek bir çerçeveye sığdırabilen Endonezya

MANDARIN ORIENTAL
BODRUM

Mandarin Oriental, Bodrum'da ayrıcalıklar Crystal sahiplerini bekliyor.

Mandarin Oriental, Bodrum'da seçili restoran harcamalarında **%20**, konaklamada **%5 indirim** ayrıcalığı!

CRYSTAL SAHİBİ OLMAK İÇİN:

CRYSTAL YAZIN, BİR BOŞLUK BIRAKIN, **TCKN** BİLGİNİZİ **4421**'E GÖNDERİN.

Detaylı bilgi ve diğer anlaşmalı restoran listesi için:
crystalcard.com.tr

RESTORAN KAMPANYASI: Seçili restoran listesi: Blue Beach Restaurant & Bar, Pool Bar & Restaurant, Mandarin Bar, Kurochan by IOKI. Crystal kart sahipleri kampanyadan işlem bazında en fazla 1.000 TL, aylık bazda en fazla 2.500 TL indirim kazanabilir. Restoran indirimleri, sadece restoranlarda yapılan ödemelerde geçerli olup harcamaların oda hesabına yazdırılması ve çıkışta tek seferde otel resepsiyonunda ödenmesi durumunda %20 restoran indirimi geçerli değildir. Aynı gün aynı üye iş yerinde yapılan harcamalarda, yalnızca ilk harcamadan indirim kazanılacaktır. Kampanya kapsamında kredi kartı ile kazanılan indirim, harcama yapılan günün sonunda karta yansıtılacaktır. OTEL KAMPANYASI: Yapı Kredi Crystal kart ile Mandarin Oriental, Bodrum resepsiyonunda yapılan ödemelere, fatura tutarı üstünden %5 indirim otomatik olarak harcama yapılan günün sonunda karta yansıtılacaktır. Konaklama indirimi, sadece otel resepsiyonunda ve Yapı Kredi Crystal kart ile yapılan ödemelerde geçerlidir.

YapıKredi
Crystal

HAZİRAN-TEMMUZ-AĞUSTOS

YapıKredi

Yönetim
İmtiyaz Sahibi
Yapı ve Kredi Bankası A.Ş. adına
Arda Öztaşkın

Yönetim Yeri
Yapı Kredi Plaza, D Blok,
Levent, 34330 İstanbul
Tel: 0212 339 70 00

Yayın Kurulu
Özge Bakırçalı, Ege Can, Esra Arat,
Sahra Özyavuz, Mert Nuzumlalı,
Deniz Öztürk, Beran Toksöz,
Müjde Metin

Yapım - Yayın
Lup Medya Ltd. Şti.
Gümüşsuyu Mah. Ayazpaşa Camii Sok.
No:7/5 Beyoğlu/İstanbul/Türkiye
Tel: 0212 243 6142
info@lupmedya.com

Yayın Koordinatörü (Sorumlu)
Beran Toksöz

Kreatif Direktör
Müjde Metin

Editör
Aylin Kumdagezer

Görsel Yönetmen
Gözde Kaniğ

Katkıda Bulunanlar
Demet Gezbor, Koray Yıldız,
Güvenç Atsüren, Uygur Uygur,
Zeynep Yener, Esra Kağıtçı Dede,
Aslin Kumdagezer, Kristin Fındıkoğlu,
Selin Ekim, Nihat Tekdemir,
Emre Kapçak, Stefanie Eichiner

Reklam Direktörü
Evrim Yücesoy
evrim@lupmedya.com

Baskı
Ofset Yapımevi
Çağlayan Mah. Şair Sok. No:4
Kağıthane 34403 İstanbul
Tel: 0212 295 86 01

Baskı Yeri ve Tarihi
İstanbul, Haziran 2021

Yayın Türü
Yerel süreli yayın

Tiraj
8 bin adet

Crystal Dergisi, Lup Medya Ltd. Şti. tarafından T.C. yasalarına uygun olarak yayımlanmaktadır. Crystal Dergisi'nin isim ve yayın hakkı Yapı ve Kredi Bankası A.Ş.'ye aittir. Dergide yayımlanan yazı, fotoğraf ve illüstrasyonların her hakkı saklıdır. Kaynak gösterilmeden alıntı yapılamaz. Yazıların sorumluluğu yazarlara, yayınlanan ilanların sorumluluğu ise sahiplerine aittir.

Mersis No: 0937002089200741

14

Yolculuk minvalinde inziva
17 binden fazla adadan oluşan dünyanın en uzun ikinci kıyı şeridine sahip Endonezya

Raja Ampat takımadasından Kawe Adası, Endonezya

Düşünce ve hayal gücünün belki de en güzel yanı sınırlarının olmayışı. Bulunduğumuz ortamdan çok farklı anlara götürebilecek potansiyeldeki bu soyut kavramlar, özellikle içerisinde bulunduğumuz zorlu zamanlarda bizlere olan desteğini esirgemiyor. Öyle ki gördüğümüz bir fotoğraf ya da okuduğumuz tek bir dize yolculukların sadece fiziksel olarak gerçekleşmediğini kanıtlıyor. Düşünce dünyamızda olmak istediğimiz yerde olabileceğimizin altını çizmek ile beraber günün küçük bir bölümünde de olsa rahatlamak her birimizin arzusu. Bu nedenle Crystal Yaz 2021 sayısının kapak konusunda rotamızı, mavi ve yeşilin farklı tonlarının yanı sıra kültürü ile de bir hayli çekici bir hale gelen Endonezya kıyılarına çevirdik. Yaz denince akıllara gelen her bir nesnenin doğrultusunda farklı konuları ele aldığımız gibi bu konsepti havuz tasarımları ve mücevher trendi içerisinde irdeledik. Kısacası zihninizde küçük bir tatile çıkmanıza yardımcı olmak adına neler yapabileceğimizi düşündük. Sağlıklı ve hayal ettiğiniz düşüncelerinizin gerçeğe dönüştüğü bir yaz olması dileğiyle...

72

Renk skalasında kum tanecikleri
Görevlerinin dışında stil göstergesi: Plaj havluları

Doğuş Otomotiv | Trafik Hayattır | DANIŞMA HATTI: (0212) 335 0 444

Touareg'in resmi spesifik CO_2 emisyonu ((AT) 715/2007) 179 g/km, resmi yakıt tüketimleri ((AT) 715/2007) lt/100 km: Şehir içi 8,3-8,9; şehir dışı 5,6-5,9 arasında ve ortalama 6,8'dir.

Doğuş Otomotiv'in Volkswagen için tercihi Castrol

İÇİNDEKİLER

28

Yükseklik ile gelen kimlik
Modern mimaride yüksek tavan faktörü ve konseptinin yaşam alanlarına adaptasyonu

52

Ekolojist karşılaştırma
2020'nin en büyük çevre sorunları ile birlikte 2021 kıyaslaması

60

Yüksek saatçiliğin gelecek rotası
40 markanın katılımıyla gerçekleşecek Watches & Wonders'ın 2021 edisyonundan seçkiler

82

Antik alışkanlıklar
Deniz ve plaj ikilisinden esinlenerek oluşturulan koleksiyonlarda yaz trendi

44

Kayıp medeniyetlerin izinde Meksika
Amerika kıtasının en büyük imparatorluklarından olan Aztek ve Maya'nın etkisinde Meksika

Koç

www.divan.com.tr www.divanpastaneleri.com.tr /divandayiz /divanotelleri /divanrestoranlari /divanpastaneleri /divandayiz

GÜNDEMDEN KISA KISA

DENGE, KONFOR VE TASARIM

Bulunduğumuz ortamda yaptığımız en ufak değişiklik bile farklı bir ambiyans yaratabilecek değerde. Her daim aynı yerde duran vazonuzun yerini cam kenarına almanızın yarattığı etki örneğinde olduğu gibi. Ancak daha majör aksiyonlar almak istiyorsanız mobilya tasarımlarını incelemeli. Tarzınız modern ve klasik çizgenin arasında bir yerde konumlanıyorsa Wittmann bir seçenek olabilir. Geleneksel ve çağdaş tasarımları ile bildiğimiz Wittmann'ın sanat yönetmeni Luca Nichetto, Andes koleksiyonu ile Viyana geleneğinin özelliklerini taşıyan klasik mobilyaları modern bakış açısıyla yeniden yorumluyor. Andes, farklı boyuttaki parçaları ile tek ya da çift kombinasyonlar için ideal ortamı yaratıyor. Ayak tabureleri ve masalar grup konfigürasyonuyla bütünleşmek için bir araya getirilebildiği gibi bağımsızlıklarını da ilan edebilirler. Kaplama seçenekleri açısından, çok sayıda malzeme ve renk seçkisi sunan koleksiyon aynı zamanda el işçiliğinin notlarına da değiniyor.

Wittmann'ın sanat yönetmeni Luca Nichetto'nun tasarladığı Andes koleksiyonu hakkında detaylı bilgiye *www.wittmann.at* üzerinden ulaşabilirsiniz.

Şimdiye Kadar Üretilmiş İlk Hibrit Maserati

Fer Mas Oto Tic. A.Ş.
Kuruçeşme Cad. No: 27 Kuruçeşme/İstanbul
Tel: (0212) 263 30 01

Birmot Antalya
Altınova Sinan Mah. Serik Cad.
No: 301 07170 Kepez/Antalya
Tel: (0242) 225 18 18

Birmot Ankara
Söğütözü Mah. Söğütözü Cad. No: 2
Koç Kuleleri C Blok No: 8–9 Çankaya/Ankara
Tel: (0312) 220 55 02

Mengerler Bursa
Ovaakça Santral Mah. İstanbul Cad.
No: 644 Osmangazi/Bursa
Tel: (0224) 261 11 14

Maserati

Ghibli

Motor: 2.0 L4, Azami Güç 330 HP/450 Nm, Azami Hız 255 km/s, 0–100 km Hızlanma 5.7 sn, Yakıt Tüketimi (karma) min.-maks. 8.5 - 9.6 Lt/100 km, CO_2 Emisyonları (karma) min.-maks. 192–216 g/km. İlanda belirtilen veriler, versiyona göre değişiklik gösterebilir.

Koç

www.maserati.com.tr

ORTA DOĞU ROTASINDA KOKU PARTİKÜLLERİ

Bu zamana kadar oluşturdukları esansları farklı coğrafyaların izinde arayan Diptyque bu sefer rotasını Orta Doğu'ya çeviriyor. Kum tepeleri, antik kalıntıları, hurma ağaçları, çölleri, baharatları ve sıralayabileceğimiz birçok görsel bütünlükle bölgenin kokusunu 75 ml'e sığdıran markanın parfüm şişesindeki altın metal plakalarının illüstrasyonları da Safia Ouares tarafından yapılıyor. Parfümör Nose Fabrice Pellegrin, Eau Rihla için özel oluşturduğu deri notaları ile sedir ağacı, iris ve ahududu esanslarını harmanlıyor. Unisex parfüm aynı zamanda 14. yüzyılda dünyayı dolaşan tüccar Ibn Battuta'nın seyahatlerinden ilham alıyor.

Diptyque Eau Rihla unisex parfümü ile Orta Doğu'nun kokularına değiniyor.

HYUNDAI ILAN

Botsvana'daki Xigera Safari Lodge enerjisinin %95'ini güneşten alıyor.

SANAT VE AFRİKA BİLEŞENLERİ

Farklı lokasyonları keşfetme duygusu söz konusu olduğunda Afrika kendinizi doğaya bırakmak ile eş değer. Safari konsepti bu bağlamda akıllara ilk gelen etkinliklerden. Ayrıca safarinizin bir amaca ulaşmasını istiyorsanız *Big Five* olarak anılan aslan, leopar, fil, bufalo ve gergedanları görmeniz de şart. Hayvanları doğal ortamlarında gözlemleme aktivitesine bir de sanat bağlantılarını ekleme gayesindeyseniz, Botsvana'daki Xigera Safari Lodge'u konaklanacak yerler listenize ekleyebilirsiniz. Afrika kıtasının dört bir yanından bir araya getirilen parçalar, Cape Town menşeli sanat ve tasarım galerisi Southern Guild'in küratörlüğünde seçiliyor. Dekorasyonu kadar yapının çevreye duyarlı olması da ilgi çeken özelliklerinden biri. Öyle ki Xigera Safari Lodge enerjisinin %95'ini güneşten alıyor. Tasarım koleksiyonlarının yanı sıra bir dizi sanatçının özel çalışmalarına da yer verildiği gibi Afrika'nın yerel kültürü de es geçilmiyor. Süitlerinin yanında farklı konaklama alternatifleri sunan Xigera Safari Lodge, Afrika deneyimini farklı bir perspektif ile ele alıyor.

YAPI & YAPI

GELECEĞİ YAPILANDIRIYORUZ

BUILDING THE FUTURE

İstanbul Finans Merkezi SPK Binası
İstanbul Finance Center SPK Building

www.yapi-yapi.com.tr

A6 E-Tron Concept, 100 kilometre hıza 4 saniyenin altında çıkıyor.

BİZ DİZİ YENİLİK İLE GÜNCEL KONSEPT

Elektrikli otomobil segmentinin gelişmekte olduğu günümüzde neredeyse aklınıza gelebilecek her marka bu konudaki teknik ve tasarım becerilerini geliştirmeye devam ediyor. Farklı statülerde değerlendirebileceğimiz markalar bir yandan da konsept elektrikli otomobilleri ile karşımıza çıkıyor. Bu noktada örneklerimizi çoğaltabileceğimiz gibi oyumuzu Auto Shanghai'da tanıtılan A6 E-Tron Concept'ten yana kullanıyoruz. 470 beygir gücünde ve 800 Nm tork değerine sahip motoru ile model 100 kilometre hıza 4 saniyenin altında ulaşıyor. Tam şarj ile 700 kilometre yol kat eden A6 E-Tron Concept hızlı şarj desteğini de barındırıyor. Böylece, 25 dakikadan daha kısa sürede yüzde 80'e kadar şarj edilebiliyor ve sadece 10 dakikalık şarj ile 300 kilometreden fazla sürüş imkanı sağlıyor. Audi'nin son konseptinin elektrikli otomobillerin hız ve tasarım yarışındaki pozisyonunu ilerleyen zamanlarda göreceğiz.

AYGAZ BARBEKÜLER İLE AÇIK ALANLARINIZA KEYİF VE ŞIKLIK KATIN!

Açık alanlarınıza şıklık katacak Aygaz Lugano ve diğer tüm barbekülerimiz için **keyiflibahce.com**'u ziyaret edin.

- YENİ NESİL PİŞİRME TEKNOLOJİSİ
- GURME BRÜLÖR TEKNOLOJİSİ
- GAZ GÜVENLİK SİSTEMİ
- ALEVLERLE SIFIR TEMAS

Koç

AYGAZ

Pura Ulun Danu Bratan Tapınağı, Bali, Endonezya.

YOLCULUK MİNVALİNDE İNZİVA

Yazı Aylin Kumdagezer

Yolculuk kelimesi gerçek ve mecaz anlamlarıyla ele alabileceğimiz bir sözcük. İşin fiziksel kısmını bir kenara bırakarak, biraz daha spiritüel bağlantılar ile ele aldığımız yolculuk, özellikle 2020 yılından bizlere yadigar kalan bir durum. Öyle ki evlerde hiç olmadığız kadar vakit geçirmemiz ve normal şartlarda gündelik hayatımızda uyguladığımız her bir ritüelin yine aynı metrekare içerisinde gerçekleşebiliyor olması her şeyden önce kişisel yolculuğun notlarına değiniyor. Fiziksel olarak bulunduğu ortama alışan insan bedeni söz konusu psikolojik etmenler olduğunda çok daha farklı bir yol izliyor. Bir önceki cümlemize verebileceğimiz en kuvvetli referans ise çalışma ortamlarımızın evlere taşınması üzerine. Bir diğer deyişle, psikolojik olarak beynimiz her bir ortamı kodluyor. Ev genel hatları ile dinlenme ya da rahatlama ortamı ile eşleştirilirken ofisler çalışma mekanı olarak görülüyor. Ancak pandemi öncesinde de *home office* çalışan kişilerin bu senaryonun farklı bir noktasında olduğunu belirtelim. Bu zamana kadar ev ve iş yeri arasında farklılığı bilinçaltında hisseden insan psikolojisi, evlerde çalışmaya başlamamız ile birlikte ortam ve eylem bağlantılarında küçük bir karışıklık olduğunu idrak ediyor. Öte yandan hanelerin içine sığdırılmaya çalışan aktiviteler sadece iş yükümlülükleri ile de sınırlı değil. Spor salonları, güzellik merkezleri ve hatta restoranları bile tek bir alanın içine dahil ediyor olmamız doğal olarak psikolojik şaşkınlıklara neden oluyor. Geçtiğimiz Mart ayından bu yana geçen zamanı düşündüğümüzde, hangimiz evimizin farklı köşelerini ofislere ya da spor alanlarına çevirmedik ki. Ayrıca rahatlama ya da bir şekilde zihnimizi boşaltmak adına içsel yolculuklara çıkmadık ki.

Cokel Nehri, Patican, Doğu Java, Endonezya.

Fiziksel ve tinsel yolculuğu gerçek anlamda deneyimleyebileceğimiz lokasyonlardan da bahsetmeli. Bu durumu kişisel olarak ele alabileceğimizi de düşünürsek seyahat etmenin insan üzerindeki etkilerinde birçok farklı duygunun varlığından söz edebiliriz.

Bir diğer deyişle, yolculuklarınızı- ki burada özellikle huzur bulma fikrini baz alıyoruz- hangi rotasyonlarda gerçekleştireceğiniz yahut hangi manzaraların size iyi geleceğine karar vermek, her şey önce kendinizi iyi tanımanızla ilişkili. Seçiminizi yeşil tonun hakimiyetinde bir doğa görüntüsünden ya da mavinin neredeyse her yansımasını barındıran bir deniz manzarasından yana kullanabilirsiniz. Fakat her iki tabloyu da tek bir çerçeveye sığdırabilecek potansiyeldeki doğallıkları da unutmamak gerek. Doğanın her türlü oluşumunu yalnızca bir kadrajdan görmenin mümkün olduğu noktaların coğrafi özelliklerinde ada kavramı ilk sırada. Sonuçta okyanus ortasındaki bu kara parçaları ana topraklarla bağlantılarını keserek kendi özerk bağımsızlığını ilan ediyor. Soyutlanma hissiyatının gerçek haline değindiği gibi yeşil ve mavi rengin çeşitli tonlarıyla da temas etmeyi ihmal etmiyor. Aslına bakarsanız bir adayı ziyaret etmek manevi açıdan bir kaçış, fiziksel olarak da soyutlanma durumu ile eş değer. Tabii bahsi geçen ada Endonezya sınırları içinde ise.

Klasik bir soruyu farklılaştırarak devam edelim; bir süreliğine normal hayatınızdan tamamıyla uzaklaşıyor olsanız yanınıza alınacaklar listesinin ilk üç sırasında neler oldu? Teknolojik aletlerin bu listeye kesinlikle kabul edilmediğinin altını çizmekle beraber bu senaryonun tamamıyla içsel huzur ile bağlantılı olduğunun da altını yeniden çizelim.

Üstte: Endonezya'da pirinç, Pirinç Tanrıçası Ida Bhatari Sri aracılığıyla Tanrı'nın armağanı olarak görülüyor.

Altta: Bali kültürüne göre tapınaklar, Tanrıların yeryüzündeki evleri.

Puri Saren Agung namı diğer Ubud Kraliyet Sarayı, Ubud, Endonezya.

Şu sıralar uzaklaşmak istediğiniz ve kısa bir süreliğine de olsa iletişimde olmak istemediğiniz her şeyin dahil olduğu listeniz ile birlikte spiritüel bir yolculuğa çıkıyoruz. 17 binden fazla adadan oluşan ve dünyanın en uzun ikinci kıyı şeridine sahip Endonezya'nın doğasına doğru.

Seyahat etmenin belki de en güzel yanlarından biri farklı kültürlere tanıklık ediyor olmamız. Şu sıralar bu deneyimden biraz mahrum kalıyor olsak da sonuçta insanın hayal gücünün sınırları tamamen kendisi ile alakalı. Görmüş olduğunuz görsellerin ve de az sonra okuyacağınız dizelerin yardımıyla bulunduğunuz yerden Endonezya kıyılarına doğru astral bir seyahate çıkmak mümkün.

Bali'nin zengin mirasının büyük bir bölümünün Majapahit İmparatorluğu döneminde (MS 1293-1520) gelişmeye başladığı biliniyor. Bahsi geçen zaman dilimi, bugün hala Bali sanatının temelini oluşturmaya devam ediyor. Küçük Sunda Adalarının en batısında yer alan Bali, yerel kültür ve Hinduizm etkilerini kelimenin tam anlamıyla her yerde deneyimleyebileceğiniz bir nokta. Bali halkı halihazırda atalarını ve ruh dünyasını onurlandırmak adına çeşitli dini ritüellerini devam ettiriyor. Böylece adada sizlerden farklı bir tarza sahip olan insanların neden böyle giyindiklerini anlamanız da kolaylaşıyor. Bir diğer açıdan baktığımızda ise üzerinizdeki kıyafetler turist olduğunuzu net bir şekilde ifşa ediyor. Bali'deki özel günlerde düzenlenen tüm törenlerde *Gamelan*- Bali'nin geleneksel müziği- ve yerel danslar, ruhani bir onurlandırmayı temsil ediyor. Küçük bir parantez açarak, Bali'nin neredeyse her bir yerinde duyacağınız müziklerden de bahsetmeli. Çok küçük yaşlardan itibaren Balili çocuklar köyde *sekaa gong* veya *beleganjur* adlı *Gamelan* gruplarının bir parçası olmaları için teşvik ediliyor. Bali'deki köylerin çoğunda, çocukların dans ve *Gamelan* gibi becerilerini düzenli olarak eğiten belirli gruplar da var. Her bir grup, yaşlarına ve cinsiyetlerine göre sınıflandırılıyor.

Bali'de 20.000'den fazla tapınağın olduğu biliniyor. Bu yapılar dönemlerinde katı kurallar eşliğinde inşa edildiği gibi yapıların maneviyat bakımından temsil ettikleri unsurlar nedeniyle de bakımlarına dikkat ediliyor. Öyle ki Bali kültürüne göre bu tapınaklar, Tanrıların yeryüzündeki evleri olarak anılıyor. Neredeyse her kasabada en az üç tane tapınak ziyaret edilmek üzere halka açılıyor. Tapınakları sıralamadan önce özellikle belirtmemiz gereken kurallar var. *Sarong*'larınızı giyerek yapılara girebileceğiniz gibi davranışlarınıza da dikkat etmeniz gerekiyor. Bazı kutsal tapınaklar sadece dini faaliyetler için kullanıldığından turistlerin ana alanlara girmesine izin verilmiyor.

Endonezya'nın geleneksel kanosu ile Mentawai adaları. Batı Sumatra Eyaleti, Endonezya.

Bajau balıkçıları tarafından su üzerine inşa edilmiş kulübe, Togian Adaları, Endonezya.

Kutsal yer olarak tanımlanan tapınaklar aynı zamanda işlevleri ve karakteristik özelliklerine göre dört grubu ayırıyor. *Pura Kahyangan*, en kutsal tapınak türünü temsil ediyor. *Pura Kahyangan Tiga* ise genellikle köy tapınakları olarak bilinirken *Pura Swagina* spesifik olarak belirli işler için inşa ediliyor. Demek istediğimiz *Pura Melanting* tüccarlar ve *Pura Subak* çiftçiler için tasarlanan tapınaklardan. Son olarak *Pura Kawitan*, aile soyunun kökenine göre inşa edilmiş bir tapınak türü. Bali'deki her ailenin kendi evlerinde ataları için inşa edilmiş özel aile tapınakları var. Bu bilgiler doğrultusunda ziyaret edeceğiniz tapınakların hangi amaçla yapıldığını sadece isimlerinden anlamanız mümkün bir hale geliyor.

Bali'deki tüm geleneksel yapılar Bali Hindu gelenekleri ve inanç sistemleri ilkelerine göre tasarlanıyor. Mimari üzerindeki kültürel ve dini etki yüzyıllar öncesine dayanıyor. Böylece, ruhların ve kozmosun uyumlu ve dengeli bir enerjiye ihtiyaç duyduğuna inanan halka uygun kutsal yerler yaratılması düşünülüyor. Evlerin tam olarak güneşin doğduğu veya en yakın volkanlara bakan yönde inşa edilmesi amaçlanıyor. Ayrıca *Kaja-Kelod* ilkesi, Bali mimarisinin ana kurallarından biridir. *Kaja*, volkanlarla yüzleşmek anlamına gelirken *Kelod* ise denize bakmak demek. Pek çok yapının planlanması bu konseptin doğrultusunda gerçekleşiyor. Mimari kurallardan belki de en ilginç olanı; Legal olarak bir yapının boyunun hindistan cevizi ağacından- 15 metre- yüksek olmasına izin verilmemesi.

Yapılar kadar sanat disiplinleri de Tanrılar ile iletişime geçmenin bir başka yolu. Öyle ki birçok eser, adanın derin manevi geleneklerini yansıtıyor. Adımınızı attığınız her noktada zanaat ile ilişkilendirilmiş çalışmaları görmeniz oldukça yüksek. Bali aynı zamanda "sanatçıların adası" olarak da biliniyor. Adadaki sanatsal ruh nesilden nesile aktarılıyor ve sanatçılar mitleri tasvir etmek adına çeşitli sanat dallarının izini sürüyor. Tabii bu noktada geleneksel sanat anlayışından bahsediyoruz. Yapılarda da bir hayli sık karşılattığımız oymacılık- ahşap ve taş- adadaki en eski sanat biçimlerinden. Mas Köyü özellikle ağaç oymalarıyla bilinirken Batubulan da taş oymalarıyla ünlü bir kasaba.

Wastra endek olarak da adlandırılan kıyafetlerdeki motiflerin çeşitli anlamları var. Bazı motifler kutsal kabul ediliyor ve sadece tapınaklardaki dini törenler için kullanılıyor. Bununla birlikte krallar ve soylular gibi yalnızca belirli kişiler tarafından giyilen desenler de var. Öte yandan, yaprak ve hayvan gibi doğa motifleri günlük aktiviteler için yaygın olarak kullanılıyor. Karangasem Regency'deki Sidemen Köyü ise kumaş dokumacılığının merkezlerinden biri. Kumaş dokuma, kasabanın sakinleri için sıradan bir aktivite. Burada genç ya da yaşlı fark etmez neredeyse herkes basit de olsa dokuma yapabiliyor.

Batı Papua, Endonezya.

Bali Hinduizmi, Hint tarihindeki Hinduizm ile ilintili. Bölgenin inancı, felsefe ve çeşitli yaşam düzenlemelerine dayanıyor. Bu nedenle de Hinduizm dogmatik bir din değil, daha çok manevi bir yaşam tarzının bir sonucu olarak tasvir ediliyor. Bu inancın Bali'ye gelmesinin en büyük nedenlerinden biri ise Hintli tüccarların bölgeye olan ziyaretleri. Bu etkileşim, ruhlar ve tanrılar ile ilgili olaylarda görülebilen ruhani fikirleri, mitleri ve efsaneleri de beraberinde getiriyor. Bu ziyaretlerin sonucu olarak Bali'deki tapınaklar ile Hint tapınakları arasındaki benzer tasarım ilkelerini örnek gösterebiliriz.

Sosyolojik olarak Bali'yi incelediğimizde ise Hindistan'daki kast sisteminden çok farklı bir görüşün var olduğunu fark ediyoruz. "Her şey düzenli; her şeyin bir yeri vardır." düşüncesi ile şekillen bu sistemde kullanılan isimler; sosyal ayrımların yapılmasına ve tanıştığınız kişinin statüsünün anlaşılmasına olanak sağlıyor. İsimler bu sistemin en büyük belirtilerinden. Bali'de alt sınıflara mensupsanız, çocuklarınıza doğum sırasına göre otomatik olarak isim verilmesi geleneğine uyuyorsunuz. Ayrıca Klungkung'a ait üç komşu ada olan Nusa Lembongan, Penida ve Ceningan'da bu gelenek hala devam ediyor. Bir diğer taraftan kız ve erkek çocukları ayırt edilmediğinden birçok Balili aynı isme sahip olabiliyor. Çeşitli karmaşıklıkları engellemek adına da erkek çocukları *I* kız çocukları ise *Ni* olarak belirtiliyor.

Her ne kadar Endonezya, Gregoryen takvimini dünyadaki hemen hemen herkes gibi kullanıyor olsa da Bali halkı tatilleri, ritüelleri ve törenleri için yerel takvimlerini tercih ediyor. Halk herhangi bir tören için bir tarih belirlemek istediklerinde, "iyi bir gün" bulmak için bir rahibe danışmak zorunda. Aksi takdirde kötü şansla karşılaşacaklarını düşünüyorlar.

Söz konusu Endonezya olduğunda pirinç tarlalarından bahsetmemek olmaz. Pirinç, Bali ve Endonezya'nın büyük bir bölümü için temel bir besin. Ayrıca adada neredeyse hiçbir tabak pirinçsiz servis edilmiyor. Bunun nedeni olarak ise pirincin, Pirinç Tanrıçası Ida Bhatari Sri aracılığıyla Tanrı'nın armağanı olarak görülüyor olması. Bali'nin pirinç konusunda en bilinen bölgelerinden biri olan Jatiluwih'daki yalalar deniz seviyesinden 700 metre yüksekte ve Bali'deki en yüksek ikinci yanardağ olan Batukaru Dağı'nın yakınında yer alıyor. Çoğunlukla pirinç tarlaları ile kaplı 53.000 hektardan fazla tarım alanının nasıl sulanacağını düşünüyor olmanız normal. Sorunun cevabı ise Bali Hindu dinine dayalı olarak geliştirilmiş ve dini ritüellere sıkı sıkıya bağlı olan *Subak* sulama sisteminde.

Keşfetmenin hiçbir zaman sınırı olmadığının bir kanıtı olarak sunduğumuz yolculuk kavramında Endonezya halkı için büyük bir önem taşıyan "iyi bir gün" mottosunu her şeyden önce unutmamalı. Sonuçta her günün iyi bir tarafını görmek mümkün, en azından spiritüel olarak.

Tanjung Aan plajı, Lombok Adası, Endonezya.

Steve Martin, Kathryn Bigelow ve Alec Baldwin, 2010.

SINIRLARIN ÖTESİNDEKİ KADINLAR

Yazı Güvenç Atsüren

Sabato, Domenica e Lunedì filminden Sophia Loren ve Lina Wertmuller, 1990.

Tarih her zaman güçlüler tarafından, güçlülerin yönlendirmesiyle yazılmıştır. Sinema tarihi de bu genellemenin dışında kalmaz elbette. Hemen hemen her sektör ve sanat disiplininin erkekler tarafından domine edildiğini, yani bu alanların güçlülerinin de erkekler olduğunu düşündüğümüzde sinema tarihinin benzer bir yönde yazılmış olması kesinlikle şaşırtıcı değil. Tarihin erkeklerin güdümünde yazılmış olması, bir noktadan sonra ister istemez sinemanın neredeyse sadece erkekler tarafından icra edilen bir sanat dalı olduğu yanılgısının hakikatmiş gibi kabul görmesi gibi bir sonuç doğuruyor. Fakat geçmişe bu dayatmalardan uzaklaşarak daha geniş bir perspektiften, daha detaylı bir şekilde bakıldığında sinemanın icat edildiği dönemden bu yana kadınların da kamera arkasına geçtiklerini, hatta sinemanın hem bir sanat dalı hem de bir eğlence aracı olması konusunda öncü pozisyonda yer aldıklarını görmek mümkün.

Bu konuya daha derinlemesine bakıldığında karşımıza çıkan ilk isim Alice Guy-Blaché. Fransız sinemacı, şimdilerde ilk kadın yönetmen olarak anılıp hakkı görece teslim edilse de çok uzak olmayan bir geçmişe kadar neredeyse hiç tanınmıyordu. Fakat kendisinin sinemaya olan ilgisinin ve bu yeni sanat dalı üzerine düşünmeye başlamasının, sinemanın ortaya çıkışından bile önceye dayandığını söylemek mümkün. 28 Aralık 1895 günü, tarihin halka açık ilk sinema gösterimi yapılmıştır ve bu tarih sinemanın ortaya çıktığı zaman olarak kabul edilir. Alice Guy-Blaché ise bu yeni teknolojiyle, o dönem bir kamera üretim firması olan Gaumont'da çalıştığı esnada, sinemanın mucidi Lumière Kardeşler'in sinematografiyi halkın kullanımına sunmadan önce yaptıkları bir özel gösterimde, 22 Mart 1895 günü

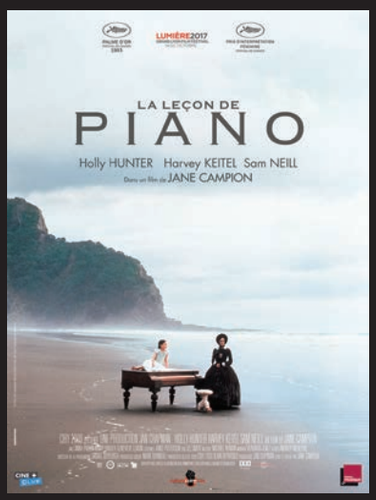

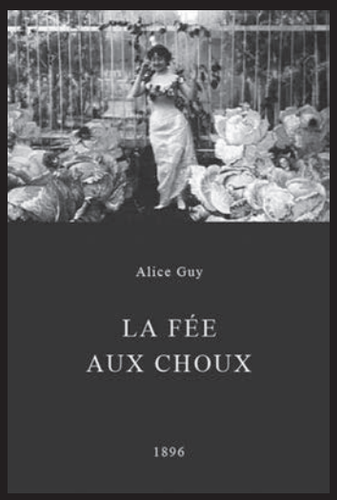

Lotte Reiniger bir animasyon filmi üzerinde çalışıyor, 1934.

tanışmıştır. Bu tarih, anlatı sinemasının temellerinin atıldığı gün sayılabilir. Zira Lumière Kardeşler'in erken dönem filmlerinin hemen hepsi gündelik hayatı kayda alan, belgesel değeri taşıyan yapımlardan oluşmaktaydı. Söz konusu ön gösterimi takip eden Guy-Blaché ise o andan itibaren bu akıl almaz icadın sadece "sıradan" görüntülerin kaydedilmesi için değil, hikaye anlatmak için kullanılabileceğini düşünmeye başlar. Sonrasında, 1986'da, yani sinemanın ortaya çıkmasından bir yıl dahi geçmeden, ilk anlatı sineması örneği kabul edilen *Lahana Perisi*'ne imza atar ve film büyük başarı kazanır. Bir tür masal sahnesi olarak da nitelendirilebilecek bu bir dakikalık filmle birlikte fantastik ögeler sinemaya girmeye başlar. Sinemanın ilk kadın yönetmeni; kariyerinin devamında kamera arkasına geçtiği yapımlarla komedi ve müzikal gibi türlerin de öncüsü konumuna gelirken filmlerin elle boyanarak renklendirilmesi,

görüntülerle senkronize edilmiş sesin kullanımı ya da yakın plan çekimler gibi konularda da deneyler yaparak sinemanın teknik anlamda ileri gitmesinde çok önemli rol oynar. Yine de Guy-Blaché'nin sinemadaki etkisini yönetmen olarak yaptıklarıyla sınırlandırmak hata olur. Kendisi gibi Gaumont'da çalışan eşi Herbert Blaché'nin şirketin faaliyetlerini Amerika'ya taşıması için görevlendirilmesiyle birlikte bu ülkeye gider. Burada kurduğu Solax isimli prodüksiyon şirketiyle, ileride Hollywood stüdyo sistemine dönüşecek yapının temellerini atar ve tıpkı Fransa'da yaptığı gibi birçok önemli ismi sinemaya kazandırır.

Amerika'nın ilk kadın yönetmeni olarak bilinen Lois Weber, Alice Guy-Blaché'nin sinemaya teşvik ettiği isimlerin başında gelir. 1911'de yönetmenlik yapmaya başlayan Weber'in filmografisinde öne çıkan yapımlardan biri 1913'te çektiği *Gerilim* isimli filmdir. Modern aksiyon türünün atası konumundaki bu filmde; çapraz kurgu, bakış açısı çekimleri ve karakterlerin aynı anda yaptıklarını göstermek için ekranı bölmek gibi metotlar kullanan Weber, zamanının çok ötesinde bir araba takip sahnesine de imza atar. Bu bağlamda *Gerilim*'in bu janranın birçok unsurunu bir arada kullanan ilk film olduğunu iddia etmek pek de yanlış sayılmaz.

Yönetmen, başta *Ayakkabılar* olmak üzere, kariyerinin devamında çektiği, sosyal konulara tavizsiz şekilde eğilen filmleriyle de sinemanın sadece bir eğlence aracı olamayacağını çok erken bir tarihte kanıtlar.

Guy-Blaché ve Weber gibi kadın yönetmenler, farklı alanlarda ilkleri başararak anlatı sinemasına böyle yön verirlerken benzer bir durum deneysel ya da gerçeküstücü sinema alanında da görülür. Pek çok kaynak, Luis Buñuel ve Salvador Dalí'nin birlikte hayata geçirdikleri *Bir Endülüs Köpeği*'nden ilk gerçeküstücü film olarak bahseder. Fakat bu bilgi doğru değildir ve bu yanlışlıkta tarihin erkek odaklı bir bakış açısıyla yazılmasının etkisi

Jane Campion, 1990.

olduğu pekala söylenebilir. Zira kadın bir yönetmen olan Germaine Dulac'ın *Bir Endülüs Köpeği*'nden bir yıl önce çektiği *Deniz Kabuğu ve Papaz*, yoğun şekilde gerçeküstücü unsurlar içerir; dolayısıyla bu üslupla çekilmiş ilk film olarak sayılmayı fazlasıyla hak eder. Bir din adamının bir generalin eşine duyduğu şehveti ele alan bu filmin neden görmezden gelinmeye çalışıldığı ise çok açıktır. Zira bir kadının elinden çıkan *Deniz Kabuğu ve Papaz*; seyircilere erkeklerin hüküm sürdüğü bir alanda erkekliği ve erkeklikle özdeşleşmiş kurumları sert şekilde eleştiren bir anlatı sunar.

Sinemanın bir diğer kolu olan animasyonun erken dönemine, ilklerine baktığımızda da karşımıza yine bir kadın çıkar: Lotte Reiniger. Gölge oyununu andıran, bugün hala etkisini gösteren silüet animasyonlarıyla tanınan Reininger'in 1926'da imza attığı *Prens Ahmet'in Maceraları* kadın bir sanatçının yönettiği ilk uzun metraj animasyondur ama tarihsel önemi bunun da ötesindedir. Çünkü daha önce çekildiklerine dair çeşitli kayıt ve belgeler olan Arjantin yapımı iki filmin günümüzde kayıp olması, Prens Ahmet'in Maceraları'nı varlığını sürdürebilmiş en eski uzun metraj animasyon haline getirir.

Sinemanın erken, yani potansiyelinin keşfedildiği döneminde böylesine önemli işler ortaya koyan ve ilklere imza atan kadın sanatçılar, bu sanat dalının sunduğu ekonomik imkanların keşfedilmesiyle birlikte ikinci plana atılmaya başlanmışlardır. Sinema, hem büyük bir kâr kaynağı hem de halkın üzerindeki etkisi sebebiyle önemli bir güç odağı haline geldikçe erkekler bu mecrada da mutlak hakimiyetlerini kurarlar ve süreç içerisinde sinema tam bir erkekler kulübüne dönüştürür. Bu iddia ilk başta kulağa bir miktar sert geliyor olsa da, sinema tarihinin yazımında en önemli unsurlardan olan ödüllere ve tabii ki Oscarlar'a, diğer adıyla Akademi Ödülleri'ne bakmak, konunun doğruluğunu kanıtlar.

Akademi Ödülleri'nin En İyi Film ve En İyi Yönetmen kategorilerine baktığımızda bahsettiğimiz durum daha da net şekilde ortaya çıkar. İlki 1929 yılında dağıtılan ödüllerin En İyi Yönetmen dalında bir kadının aday gösterilmesi ancak 1976 yılında gerçekleşir. Ödüle *Yedi Harika* filmiyle aday olan Lina Wertmüller'in İtalyan olması da ayrıca ilgi çekicidir. Bu durum, 60'ların sonlarından itibaren Hollywood'un eski ve daha muhafazakar yapısından sıyrılıp Avrupa sinemasıyla dirsek temasına girmesiyle birlikte de düşünülebilir elbette. Zira Wertmüller, kariyerinin başlarında modern Avrupa sinemasının en önemli figürlerinden Federico Fellini'yle çalışmış, ilk filmi *Kertenkeleler*'de yine Avrupa sinemasının temel taşlarından olan Yeni Gerçekçilik akımının izlerini taşıyan bir esere imza atmıştır. Kadın bir yönetmen tarafından yönetilmiş bir yapımın En İyi Film Oscarı'na aday gösterilmesi ise 17 yıl sonra, 1993'te Jane Campion'ın imzasını taşıyan *Piyano* ile gerçekleşir. Bu noktada ilk başta daha demokratik bir ortam sunduğu düşünülebilecek film festivallerindeki duruma bakmakta da fayda. Çünkü dünyanın en prestijli festivali

Nomadland ile En Iyi Yönetmen ödülünü kazanan Chloé Zhao, 2021.

Cannes'da büyük ödül olan Altın Palmiye'ye layık görülen ilk kadın yine *Piyano* ile Jane Campion'dır. Diğer festivallerde ise durum biraz daha iç açıcı. Márta Mészáros Berlin'de büyük ödülü kazanan ilk kadın olmayı 1975'de başarır. Margarethe von Trotta ise Venedik'te aynı başarıyı 1981'de elde eder. Oscar'a dönecek olursak Kathryn Bigelow, 2008'de *Ölümcül Tuzak*'la Oscar'daki erkek hegemonyasını kırar; hem En İyi Yönetmen hem de En İyi Film dallarında heykelciğe uzanan ilk kadın yönetmen olarak adını tarihe altın harflerle yazdırır. *Ölümcül Tuzak* aslında bir Irak Savaşı filmidir, dolayısıyla maskulen bir yapıya sahiptir. Ama içerik anlamında, o dönem çekilen birçok benzerinden net bir şekilde ayrılır. Zira Bigelow filmde savaşı, bir kahramanlık sahası olarak değil, neredeyse bir distopya gibi resmeder. Bu aslında, Hollywood geleneklerine ve Hollywood'un savaşı ele alma biçimine oldukça tezat bir tercihtir. Bu bağlamda Wertmüller ve Bigelow'un Oscar nezdindeki başarılarını, Hollywood'daki değişimin birer kilometre taşı olarak değerlendirebiliriz.

Sinema tarihi boyunca, bu yazı içerisinde adını andığımız ya da anamadığımız birçok kadın, çevrelerine örülen görünmez duvarları aşarak bu alanda ilklere imza atmış ve kendilerinden sonra gelen birçok başka kadına cesaret ve ilham vermiştir. Şimdi ise bu bayrak *Nomadland*'le son yılların en önemli filmlerinden birine imza atan ve bu yapımla En İyi Yönetmen ve En İyi Film kategorilerinde Oscar kazanan Asya kökenli ilk kadın yönetmen Chloé Zhao'da. Öncüleri ve onun sayesinde kadınların önündeki bariyerlerin birer birer yıkılmaya devam etmesi dileğiyle...

2019'da Garmendia Cordero Arquitectos tarafından eve dönüştürülen Tas Kilisesi.

YÜKSEKLİK İLE GELEN KİMLİK

Yazı Esra Kağıtçı Dede

Bir mekana girdiğimizde algımızı olumlu veya olumsuz yönde kolayca değiştirebilecek en önemli mimari unsurlardan biri tavan yüksekliğidir. Şans eseri hala varlığını sürdürmekte olan yahut eski taş evlerde veya konaklarda yaşamış olanların hemen hayal edebileceği yüksek tavanlar, odalarımızı ferahlattığı gibi içimizi de aydınlatır. Bir bakıma mekanda illüzyon yaratır. Yüksek tavanlı evlerin mekana kattığı büyüleyici atmosferi alçak tavanlı evlerde yakalamak çok zordur. İtalya Rönesans dönemi öncü mimarlarından Andrea Palladio *Mimarlık Üzerine Dört Kitap* adlı kitabında, bir odanın ideal proporsiyonunu belirlemek için odanın genişliğine ve uzunluğuna, yüksekliğini de dahil eden bir kural oluşturmuş. İtalyan mimara göre odanın yüksekliği; genişliği ve uzunluğu toplamının yarısı kadar olmalıdır. Palladio, adeta insanlığın bu temel kuralı unutabileceğini öngörmüş gibi bize basitçe odayı geniş olduğu kadar yüksek tutmamız gerektiğini vurgulamış.

Peki yükseklik, insanlar için neden bu kadar önemli? İnsanların alçak tavanlı odalara sahip sıkışmışlık ve kasvet hissiyatı uyandıran yapılardan hızla uzaklaştığını düşünecek olursak, bir mekan geniş olduğu kadar yeterince de yüksek ise bizde uyandırdığı ilk duygular şüphesiz ferahlık, bol ışık ve temiz hava olur. Bu yükselti, mekanı matematiksel ölçülerinden çok daha geniş, çok daha derin ve çok daha aydınlık algılamamızı sağlar. Yüksek duvarların imkan sağladığı yüksek pencereler ile gelen tonlarca doğal ışık yalnızca dışarıdan içeriye değil ruhumuza da nüfuz ederek mutluluğumuzu ve konforumuzu arttırır.

Yüksek tavanlar özellikle sıcak iklim bölgelerinde tercih edildiğinde kullanıcıya konfor ve enerji tasarrufu açısından pek çok avantaj sağlar. Bunun ardında ise basit bir fizik kuramı var. Mekandaki ısı arttıkça sıcak hava yükselir, tavana yakın seviyede birikir. Bu sebeple zemin seviyesindeki hava serin kalma eğiliminde olur. Buna karşın daha yüksek tavanlı odalar, standart yükseklikteki tavanlara göre daha fazla enerji tüketir. Çünkü havalandırma üniteleri daha geniş alanı ısıtmak veya soğutmak amacıyla daha fazla çalışır.

Vladimir Radutny Architects'in Michigan'daki *loft* projesi.

Ofist'in Karaköy Loft'u, İstanbul.

Yüksek duvarların ve tavanın doğru kullanımı, mevcut alanı kişisel zevke göre bambaşka bir ortama dönüştürme olanağı sunar. Daha ferah ve konforlu bir yaşam alanı sağlayan yüksek tavanların açık renk ile boyanmasıyla mekanda daha da geniş bir görünüm elde etmek mümkün. Çok çeşitli avize ve diğer aydınlatma elemanları ile ışık oyunları yaratılabilir veya alçı ve kartonpiyer kullanımı ile farklı desenler oluşturulabilir. Kitaplık, raf veya ayna gibi hem dekoratif hem fonksiyonel öğeler, yüksek duvarları boydan boya değerlendirme imkanı sunarken boydan boya tasarlanan bir dolap da mekandan tasarruf sağlayarak evdeki eşyaların depolanması için ekstra alan sağlayabilir. Tavanın yüksekliğine göre asma kat tasarlanarak mekanı kısmi olarak bölerek de kullanma olanağı yakalanabilir.

Yüksek tavanların estetik çekiciliği ve ferahlık duygusu yaratması haricinde, bilimsel veriler ışığında insan beynini harekete geçirdiği ve yaratıcı düşünmeyi teşvik ettiği kanıtlanmıştır. 2007 yılında Meyers-Levy ve Rui Juliet Zhu tarafından yürütülen çalışma, insan beyninin düşünme ve hareket etme şeklinin tavan yüksekliğinden etkilenmekte olduğunu gösterdi. Deney sırasında, yüksekliği yaklaşık 2,40 metre ve 3,00 metre arasında değişen odalarda bulunan katılımcılar gözlemlenerek ve tepkileri ölçülerek test edildi. Sonuçlar gösteriyor ki katılımcılar, yüksek tavanlı odalarda daha özgür, yaratıcı ve daha hızlı bir şekilde anagramları tamamlıyorlar. Yakın tarihte gerçekleştirilen başka bir çalışma ise yüksek tavanları psikolojik olarak özgürlük duygusu ile özdeşleştirerek yaratıcı düşünceyi teşvik ettiğini vurguluyor. Bu referansta alçak tavanları ise hapis duygusu ile ilişkilendiriyor. Araştırmanın belki de en dikkat çekici örnekleri arasında: 3,00 metre tavan yüksekliğindeki odada bulunan bir kişinin 2,40 metre tavan yüksekliğindeki odada bulunan bir kişiye göre daha soyut düşünme eğiliminde olması.

1890 ile 1940 yılları arasında çokça rastladığımız yüksek tavanlı evleri mimarlık tarihinin hangi kısmında kaybettiğimize baktığımızda karşımıza savaş sonrası dönem çıkıyor. Batı ülkelerinin yaşadığı büyük yıkım sonrası düzenin kendini tamir etmek için kucak açtığı seri üretim ve toplu konut kavramları, hanelerdeki yüksek tavan konseptini de elimine ediyor. Seri üretim kavramı beraberinde yüksek tavanların israf ve verimsiz olduğu düşüncesini getirmiş ve dönemin ilgili aktörleri, konut

Solda: Andrea Mosca Creative Studio'nun Bookshelf House projesi, Paris.

Altta: Elastic Architects tarafından 2015 yılında Slovenya'nın başkenti Ljubljana'da tamamlanan Mezzanine House.

açığını kısa sürede karşılamak amacıyla insanın yaşam alanı için "kabul edilebilir" minimum yüksekliği benimsemiş. Modern mimarinin öncülerinden Le Corbusier, *Unité d'habitation* (1947-1952) toplu konut projesinde, *The Modulor* kitabında belirlediği oranları kullanarak tavan yüksekliğini 2,26 metre olarak belirledi. Hepimiz rahat bir nefes alabiliriz ki, bu yükseklik önerisi kabul edilmeyerek projede 2,50 metre yükseklik uygulandı.

Ülkemizde II. Dünya Savaşı sırasında herhangi bir saldırıya maruz kalmamasına rağmen günümüze ulaşan eski tip evlerin ve konakların sayısı ne yazık ki yok denecek kadar azdır. Bir evi görece yüksek tavanlı varsayabilmemiz için minimum 3,00 metre yüksekliğe sahip olması gerekirken apartmanların hükmettiği ve eski tip evlerin yitip gittiği kentlerimizde, 2,40 metre ile 2,70 metre arasında tavan yüksekliğine sahip olan dairelerin sayısı bir hayli fazla.

Tarihi evlerden bildiğimiz, seri üretim ile hızla kaybettiğimiz ve endüstriyel binaların dönüşümü ile hızla geri kazandığımız yüksek tavanların hikayesi oldukça ilginçtir. Eski endüstriyel binaların genellikle konut kullanımına dönüşerek yeniden inşa edilmesiyle literatüre giren asıl anlamı çatı katı veya tavan arası olan *loft* kavramı, yüksek tavanları yaşam alanlarımıza geri getirmiştir. 20. yüzyılda ortaya çıkan küresel dönüşüm endüstriyel binaların kent çeperlerine taşınmasına sebep olmuş ve mevcut fabrika binaları ile depo alanları zamanla yaşam ve çalışma alanlarına dönüştürülmüştür. Hatta çatı katı daireler,

sanatçılar tarafından sanat galerisi ve stüdyo olarak kullanılarak büyük ilgi görmüş.

Gayrimenkul endüstrisinde iki tür çatı katı kullanımına rastlanır. Biri, konut veya iş yeri kullanımına dönüştürülen eski endüstriyel binalarda gördüğümüz, modern asma tavanlar veya alçıpan tavanlar yerine mekanik sisteme ait ekipmanların görünürde olduğu çıplak tavanlardır. Açık kirişler, elektrik kablolarını ve HVAC kanallarını içeren açık tavanları korur. Özellikle New York gayrimenkul sektöründe sıkça görülen bu tavan tiplerinde, maksimum gün ışığı alarak tasarruf sağlamak amacıyla oluşturulan yaklaşık 2,50 metre yüksekliğinde büyük camlar bulunur. Diğer çatı katı kullanımı ise tamamen yeniden inşa edilmiş olan çatı katı tarzı konutlardır. Yüksek tavanlı, geniş pencereli, tuğlalı ve çimento tavanlı açık konsept mekanlardır. Bu tip çatı katları daha sıcak ve modern yüzeylere sahip olabilir ancak endüstriyel bina dönüşümünün getirdiği geçmişe ait izlerden yoksundur.

Loft yapıların önemli karakteristik özelliklerinden biri de sanayi ölçeğine sahip olmasıdır. Yüksek tavanlar, büyük buhar makinelerinin geniş yer kaplaması ve yoğun buharın açığa çıkmasından dolayı ortaya çıkmıştır. Bu sebeple, sanayi binalarından dönüştürülen konutlar ile yeni tip konutların sahip olduğu yüksek tavan ölçeği arasında gözle görülür derecede bir fark vardır. *Loft* yapılar bir hayli yüksek oldukları için bu tarzda asma kat kullanımına sıkça rastlanır. 4,50 ile 10,00 metre arası yüksekliğe sahip olan *loft*lar asma kat kullanımına imkan verir.

Yüksek tavanlar ile bambaşka bir ölçekte ve dikkat çekici bir görünümde karşılaştığımız diğer önemli yapılar ise dini yapılar. Özellikle Gotik döneme ait dini yapılar, yükseklik anlamında belirleyici bir algı oluşturmuştur. 13. yüzyıl başlarında zamanın gelişen teknolojisi ile daha hafif ve daha yüksek duvarların inşasını mümkün kılan uçan payandalar kullanılmaya başlandı. Mühendislik becerilerinin de iyice gelişmesiyle yeni inşa edilen Gotik kiliseler, yükseklik konusunda bir önceki devrini geride bırakarak en yüksek olmak için yarış halindeydi. 2019 yılında kazara meydana gelen bir yangın ile çatısı yanan Notre Dame Katedrali'nin transept yüksekliği 35 metre iken Notre Dame Katedrali'nden sonra inşa edilen yine Fransa'da olan Amiens Katedrali'nin transept yüksekliği yaklaşık 42 metreye ulaşmıştır. Bu yükseklik yarışı ile ortaya çıkan güç gösterisi halka kilisenin gücünü benimsetme çabasının da bir ürünüydü. Daha da yükseğe uzanan duvarlar ile insana kendini küçük ve güçsüz hissettirme ve aynı zamanda insandan daha büyük bir gücün varlığını göstererek insan üzerinde hükmetme

Vaughn Mcquarrie Architects'in Anzac Bay House'u, Yeni Zelanda.

Üstte: Bromley Caldari Architects, PC'nin New York'taki Hotel Des Artistes Duplex projesi.

Solda: Londra merkezli Studio Craft Design'in Londra'daki *loft* tasarımı.

çabasıydı diyebiliriz. Aslında evlerimizdeki yüksek tavanların verdiği özgürlük algısının tam tersine, dini yapılardaki yükseklik zihin tutsaklığına işaret etmekteydi.

Geçtiğimiz yıl, 16. yüzyıla ait İspanya'da Bilbao yakınlarında bulunan Rönesans dönemine ait dini bir yapı konutlaştırıldı. Zamanla kullanım dışı kalan kiliselerde ara sıra rastlanan bu uygulama, Tas Kilisesi'nde yeniden işlevlendirme yöntemi ile çağdaş bir yaklaşım kapsamında dönüştürüldü. 16. yüzyıl orijinal yapısını ve 18. yüzyıl yenilemelerini korumaya özen gösteren dönüştürme projesinde mevcut olana saygı duyuldu. Demek istediğimiz daha önceden yıkılmış olan çatı lamine ahşap ile yeniden inşa edilirken dini yapının karakteristik özelliğini tanımlayan iç mekandaki yüksek tavan algısı korundu. Dini yapıdan miras kalan yüksek tavanlar, yapının geçmişini günümüze taşıyarak konut yapısına yeni bir kimlik kazandırmıştır.

Özetlemek gerekirse; evlerimiz dahil olmak üzere pek çok yapıda karşımıza çıkan yüksek tavan kullanımı, fonksiyonellik ve farklı tasarım olanağı sunması açısından mekana zenginlik ve çok yönlülük katar. Sadece mekanı estetik olarak güzelleştirmekle kalmaz konforumuza da hizmet eder. Ve dahası, mekanda bulunan bizlerin algısını iyi yönde dönüştürerek özgürlük hissi uyandırır, zihnimizi aydınlatır. Umuyoruz ki, önümüzdeki yüzyılda ufkumuz geniş, tavanlarımız yüksek olsun!

**Jungle Vadisi,
Bali.**

SINIRLI SINIRSIZLIKTA SU HAZNESİ

Yazı Aylin Kumdagezer

2004 yılında UNESCO tarafından Dünya Mirası listesine eklenen Pitons ve Jade Dağları, Saint Lucia.

Daha önce farklı amaçlar için kullanılan ve daha sonra misyonunu ve vizyonunu değiştiren tasarımlara alışmış vaziyetteyiz. Günümüz şartlarında tarafımızdan kabul gören daha doğrusu şimdilerde kendisine atfedilmiş kullanım alanlarına aşina olduğumuz havuzlar bir önceki cümlemize referans olabilecek potansiyelde. Yaz kelimesiyle eşleştirilen yoğun temponun mola durağı olarak tanımlayabileceğimiz havuzlar aynı zamanda beş duyu organımıza hitap edenlerden. Çeşitli tasarımların izinde; kullanılan seramiklerin renginden yansıttığı ışığa kadar farklı örneklerle ifade edebileceğimiz görselliğe, mütemadiyen çalışan temizleme mekanizmaları ile kulağa, küçük bir temas ile hissiyata, hijyen kokusu ile burna ve yanlışlıkla yutulan suyla tat duygusuna.

Çoğumuzun havuz nezdinde başına gelmiş ve anlatacağı hikayelerinin var olduğu şüphe götürmez. Fakat her durumda bir şekilde hissedebildiğimiz bir tasarımın derinliklerinde ne yatıyor olabilir? Bu noktada, deneyim yaratma gayesinde olan mimarlık disiplinlerine değinmeli. İnsanın görsel olarak baskın bir varlık olması, tasarımcıların ve mimarların dikkat ettiği unsurlardan. Öyle ki sadece görsel yöne odaklanarak değil, kişide duyusal bir denge uyandıracak ortamlar bir nevi duygularımızı kontrol altına alıyor. Her bir insanın kendine has anlama ve deneyimleme mekanizmasının olduğunu kabul ederek beş duyu organına hitap eden tasarımların kişide aşinalık ve aidiyet duygusunu uyandırdığı da düşünülüyor. Kim bilir belki bu yüzden, havuz kenarında geçirilen vakitler daha çok huzur ya da mutluluk hissiyatı ile anılıyor.

Havuzların tasarım notlarına değinmeden önce tarihindeki değişimlere göz atmalı. Şimdilerde tatil kelimesi denince direkt olarak hayal ettiğimiz bir ambiyans, geçmiş yıllarda temiz olma durumu ile eşleştiriliyordu. Fakat buradaki temizlenme kelimesini sadece fiziksel bağlantılar ile sınırlandıramayız. Su dolu bir alanın

Maldivler'de bir ada olan Hadahaa'daki Park Hyatt Otel.

-buna denizler de dahil- insan psikolojisi üzerindeki etkisi halihazırda araştırılmaya devam ediliyor. Suyun psikolojik etkileri arasında stresi azaltması ve yatıştırıcı olması gibi etkenler var. Su ile temas halinde bulunmanın endorfin hormonunu en doğal yoldan tetiklediği düşünülüyor. Bu tarz örneklemeler de havuz ve insan arasındaki huzurlu iletişimi kanıtlar cinsten.

Havuz tarihinin geçmişi milattan önce 2600'lü yıllara kadar uzanıyor. Pakistan'ın Mohenjo-Daro bölgesindeki 12'ye 7 metre genişliğindeki tuğlalarla örülen ve katran esaslı bir dolgu macunu ile sıvanan yapı, dünya tarihinin ilk yüzme havuzu. *The Great Bath of Mohenjo Daro* olarak adlandırılan 2.4 metre derinliğindeki havuz sadece fiziksel olarak kullanılmıyor. Demek istediğimiz çoğu bilim insanı havuzun, suyun arındırıcı ve yenileyici etkisinde dini törenlerde de kullanıldığı konusunda hemfikir. Bir başka antik havuz yapımı ise Sri Lanka sınırları içerisinde yer alıyor. *Kuttam Pokuna*, rivayetlere göre hem banyo hem de yüzme havuzu olarak kullanılan bir yapı. Bu konseptin ise Anuradhapura'nın antik krallığındaki Sinhalalar -Hint-Aryan dilini konuşan etnik grup- tarafından inşa edildiği biliniyor. Aynı zamanda *Kuttam Pokuna*'nın Sinhalalar'ın hidroloji mühendisliği alanındaki önemli başarılardan biri ve havuz etnik grubun mimari ve sanatsal becerilerinin bir göstergesi olarak kabul ediliyor. *Kuttam Pokuna*'nın bolluk ve bereketi temsil eden obje ve nesnelerle tamamlandığının da altını çizmeli.

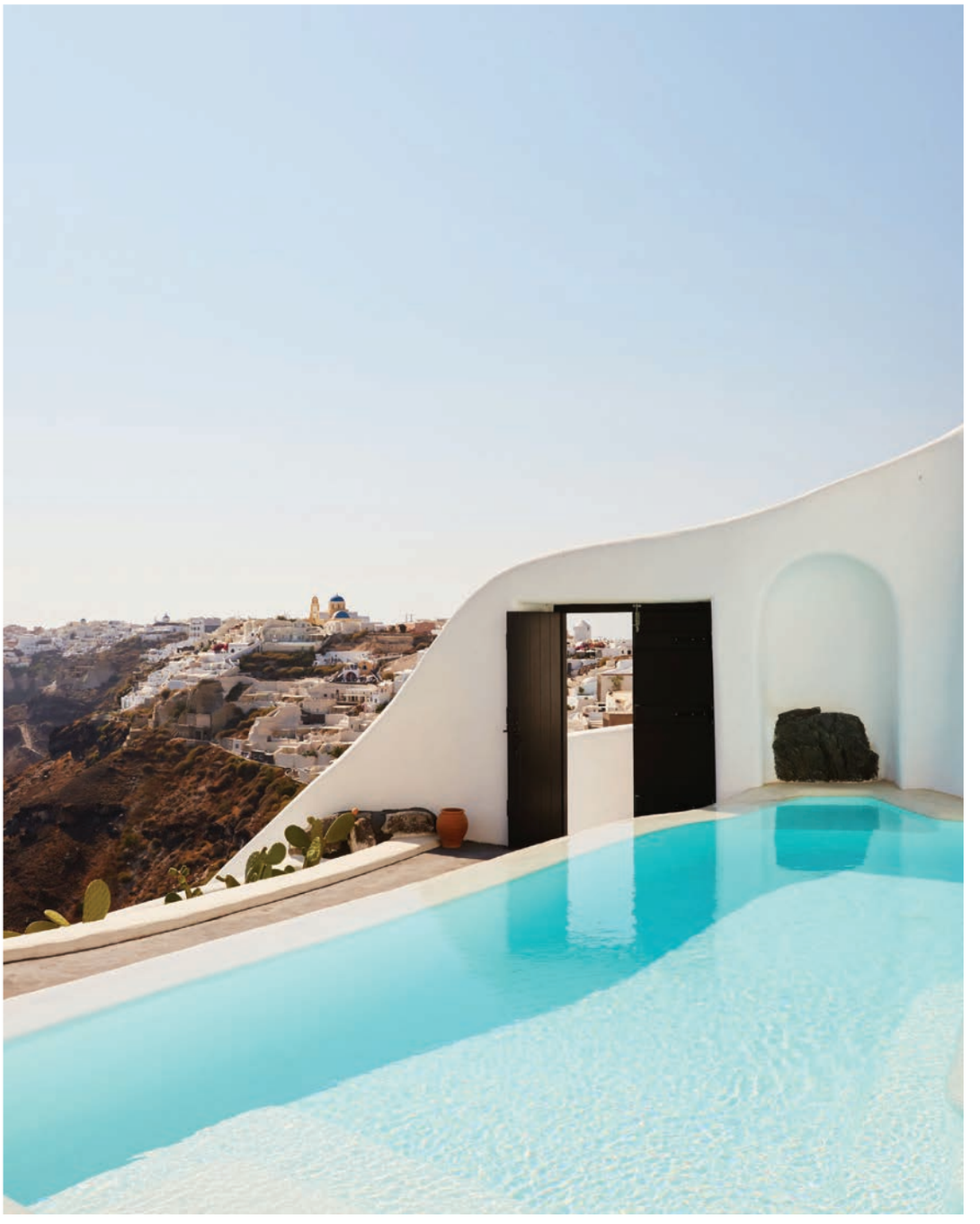

Santorini, Perivolas Otel.

Tabii ki havuz teması sadece Pakistan ve Sri Lanka bölgesine özel bir anlayış değil. Yunan ve Roma tarihinde bu su dolu kütleler bir antrenman alanı idi. Atletik eğitim, su sporları ve askeri tatbikatlar için yapay havuzlar inşa edilmeye başlandı. 8. yüzyıla kadar Yunanlılar güreş, boks ve diğer egzersizlerin yapılabileceği açık bir saha olan "Palaestras"a sahiptiler. Bu alanda aynı zamanda yüzmek, yıkanmak ve sosyalleşmek için kullandıkları havuzları da vardı. Ancak Yunan tarihinde havuzun önemli bir yere sahip olduğunu Platon'un düşüncelerinden de anlayabiliyoruz. Çocukların yüzmeyi öğrenmelerinin standart bir eğitim olarak kabul edilmesini düşünen filozofun böylece havuz kavramını yaygınlaştırdığı da düşünülüyor.

Yeniden Roma'ya dönecek olursak, ilk özel havuz tasarımı Augustus Cesar'ın siyasi danışmanlarından biri olan Gaius Maecenas'ın adımlarıyla gerçekleşiyor. Günümüzde ise kentlerde inşa edilmiş devasa sayılabilecek havuzların kalıntılarını görmek mümkün. Temel amacın yıkanmak olduğu havuzların özellikle antik Roma'da ısıtıcı tarafı da kullanılıyordu. Bir diğer taraftan her iki uygarlığın havuz konseptindeki bir diğer ortak noktası da içinde balıkların bulunduğu devasa süslü havuzlarına sahip olmaları.

19. yüzyılın ortalarında İngiltere- ada ülkesi olmasının etkisi yadsınmaz- yüzme havuzlarına olan ilginin bir hayli yüksek olduğu lokasyonların başında geliyor. 1837 yılında kurulan *Maidstone Swimming Club* ülke sınırlarındaki en eski kulüplerinden

Santorini,
Yunanistan.

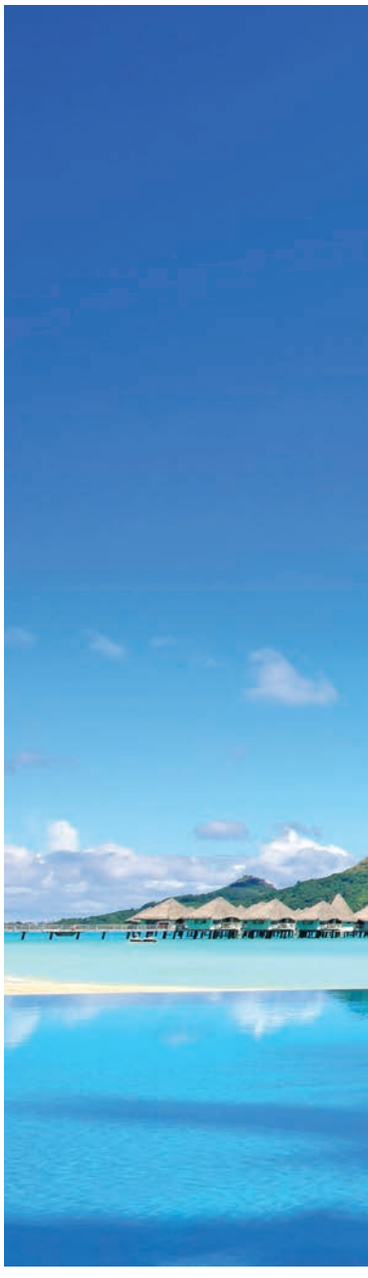

İkinci Dünya Savaşı'nın ardından konutlara entegre olan yüzme havuzları lüks ve statü sembolü haline geliyor.

biri olduğu öngörüldüğü gibi ilerleyen zamanlarda ülkede birer birer açılan yüzme kulüpleri bu ilginin artmasına neden oluyor. Zaman içerisinde spor dalına dönüşen ve akabinde 1896 yılında Atina'da düzenlenen Olimpiyat Oyunları'na eklenen yüzme yarışları, havuzların popülaritesinin artmasının en büyük sebeplerinden. Fakat modern olarak tabir edeceğimiz yüzme havuzlarından tasarım olarak uzak olan formlar henüz hanelere giriş yapmış vaziyette değil. Bir kuruluş ya da kurumun parselinde konumlanan ve belli bir amaç için kullanılan havuzların, gündelik hayatta daha doğrusu evlerin tamamlayıcı unsurlarından biri haline gelmesi İkinci Dünya Savaşı'nın son bulmasıyla gerçekleşiyor. Savaşın ardından maddi ve manevi olarak bunalımda olan dünyanın bir nebze de olsa evlerinin önündeki havuzlar ile rahatlamaya çalışması, insanların psikolojik savaşlarının henüz bitmediğinin bir göstergesi olarak düşünülebilir. Bu rahatlama yönteminin akabinde yüzme havuzları lüks ve statü sembolü haline geliyor.

1950'li yıllarda tatil anlayışı ile eşleştirilen havuzlar sadece içi su dolu bir çukurdan çok daha fazlası olabileceklerini kanıtladı. Çeşitli varyasyonları ile denizin doğallığından ilham alan konsepte su parkları ve dalga efektleri de eklenince havuzlar artık eğlenceli bir hale büründü. Öyle ki tehlikeli sayılabilecek kıyı şeritlerinde köpekbalığı saldırısı korkusu yerini her ne kadar yapay olsa da güvenli havuzlara bıraktı. Teknoloji ile birlikte kullanılan malzeme ve formların esnekliği havuz tasarımlarında modernliğin de başlaması demekti. Öte yandan cilde zarar vermeyen kimyasalların ortaya çıkması da havuzlara olan güvenin bir bir daha artması anlamını taşıyordu.

Modernitenin tasarımlara olan etkisi havuzlarda da kendini göstermeye başladı.

Bora Bora, Fransız Polinezyası.

Tuğlaların zemin ve duvarları oluşturduğu üzerine çekilen farklı macun tipleriyle sıvanan zeminler yerini seramiğinin baş rolde olduğu malzemelere bıraktı. Bununla beraber farklı çeşit havuz konseptleri de bu doğrultuda çeşitlendirildi; Fonksiyonalitenin bir adım geri olduğu fakat mimari açıdan görsel zevke hitap eden türlerden rüstik tarzı ile doğanın bir parçasıymışçasına bütünlük gösteren doğal havuzlar. Yahut bir kaplıca görevi gören iki farklı sıcaklıktaki çukurları ile dalma havuzları ya da bitiş çizgisinin nereden olduğunu tahmin edemediğimiz sonsuzluk havuzları. Farklı konseptlerle genişletebileceğimiz bu örneklere ek olarak dünyada ilkleri başarmış havuzlara da değinmeli. Öyle ki dünyanın en büyük havuzu Fas'ın Kazablanka kentinde bulunan *Orthlieb Pool*. 480 metre uzunluğunda 75 metre genişliğindeki havuz 8,9 dönümlük bir alanı işgal ediyor. Bu noktada havuzun bir ucundan bir ucuna yüzmek tamamen vücut kondisyonunuz ile alakalı. Dikey doğruda ise 45.45 metre derinliği ile dünyanın en derin havuzu Polonya'da bulunuyor. Dalgıçlar için tasarlanan bu havuzu kademeli dalışların antrenman sahası olarak düşünebiliriz.

Bir zamanlar devasa su kütlelerinde yıkanma fikri şimdilerde kulağa bir hayli garip geliyor olsa da değişen ve gelişen havuz tasarımları yine de hissettirdiği rahatlama duygusundan ödün vermiyor. Sizin havuz tasarımlarındaki tercihiniz nedir bilinmez fakat deniz ve okyanusların karadaki temsilcileri hepimizde farklı duygular uyandırıyor. Beden ve zihni aynı anda rahatlatabilecek etkisiyle havuz temalarını ister David Hockney'nin çizimlerinin ister Slim Aarons'un havuz kenarı anlayışının doğrultusunda gözlemleyin neticede hepimiz aynı noktada buluşuyoruz; Deneyimleme isteği.

GASTRONOMİYE YÖN VEREN İLKE

Yazı Selin Ekim

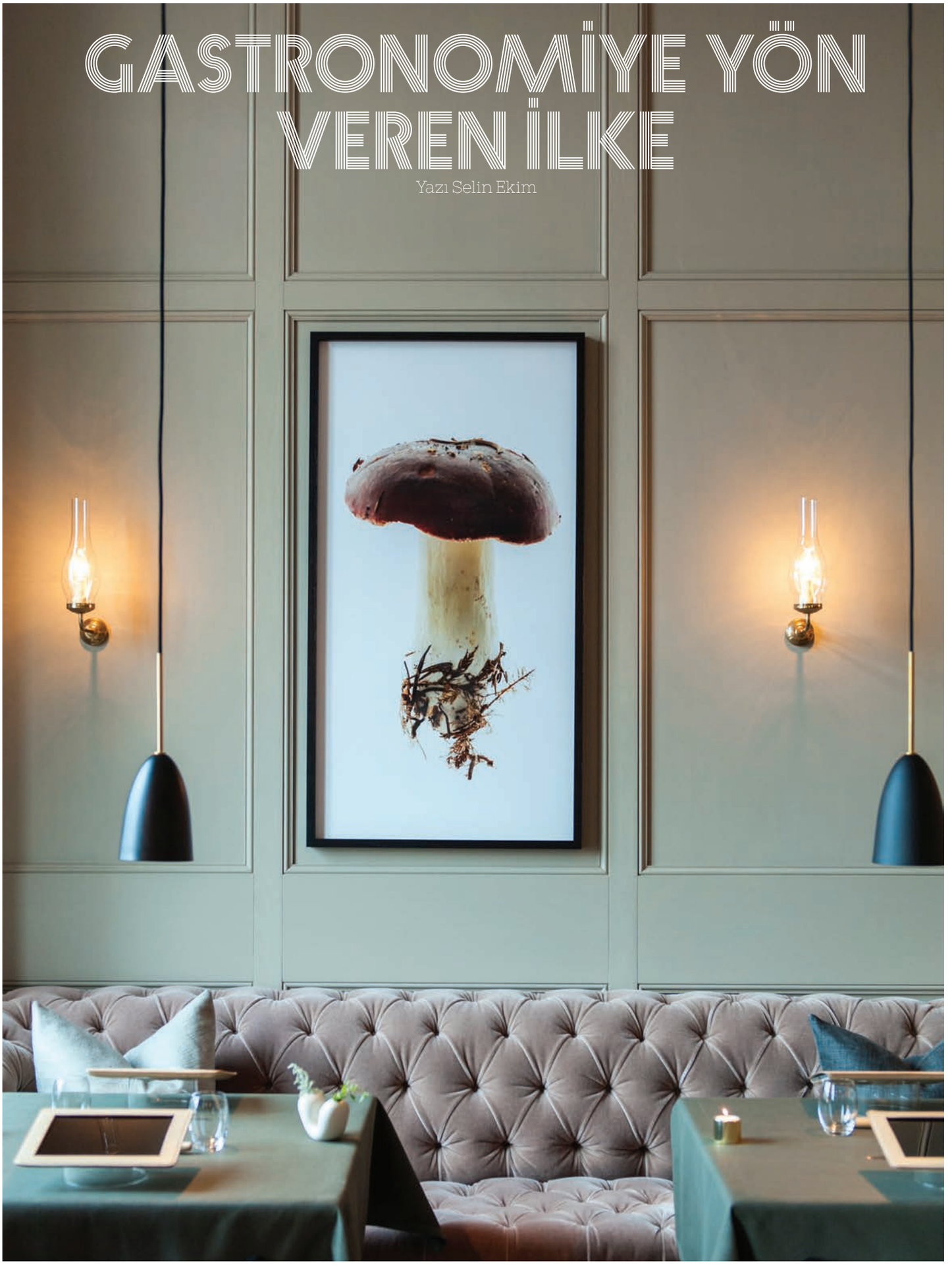

Sol sayfada: Mathias Dahlgren'in Stockholm'deki restoranı.

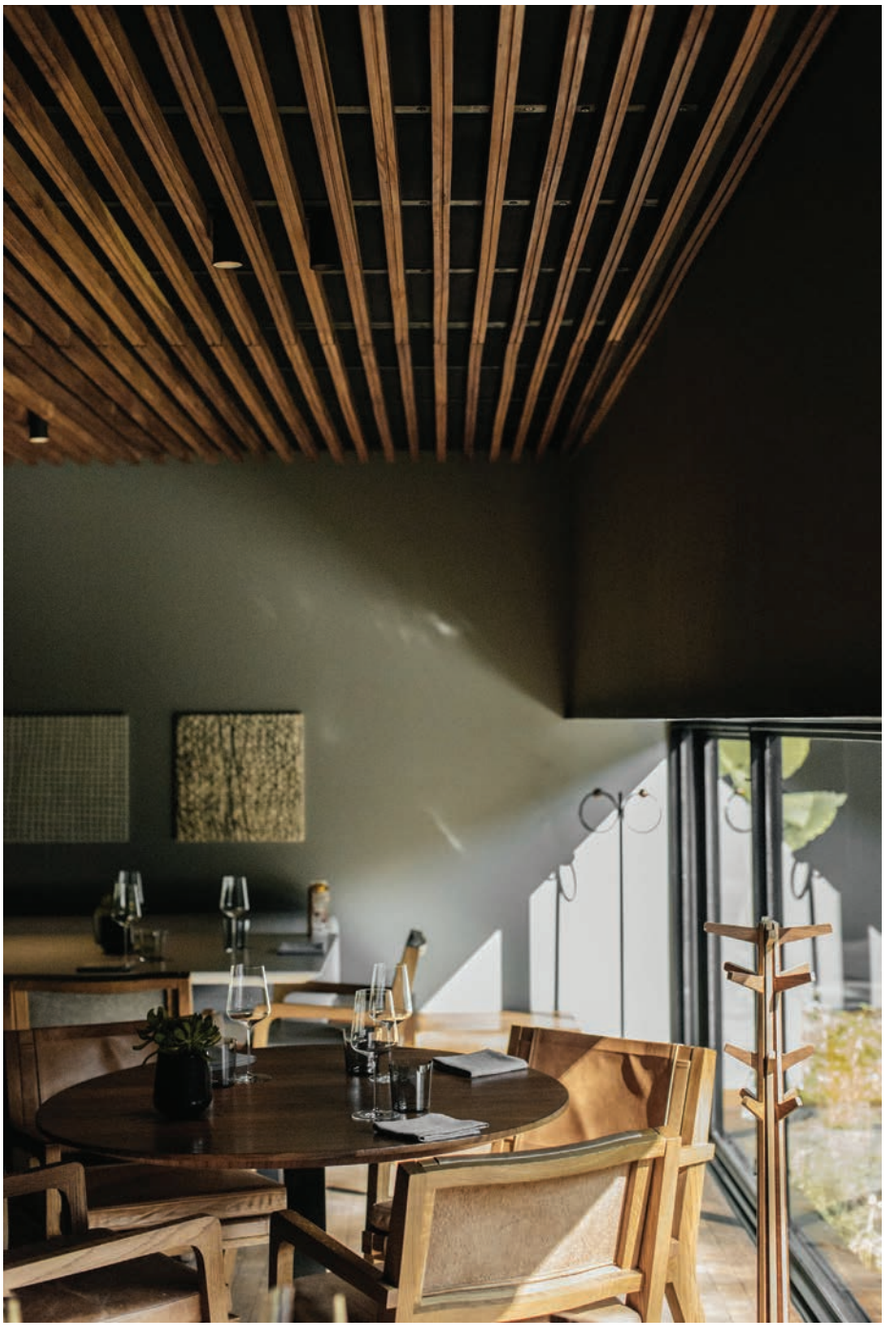

Yaşamak için yemek yerine yemek için yaşamayı seçenlerdenseniz en usta şeflerin, en iyi malzemelerle hazırladıkları muhteşem yemekleri servis ettikleri *fine dining* restoranları; seyahat ettiğiniz şehirlerde mutlaka deneyimlemek istediğiniz tecrübelerden olacaktır. Yemeklerin lezzeti kadar restoran genelindeki tüm detaylara gösterilen titiz ilgi gastronomi anılarınızda unutulmaz izler bırakacaktır.

1700'lü yıllarda ev dışındaki yemekler tavernalarda, hanlarda, ortak masalarda okul yemekhanelerine benzer bir düzen içinde yeniyordu. Fransız Devrimi sonrası dağılan aristokrasi ile ihtilal öncesi saray ve malikanelerde çalışan şeflerin kendi restoranlarını açmaları, günümüzde bildiğimiz şekliyle restoran konseptinin kurulmasının önünü açtı.

Üstte: Şef Enrique Olvera'nin Mexico City'deki Pujol restoranı.

Bu yeni tip restoranlarda insanlar artık kendi özel masalarında oturuyor ve istedikleri yemekleri sipariş edebiliyorlardı. Rezervasyon
sistemi de yavaş yavaş oluşmaya başlamıştı.

1880 yılında Cesar Ritz ünlü Fransız şef Auguste Escoffier ile birlikte Grand Hotel of Monte Carlo bünyesinde lüks konaklama ve şık restoranı aynı çatı altına birleştirdi. Bu konsept ilgi gördü ve ilerleyen zamanlarda Avrupa'da yayıldı.

Kısa bir süre önce hayata gözlerini yuman, 55 yıl 3 Michelin yıldızını hiç kaybetmeyen ve hiç şüphesiz dünyanın en ünlü şeflerinden Paul Bocuse'ün Lyon yakınındaki ikonik restoranı L'Auberge du Pont de Collenges'in başına geçmesiyle *Nouvelle cuisine* akımının popülerliği doruk noktasına ulaştı.

Üstte: Şef Manish Mehrotra'nın Delhi'nin ardından Londra'da açtığı Indian Accent restoranı.

Günümüzde artan seyahat ve lüks turizm trendleri ile *fine dining* restoranları tüm dünyaya yayıldı. Michelin Guide ve The World's 50 Best Restaurants listeleri ilgi ile izlenmeye başladı. Bu listelerde üst sıralarda yer almak şeflerin hayali olmuştu.

Ülkemizde de bu tür restoran örnekleri her geçen gün artmakta. En iyi aşçılık okullarında eğitim görmüş, yurt dışında ve restoranlarda tecrübe edinmiş genç şefler, yerel malzemelerle geleneksel reçetelere yenilikçi yorumlar getirmeye başladılar. Bu restoranlar her ne kadar küresel çapta dikkat çeken işler yapıyor olsalar da her şeyiyle oturmuş, geniş şarap kavına sahip *fine dining* tecrübesi için yurt dışındaki örnekleri deneyimlemek gerekiyor.

Solda: Joan, Josep ve Jordi Roca kardeşlerin Girona'daki restoranı, El Celler de Can Roca.

Fine dining restoranlarında yemek yiyebilmek için genellikle aylar -hatta bazen bir sene- öncesinden rezervasyon yapmak gerekiyor. Rezervasyonunuzun kesinleşmesi için yemeye karar verdiğiniz tadım menüsünün ücretini önceden ödemenizi isteyenler de oldukça fazla. *Fine dining* restoranları son derece zarif ve kaliteli döşeniyor. Öyle ki tavandaki lambanın masanın üzerine vuruş açısına kadar her detayın üzerinde incelikle düşünülerek dekore ediliyor. Masa örtüsü, çatal-bıçak ve kadehler her zaman en kalitelilerinden seçiliyor, servis tabakları çoğunlukla o restoran için yemeklere uyumlu olacak şekilde tasarlanıyor. Yine restoranların pek çoğunda sizin de ortama uygun giyinmeniz isteniyor; erkeklerde ceket, kadınlarda resmi kıyafet zorunlu tutuluyor.

Bu restoranların birçoğu sebze, meyve ve hayvansal ürünler gibi pek çok malzemesini kendi üretiyor. Mutfakta daima en iyi şefler çalışıyor. Elbette bu kadar titiz çalışma sonucu ortaya kusursuz lezzetler çıkıyor. Farklı coğrafyalardan pek çok iyi örnek içinden bir araya getirdiğimiz listede yer alan restoranların her biri, gastronomi anılarınız içinde unutulmaz izler bırakmak üzere sizleri bekliyor.

Pujol, Mexico City- Meksika
Ünlü şef Enrique Olvera, rustik Meksika lezzetlerinin de diğer *fine dining* restoranlarındaki tatlar kadar ilgiyi hak ettiğine inandı. Böylece restoranı Pujol'de ülkesinin zengin mutfak tarihini rafine ve zarif bir sunumla tabaklarına yansıttı. Pujol'un menüsü mevsimsel olarak değişirken restoranın imza yemeği olan "Mole Madre" ve "Mole Nuevo" her zaman menünün yıldızı olacaktır.

Indian Accent, Yeni Deli-Hindistan
Hindistan'ın en iyi restoranı olan Indian Accent modern ve sade dekore edilmiş ortamında, yaratıcı yemekleri ile misafirperverliği bir araya getiriyor. Her mevsimde şef Manish Mehrotra zengin tadım menülerinde küresel malzemeleri ülkesinin mutfağına uyarlayarak farklı yemeklerle konuklarını ağırlıyor. Son derece zengin baharatlar kullanılan Hint Mutfağını daha şık bir şekilde sunmayı başarıp tabaklarını dünyanın pek çok farklı bölgesinden gelen iyi şaraplarla eşleştiriyor. Vejetaryen tadım menüleri de oldukça iddialı.

Osteria Francescana, Modena-İtalya
Şef Massimo Bottura, Osteria Francescana'yı 1995 yılında Modena'nın tarihi merkezinde açtı. Mutfağında Emilia Romagna bölgesinin geleneksel lezzetlerini çağdaş tasarım ve yenilikçi yorumuyla harmanladı. Osteria Francescana 2010 yılından beri dünyanın en iyi 50 restoranı arasında ilk sıralardaki yerini koruyor.

1995 yılında şef Massimo Bottura tarafından açılan Osteria Francescana, Modena.

El Celler de Can Roca, Girona-İspanya
Üçü de gastronominin farklı alanlarında uzman olan Roca kardeşler Barcelona'nın kuzeyinde yer alan Girona'da bu birikimlerini birleştirip dünyanın en iyi restoranlarından birini yaratmışlar. Joan Roca yemeklerde, Jordi Roca tatlılarda hünerlerini sergilerken, Josep Roca da bu muhteşem yemekleri en güzel şaraplarla eşleştirerek konuklarını ağırlıyor.

YapıKredi Crystal

Yapı Kredi Crystal sahipleri dünyanın her yerinde tüm otel ve restoran harcamalarında **%5 indirim ayrıcalığına sahiptir.**

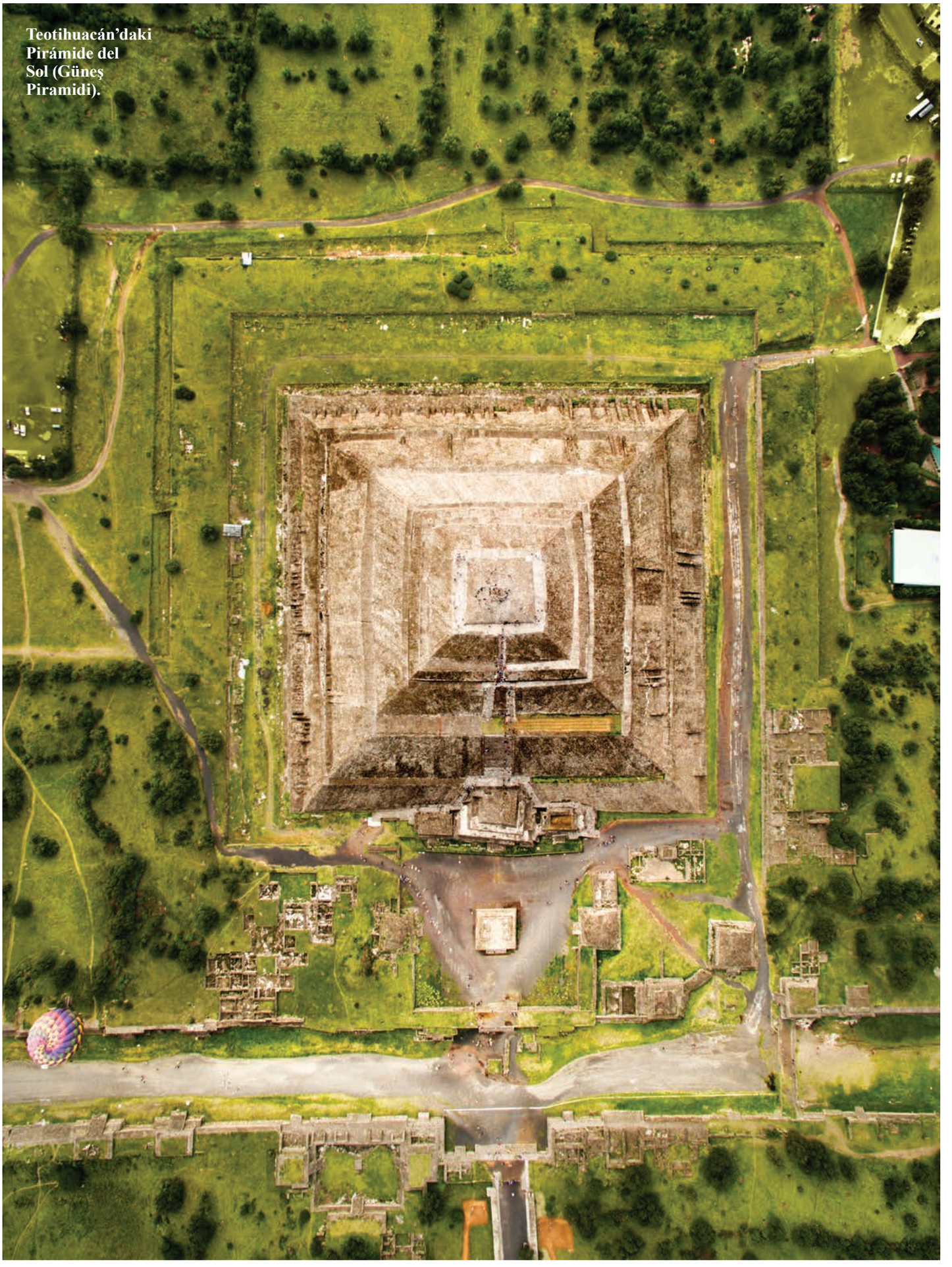

Teotihuacán'daki Pirámide del Sol (Güneş Piramidi).

KAYIP MEDENİYETLERİN İZİNDE MEKSİKA

Yazı Zeynep Yener

Tarihin akışı içinde gizemli bir şekilde ortadan yok olan medeniyetlerin peşinden gidip, zamanda geriye doğru bir yolculuğa çıkmak isteyenler için dünya üzerindeki en cömert ülkelerden biri Meksika. Yüzyıllar boyunca ülkede meydana gelen tüm siyasi ve sosyal değişikliklere rağmen bir ömrü Meksika sınırları içerisinde insanlık tarihinin en gelişmiş uygarlıklarının izlerini sürerek geçirilebilirsiniz. Şayet hayatınızla ve zamanınızı değerlendirmekle ilgili daha iyi bir planınız yoksa...

Avrupa halen karanlık çağlarını yaşarken Meksika, geliştirdiği ileri seviyedeki takvim ve yazı sisteminden özellikle Yucatán Yarımadası'nda kireç taşından inşa edilen görkemli şehirlerine varıncaya kadar farklı bir zaman dilimini sürüyordu. Zamanın çok ötesinde bir medeniyet olarak Orta Amerika'da varlık sürdüren Mayalar, büyük çoğunluğu Meksika'da bulunmak üzere, geride 4.400'den fazla kalıntı bırakarak 10. yüzyılın başlarında tamamen ortadan yok oldu. Bu sonu neyin getirmiş olabileceği insanlık tarihinin en uzun süre gizemini koruyan konularından biri olarak halen araştırılırken, Latin Amerika'daki tropik ormanların derinliklerinde hala keşfedilmemiş yüzlerce Maya kalıntısı daha olduğu tahmin ediliyor.

Aradan geçen yüzyıllara rağmen, kırsal bölgelerin pek çoğunda yerli halkın atalarınınkine çok benzeyen yaşam tarzlarını sürdürerek, Maya dili ve kültürünü yaşatmaya devam ettiği Meksika toprakları, Kolomb öncesi Amerika'yı yeniden keşfetme merakı olanlar için Chichén Itzá, Uxmal, Coba ve Tulum'a uzanan, sürprizlerle dolu bir rota.

Maya tapınaklarının en büyüğü ve hiç şüphesiz en ünlüsü, Yucatán Yarımadası'nda, Meksika'nın en çok ziyaretçi akınına uğrayan antik şehirlerinden biri olan Chichén Itzá'da karşınıza çıkıyor. 55,3 metrelik tabana yayılan toplam 30 metre

Kukulkan Piramidi, Chichén Itzá.

Pirámide del Sol (Güneş Piramidi) ve Pirámide de la Luna (Ay Piramidi), Teotihuacán.

Üstte: Kolomb öncesi arkeolojik bölgelerden biri olan Los Guachimontones.

Altta: Tenayuca'daki Aztek Tapınağı.

yüksekliğindeki Kukulkan Piramidi, 15. yüzyılda Mezoamerika'ya varan İspanyolların burayı fethettikten sonra yapıyı stratejik konuma sahip bir gözetleme kulesi olarak benimsemeleri ve üzerine bir top yerleştirmeleri ile 'El Castillo', yani 'kale' adını almış.

Dört bir yanındaki merdivenlerle en üst noktasındaki tapınağa ulaşılacak şekilde inşa edilen piramit aynı zamanda Maya Takviminin anıtsal bir temsili. Henüz takvimlerin icat edilmediği bir zaman diliminde, Chichén Itzá'daki bu görkemli yapı; tohum ekme ve hasat zamanlarının yanı sıra Maya yaşam kültüründe hayli önemli yeri olan dini törenlerin takip edilebilmesi için aslında dünyanın en büyük takvimi olacak şekilde inşa edilmiş.

Dokuz kademeden oluşan piramit, bu özelliği ile öbür dünyanın dokuz seviyesini simgelerken, dört kenarının her birinde yer alan 18 teras, bir Maya yılındaki ay sayısını gösteriyor. Yine dört kenarın her birinde bulunan 91 adet basamak, tapınağa ulaşmak için kullanılan en üst basamak ile birlikte toplamda 365 günlük bir yılı temsil ediyor.

Tüm bu astronomik hesaplamaların yanında, El Castillo'nun hayranlık uyandıran bir başka özelliği: İlkbahar ve sonbahar ekinoksları sırasında güneşin bir dizi üçgen gölge oluşturarak piramidin kuzey korkuluğunun iki ucundaki yılan başı

Nohoch Mul, Coba.

heykelleri üzerinde, sanki korkuluğun başından aşağıya süzülüyorlarmış gibi görünmelerine sebep olan bir yanılsamaya yol açması. Güneş ışınlarının yarattığı bu illüzyon, Maya inanışına göre, Kukulkan Tanrısı'nın yılda iki kez yeryüzünü ziyaret ettiğini gösteriyor.

Chichén Itzá'dan sadece birkaç saat uzaklıkta, denize hakim bir tepe üzerinde kurulu olan duvarlı şehir Tulum'un, Maya halkı için önemli bir ticaret merkezi ve dini üs olduğu biliniyor. Tulum'daki en büyük ve ihtişamlı yapı olmamakla birlikte, duvar süslemelerindeki tüm detayların günümüze kadar çok iyi korunarak gelmiş olmasından dolayı Freskler Tapınağı, bölgedeki en ilgi çekici Maya kalıntılarından biri. Tahmin edebileceğiniz gibi tapınak adını, iç duvarlarına işlenmiş renkli fresklerden alıyor. Ancak ne yazık ki ziyaretçilerin bu freskleri kendi gözleriyle görebilmeleri için içeriye girmelerine izin verilmiyor. Güneşin hareketlerini izlemek amacıyla gözlemevi olarak kullanılan Freskler Tapınağı'nın dış cephesini ise Maya "dalış tanrısı" ve Venüs figürleri süslüyor.

Meksika'daki Maya kalıntılarının en yoğun olduğu bölgelerden bir diğeri, UNESCO'nun Dünya Mirası listesinde yer alan Uxmal ve burası aynı zamanda ülkede en yoğun ziyaretçi kalabalıklarına rastlayacağınız şehirlerden biri. Bir zamanlar 25.000 kişiye ev sahipliği yapmış olan bu eski başkent, Yucatán'ın geri kalanından daha fazla yağış aldığı ve daha zengin topraklara sahip olduğu için daha çok insan tarafından yaşam alanı olarak tercih edilmiş.

Uxmal'da yaklaşık 150 dönüme yayılan yapılar, pek çok Maya şehrinin aksine geometrik bir planı takip etmek yerine, Venüs'ün döngüleri gibi birtakım astronomik modellere göre konumlandırılmış durumda. Bununla birlikte, Uxmal kelimesinin 'üç kez inşa edilmiş' anlamına gelmesi, bölgenin yüzyıllar boyunca defalarca yeniden inşa edilmiş olduğu tezini öne sürüyor.

Uxmal'daki en merkezi ve görkemli yapı olan 40 metre yüksekliğindeki Kahin Piramidi, Mayaların en korktukları doğa olayı olan kuraklığa karşı, yağmur tanrısı Chaac'ı tasvir eden sembollerle süslenmiş bir tapınak. Piramidin hemen yanında, geniş bir avlu etrafında toplanmış ve zamanında hükümet binası olarak kullanılmış olan dört ihtişamlı saray, neredeyse piramitle yarışacak kadar etkileyici manzaralar ortaya koyarken, Maya medeniyetinin ekonomik ve sosyo-politik gelişiminin başkenti olarak Uxmal'ın tarihteki önemine işaret ediyor. Bu bölüm, tıpkı bir manastıra benzediği için İspanyollar tarafından 'Rahibe Manastırı' olarak isimlendirilmiş.

Mayaların tam olarak ne zaman Uxmal'ı terk ettikleri bilinmemekle birlikte, güneyde

Pyramid of Magician, Uxmal.

Deniz kıyasındaki Maya Piramidi.

yer alan diğer şehirlerden çok daha uzun süre burada kalmış oldukları ve dolayısıyla bölgede hala ortaya çıkarılamamış durumda olan pek çok Maya kalıntısı daha olduğu tahmin ediliyor.

Bir arkeoloğa soracak olursanız, antik Maya dünyasının en önemli şehirlerden biri, Coba. Şehrin altın çağını yaşadığı dönemlerde nüfusunun 50.000'in üzerinde olduğu tahmin ediliyor. Bununla birlikte Coba, tapınakların yoğun olarak yer aldığı diğer bölgelere uzak konumu nedeniyle, günümüzde Meksika'daki diğer Maya lokasyonları kadar popüler değil.

Coba'nın şöhret iddiası, Maya halkının *sacbes* (beyaz yol) adını verdiği en büyük taş geçit ağına sahip olmasından kaynaklanıyor. 16'sı halka açık olmak üzere 50'den fazla geçit, bölgedeki yerleşim alanlarını Nohoch Mul'ın ana piramit sahasına ve su kaynağı olarak kullanılan küçük göllere bağlıyor. Bölgede ayrıca *stelae* adı verilen çok sayıda yüksek, taş oyma anıt bulunuyor. Bunların birçoğu, Maya uygarlığında pek çok kadın hükümdar olduğunu düşündürecek şekilde, kadınları tasvir ediyor.

Coba'da yapılacaklar listesinin başında, tam 120 dik taş basamağı tırmanarak, yarımadanın en yüksek piramidi olan Nohoch Mul'ın zirvesine çıkmak ve tropik ormanlarla kaplı kalıntılara tepeden bakmak geliyor. Turist akını çoğaldıkça, Meksikalı yetkililer tarihlerini korumak ve kazaları azaltmak amacıyla tapınaklara tırmanmaya bazı kısıtlamalar getirmiş olduğundan, günümüzde bir Maya piramidine tırmanabileceğiniz çok fazla yer kalmamış durumda. Bu da Nohoch Mul ve Coba'yı başka bir açıdan cazibe merkezi haline getiriyor.

Mayalardan yaklaşık bin yıl sonra Orta Amerika'yı mesken edinen Aztekler, her ne kadar gizemli uygarlıkları hakkında keşfedilecek hala çok şey olsa da, başta imparatorluklarının metropol kenti Mexico City olmak üzere, Meksika'nın her köşesinde hayatlarını nasıl yaşadıklarına dair fikir veren izler bırakmış olan bir başka medeniyet.

Bunların başında, bugün hala sırrı tam olarak çözülememiş, oldukça karmaşık yapılara sahip piramitlerle dolu Teotihuacán'da yer alan Pirámide del Sol (Güneş Piramidi) ve Pirámide de la Luna (Ay Piramidi) geliyor. Yeryüzündeki en büyük Aztek kalıntıları olarak Meksika'da özel bir çekim alanı oluşturan bu iki yapıdan Güneş Piramidi, aynı zamanda Mısır'daki Keops ve yine Mexico City'nin güneyindeki Cholula piramitlerinden sonra dünyanın en büyük üçüncü piramidi.

Teotihuacán'daki bu görkemli yapıların konumlarının, tıpkı Gize'deki piramitler gibi, Orion Takımyıldızının yeryüzündeki

Aztek uygarlığından kalan Dia de Muertos (Day of the Dead), her sene yaşamını yitirmiş kişiler için kutlanan bir festival. İnanışa göre gerçek ölüm, ölümün unutulduğu zaman gerçekleşiyor. Festival vesilesi ile ölülerin unutulmaması sağlanıyor.

yansıması olacak biçimde düzenlenmiş olması ve 1906 yılında arkeologların Güneş Piramidi'nin belirli yüksekliklerinde kara mika kaplamaların olduğunu saptamış olmaları, kara mika mineralinin elde edilebileceği en yakın yerin Brezilya olduğu gerçeği ile birleşince bölgedeki gizemin dozu artıyor.

Bir diğer köşede, taşlardan oyulmuş bir yılan ordusuyla çevrili Tenayuca piramidi, Meksika'da mutlaka görülmesi gereken Aztek kalıntılarından bir diğerini oluşturuyor. Mexico City'nin hemen dışında olduğu için ulaşımın nispeten kolay olduğu Tenayuca'nın, 13. yüzyılda Chichimeca lideri Xolotl tarafından kurulmuş bir şehir olduğu ve şehrin kısa süre sonra Aztek İmparatorluğu tarafından ele geçirildiği tahmin ediliyor. Aztekler'in tapınak mimarisi konusundaki bilgisinin de Tenayuca'da bu piramitten geldiğine inanılıyor. 1520'de İspanyollar bölgeye vardıklarında, Tenayuca'ya 'El Pueblo de los Serpientes' (Yılanların kasabası) adını vermiş ve sonrasında şehir, 1925 yılında Meksikalı arkeologlar yeniden keşfedinceye kadar tarihin karanlık sayfalarında kalmış.

Modern şehir hayatının hemen yanı başında, tarihi Teotihuacán'dakilerden de daha eskiye dayanan bu gizemli piramidin etrafında bir tura çıkmak, gerçekten büyüleyici olabildiği gibi gerçeküstü bir dünyadaymışsınız hissi veriyor.

Ancak yine de Meksika'daki en görkemli Aztek manzarası, Morelos Dağlarının zirvesinde, pek çok insanının büyük olasılıkla ömrü boyunca sadece bir kez göze alabileceği bir noktaya tırmanmayı gerektiriyor. Yolculuğun sonundaki mükafat; kelimenin tam anlamıyla göz kamaştıran bir manzara ile çevrili olup, Tepoztecatl adıyla bilinen ve Aztek inanışında bereket ve Pulque- alkollü bir içecek- tanrısına adanmış küçük bir tapınak.

İlk Mezoamerikan uygarlıklarından bugüne... Meksika halkının kültürel mirasları ve ülkeleriyle gurur duymaya devam etmelerinin sırrını, sırları çözülemeyen Maya ve Aztek uygarlıkları veriyor.

YapıKredi Crystal

Yapı Kredi Crystal sahipleri dünyanın her yerinde tüm otel ve restoran harcamalarında **%5 indirim ayrıcalığına sahiptir.**

Okyanuslardaki toplam plastik miktarının 2040 yılına kadar 600 milyon tona ulaşması bekleniyor.

EKOLOJİST KARŞILAŞTIRMA

Yazı Aylin Kumdagezer

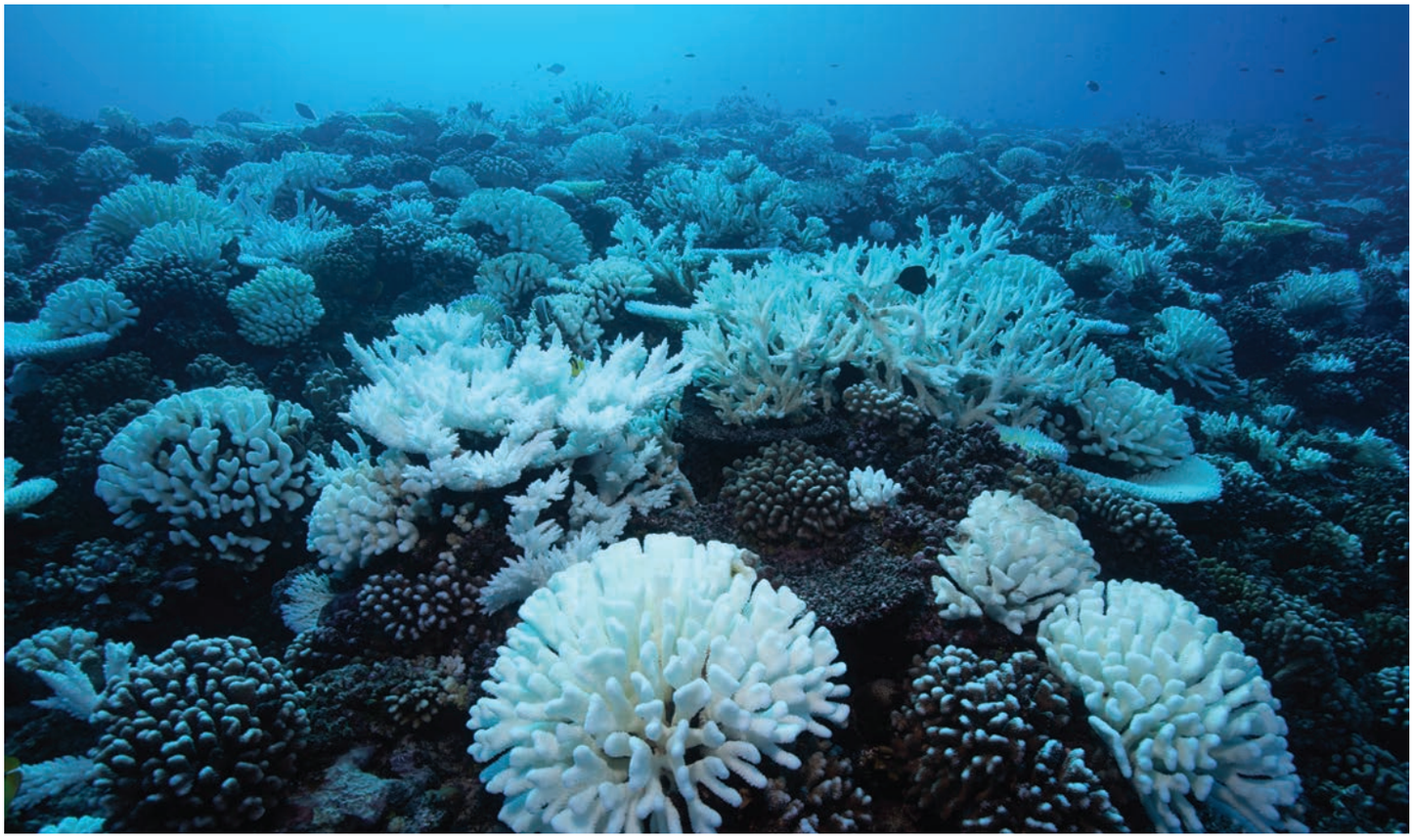

Her türlü iletişim anlama ve anlamlandırma üzerine kurulu. İfade etmeye çalışan- ki burada sadece sözlü iletişimden bahsetmiyoruz. Yeri geldiğinde sadece jest ve mimiklerle de bu etkileşimin bir parçası olabiliyoruz- her türlü duygunun yansıması karşı tarafa iletiliyor. Sonuç olarak iletişim öznel ve nesnel yorumlanabilecek bir bağın oluşumuna neden oluyor. Bir diğer taraftan bu etkileşimi tecrübe ile de ilişkilendirebiliyoruz. Demek istediğimiz yaşanılan olaylar yahut aktarılan sonuçlar her birimizin deneyim hanesine eklenen düşünce bulutları olarak geri dönüyor. Anlamak ve anlamlandırmak bizleri diğer canlılardan ayıran en önemli unsur olurken; söz konusu ekoloji olduğunda bu özelliğimizi unutabiliyoruz. Çevrenin kullandığı dili idrak etmekte geç kalıyor olmamız ise bu iletişimin diyalogdan çok monoloğa dönüşmesine neden oluyor. Sahi, ekolojinin bozulan çarkları bize gerçekte ne anlatmaya çalışıyor?

Aslına bakarsanız çevre sorunları dünya ve insanlar tarafından yeni kabul edilen bir kavram değil. Fakat bu sorun özellikle son yıllarda kendini bir hayli net şekilde ifade ediyor. Bilim insanları özellikle 19. yüzyılın sonlarına doğru bilinçsiz ya da bilinçli insan faaliyetlerinden dolayı iklimlerin etkilenmeye başladığını dile getiriyor. Ancak bazı çalışmalar bu değişkenliğin 1830'lu yıllarda başladığını savunuyor. Plansız gelişme ve kontrol altında tutulmakta zorlanan dünya popülasyonu bu ısınmanın daha hızlı bir şekilde artmasına neden oluyor. Üretim ve tüketim arasındaki dengesizlik arz talep ilişkilerinde insanları daha çok üretmeye iterken milyarlarca yıldır üzerinde yaşadığımız gezegenin salt isteklerinin unutulmasına da zemin hazırlıyor. Gelişim ve değişim modern dünyada yüzümüzü ileriye döndürüyor olsa bile içerisinde bulunduğumuz ekoloji sorunlarının agresif bir şekilde artıyor olmasını değiştirmiyor. Bir başka çelişki ise en gelişmiş canlı olarak yeni yaşam arayışları içerisinde oluyor olmamız. Öyle ki Nasa'nın yeni gezegen arayışında Mars'a Perseverance adlı uzay gemisini yollamasının- 30 Temmuz 2020'de fırlatılan araç 18 Şubat 2021'de Mars yüzeyine iniş yapmıştı- ardından Mars için çeşitli projelerin de tasarlandığını görüyoruz.

Küresel iklim değişikliği nedeniyle artan su sıcaklığı birçok resifi etkileniyor. *Great Barrier Reef* (Büyük Set Resifi), Avustralya.

2030 yılında küresel olarak ormanlık alanların sadece yüzde 10'luk bir dilimine sahip olacağımız düşünülüyor.

Mars'ta yaşam olabilir mi ya da olsa da nasıl bir düzen içerisinde olur soruları hayal dünyamızın sınırlarını zorlarken birçok mimarlık firması bu konuda geliştirdiği konut projelerini sunmaya başladı bile. Fakat henüz kendi dünyasının çevre sorunları ile baş edemeyen insanlık aynı perspektif ile Mars'ı değerlendirir ise Kızıl Gezegen'in ardından kendine farklı bir gezegen daha mı arayacak? Gelişimi ve ileriye dönük olmayı desteklemekle birlikte etrafımızdaki her bir canlı oluşumuna saygı duymamız ve hatta bu konuda bencil tavrımızdan az da olsa uzaklaşmamız gerektiğini belirtmekte fayda var.

Mars konusunu bir kenara bırakarak - ilerleyen yıllarda neler olacağını hep beraber göreceğiz- dünyanın çevresel sorunlarına geri dönmeli. 2020 yılı hepimiz için çok farklı tecrübelere tanıklık ettiğimiz bir yıldı. Her geçen gün farklılıklara alıştığımız gibi hayatımıza dahil olan yeni normal ile birlikte eski normalimizin ne olduğunu hatırlamaz hale geldik diyebiliriz. İnsanoğlunun her koşula adapte olabileceğinin bir kanıtı olarak nitelendirebileceğimiz seneyi eminiz ki ilerleyen yıllarda birçok kez yad edeceğiz. Ayrıca pandemi ile birlikte birçok çıkarımlarda da bulunduk. Belki de 8 milyara dayanan dünya nüfusu ilk kez ortak düşünceler içerisinde buluştu. Öyle ki yoğun bir şekilde devam eden hayatımızda sağlıklı olmanın sadece nefes almak anlamına gelmediğini idrak ettik. Empati duygumuz bile çok daha farklı bir seviyeye erişti. Kendimiz başta olmak üzere etrafımızdakileri ve hatta hiç tanımadığımız insanları bile düşünür hale geldik. Bir diğer taraftan da bulunduğumuz şehirlerin doğal halleriyle karşılaştık. Trafiğin olmadığı yollar, bir süredir göremediğimiz yunuslar ve şehir hayatının gürültüsünden duymayı unuttuğumuz kuş sesleri. Her ne kadar çevrenin varlığını optimist bir bakış açısıyla ele almaya çalışıyor olsak da yüzleşmemiz gereken sorunları da yok sayamayız.

Tahmin edildiği üzere iklim krizi listenin başında yer alıyor. Değişen iklim koşullarını ise sadece tanıklık ettiğimiz ekstrem hava şartları ile sınırlandıramayız. Ancak 2020'de şahit olduğumuz uç noktalardaki hava şartları ve bu duruma bağlı olarak meydana gelen doğal afetler, değişkenliğin kanıtı hakkında bol miktarda örnekler sundu. 2020, Avustralya'daki orman yangınlarının yedinci ayına girmesiyle başladı. (Yangının üç ay daha sürdüğünü hatırlatmalı) Yıl bitmeden Rusya, Brezilya ve Amerika'da da

Solda: Birçok ülke yenilenebilir enerjileri kendi ekonomilerinde ölçeklendiriyor. Zhejiang, Çin.

Altta: Kuraklık ve temiz suya erişim ekosistemlere zarar verdiği gibi insanların en temel gereksinimlerinden mahrum kalmasına da neden oluyor.

on milyonlarca hektarlık alan yangınlardan dolayı tahrip oldu. Ormansızlaştırma ise bu denklemdeki bir diğer bilinmeyen. Dünyada dakikada 20 futbol sahası alanı kadar ağaç kesiliyor. 2030 yılına gelindiğinde ise küresel olarak ormanlık alanların sadece yüzde 10'luk bir dilimine sahip olmamız ve hatta ormansızlaştırma bir şekilde kontrol altına alınmazsa 100 yıldan kısa bir süre içerisinde ağaçların dahi olmayacağı düşünülüyor. Ülke bazında ormansızlaştırma kavramına baktığımızda ise Brezilya, Demokratik Kongo Cumhuriyeti ve Endonezya'nın bu konuda yüksek seviyelerde olduğu görüyoruz. Ancak Endonezya ormansızlaşmayla mücadele ediyor ve yüzyılın başından bu yana en düşük oranlarını görüyor.

Bir diğer taraftan 2020 yılı boyunca dünya çapında sıcaklık kayıtlarında da şaşırtıcı değişimler yaşandı. Şubat ayında, araştırmacılar Antarktika'dan yaklaşık 21 ° santigrat sıcaklık bildirirken, Ağustos ayında Kaliforniya'nın Ölüm Vadisi, dünyada şimdiye kadar kaydedilen en yüksek sıcaklığını 54,5 ile kaydetti. Bu sıcaklıkların izlerinde araştırmacılar, Antarktika ve Grönland buz tabakalarının geri döndürülemez eşiklere hazırlandığının ve yüzyılın sonunda deniz seviyesinde önemli bir artışın olacağının altını çizdi. Bunun bir nedeni ise iklim krizinin Kuzey Kutbu'nu dünyadaki herhangi bir yere kıyasla iki kat daha hızlı şekilde etkiliyor olması. Denizler şu anda küresel olarak yılda ortalama 3,2 mm yükseliyor ve 2100 yılına kadar toplamda 0,2 ila 2 metreye çıkacağı tahmin ediliyor.

Kaliforniya'daki kağıt fabrikası, 1975.

Öte yandan trilyon dolar artı piyasa değerine sahip şirketler ve birçok ülke, önümüzdeki 10 -20 yıl içinde net sıfır karbon emisyonuna ulaşma taahhüdünde bulundu. Çin, 2060'ı net sıfır emisyona geçişin son kullanım tarihi olarak belirlerken Japonya, Macaristan, Kanada, Güney Afrika ve Güney Kore 2050'yi baz aldı. Okyanus ötesindeki ABD ise Trump ile birlikte resmen Paris Anlaşması'ndan ayrılmıştı fakat Joe Biden iklim anlaşmasına geri dönmek için süreci başlatmış vaziyette.

Sıcaklık ve iklimin dışında yemek atıklarındaki artış 2020'nin çevre sorunlarının başında geliyor. Öyle ki tüketilen gıdanın üçte biri- yaklaşık 1,3 milyar ton - israf ediliyor. Bu rakam 3 milyar insanı doyurabilecek değerde. Gıda israfı ve kaybının çevreye zararı 4.4 milyar ton sera gazı emisyonuna denk. Matematiksel veriler yerine daha net bir şekilde anlatmak adına gıda atıklarını bir ülke olarak düşünelim. Bu kurguda sadece israf olan gıdalar, Çin ve ABD'nin ardından en yüksek üçüncü sera gazı emisyonuna sahip ülkesi olurdu. Neredeyse her bir konuda olduğu gibi gıda israfının nedenleri de gelişen ve gelişmekte olan ülkeler başlığında değişiklik gösteriyor. Gelişmekte olan ülkelerde, gıda atıklarının yüzde 40'ı hasat sonrası ve işlenme evresinde meydana gelirken, gelişmiş ülkelerde gıda atıklarının yüzde 40'ı perakende ve tüketicinin neden olduğu etmenler etrafında şekilleniyor. Bir diğer deyişle, gelişmiş ülkeler besinleri görünümleri nedeniyle israf edebiliyor. Örneğin yapılan bir araştırmada, ABD'de çöpe atılan besinlerin yüzde 50'sinden fazlasının tüketicilere satılamayacak kadar çirkin olduğu için atıldığını gösteriyor. Bu da yaklaşık 60 milyon ton meyve ve sebze anlamına geliyor. Bir diğer taraftan sadece "çirkin" olduğu için israf edilen besinlerin üretim süreci de tahmin edildiği kadar masum değil. Araştırmalar küresel gıda sisteminin, insan kaynaklı sera gazı emisyonlarının üçte birinden sorumlu olduğunu ve bunun yüzde 30'unun hayvancılık ve balıkçılıktan kaynaklandığını gösteriyor. Bilim insanları ise bu konuda, mevcut gıda tüketimimizi yeniden revize etmemizin ve geleneksel tarım endüstrisine yenilik katmamızın oldukça etkili olacağını dile getiriyor.

Evlerimizden dışarı çıktığımızda temiz havayı içimize çektiğimiz için şanslıyız. Buradaki temiz kelimesi sizi yanıltmasın çünkü kirlilik konusunda dünyada lider olan ülkelerle kıyasladığımız zaman bu cümleyi kurabiliyoruz. Dünya Sağlık Örgütü'nün araştırması, her yıl dünya çapında yaklaşık 4,2 ile 7 milyon insanın hava kirliliğinden öldüğünü ve her 10 kişiden 9'unun yüksek düzeyde kirli hava soluduğunu dile getiriyor. UNICEF'e göre de Afrika'da 1990 yılında 164.000 kişi, 2017'de ise 258.000 kişi hava kirliliği nedeniyle yaşamını yitirdi. Bir diğer taraftan pandemi ile hava kirliliği arasında korelasyon olduğu düşünülüyor. Virüs bazlı

ölümlerde kirli havanın etkisi araştırılmaya devam ediliyor.

Hayatımızın tam anlamıyla her yerinde kendine kullanma alanı yaratan plastikleri de es geçmemeli. 1950'de dünya, yılda 2 milyon tondan fazla plastik üretti. Tarihler 2015'i gösterdiğinde ise yıllık üretim 419 milyon tona kadar yükseldi. Plastik ve deniz kirliliği arasındaki bağa değinen bazı araştırmalar, yaklaşık 11 milyon ton plastiğin her sene okyanuslara karıştığını gösteriyor. Karışıyor kelimesindeki mecazi anlamı yeniden belirtme gereği duymamak ile birlikte plastik konusunda herhangi önlem almadığımız takdirde, 2040 yılına kadar bu değerin yılda 29 milyon tona çıkacağı öngörülüyor. Bu rakamlara bir de mikroplastikleri dahil edersek, okyanustaki plastik miktarı 2040 yılına kadar 600 milyon tona ulaşabilir. Şaşırtıcı bir şekilde National Geographic, şimdiye kadar üretilmiş tüm plastiklerin yüzde 91'inin geri dönüştürülmediğini savunuyor. Plastiğin parçalanmasının 400 yıl sürdüğünü düşünürsek plastiklerin yok olması için birden fazla nesle ihtiyacımız var.

"Kayıp listesinin" sonuna yaklaşırken yok olan biyoçeşitlilikten bahsetmemek olmaz. Geçtiğimiz 50 yılda nüfus, küresel ticaret ve kentleşmede görülen hızlı artış; doğal kaynakların çok daha süratlı bir şekilde kullanılmasının da önünü açtı. WWF raporu; memeliler, balıklar, kuşlar ve sürüngenlerin popülasyonlarının 1970 ile 2016 arasında ortalama yüzde 68 oranında azaldığını dile getiriyor. Rapor, bu biyoçeşitlilik kaybını esas olarak kara üzerindeki değişim ile açıklıyor. Bir diğer deyişle, özellikle orman ve otlak gibi habitatların tarımsal sistemlere dönüştürülmesi ya da yok edilmesi kara canlılarını yok ediyor.

Dünya çapında yaklaşık 1,3 milyar ton gıda israf ediliyor.

2020 yılının çevre problemleri tahmin edeceğiniz üzere 2021'de de devam ediyor. Fakat içerisinde bulunduğumuz senede atılacak olan adımlarla birlikte ekolojik sorunları az da olsa iyileştirebileceğimiz düşüncesindeyiz. Bu düşüncenin ardındaki ilk neden ise aksi bir durum olmadığı takdirde- hatırlayacağınız üzere toplantı geçen sene virüs nedeniyle ertelenmişti- Kasım ayında Glasgow'da gerçekleşecek olan Paris İklim Anlaşması toplantısı. Bu toplantının en önemli özelliği ise ilk kez dünyanın büyük bir çoğunluğunun çevre sorunlarını çözmek adına bir araya gelmesi. Bir diğer taraftan ülkeler de karbon emisyonunu sıfıra düşürmek için çeşitli gayretler içerisinde. Çin, İngiltere, Japonya ve Güney Kore gibi 110'dan fazla ülke karbon emisyonunu en az seviyelere çekmek için çeşitli projeler geliştirip yeni yöntemler arıyor.

Yenilenebilir enerjiye olan ilginin artması ise 2021'in umut vadeden gelişmelerinden. Sonsuz bir kaynak sağlayan yenilenebilir enerjiye olan yatırımların artması çevrenin çok daha az bir şekilde zarar görmesi demek. Birçok ülke yenilenebilir enerjileri kendi ekonomilerinde ölçeklendiriyor. Ayrıca bu alandaki yatırımların neticeleri sadece ülke sınırları içerisinde kalmadığı gibi küresel olarak enerji geçişinin hızlanmasına da yardımcı oluyor. Aynı zamanda çeşitli sektörlerin çevreye duyarlı tasarımlarını teknoloji ile birlikte geliştiriyor olması ilerleyen zamanlarda çevre sorunlarının da azalacağını işaret ediyor. Bu noktada, markaların iklim riskini finansal karar alma süreçlerine dahil etmelerinin ardında gelişen bir ivmeden bahsetmek mümkün. Bir önceki cümlemize verebileceğimiz en güncel referans ise Elon Musk tarafından geliyor. Bu konu ile ilgili olanlar hatırlayacaktır, Tesla 2020 yılında Toyota'nın 202 milyar dolarlık piyasa değerini geride bırakmıştı. 2021'in Ocak ayında ise markanın piyasaya değeri 848 milyar dolara ulaştı. Bu veriler ise markayı ABD'nin en değerli beşinci şirketi yapmaya yetiriyor.

Görüldüğü üzere 2020 ile 2021'in çevre sorunları arasında çok büyük bir değişiklik yok ancak içerisinde bulunduğumuz yılı doğanın dilinden konuşmaya başladığımız bir dönemin de başlangıcı olarak tanımlayabiliriz. En başta da bahsettiğimiz gibi iletişimde en önemli nokta anlamak ve anlamlandırmak. Bunca zaman kendini ifade etmek isteyen doğa bir süredir monolog halindeydi. Ancak artık hayatımızın büyük bir bölümünde hissettiğimiz çevre problemlerini düzeltmek ya da az da olsa hızını düşürmek için diyalog kurmanın zamanı geldi ve belki de geçiyor.

SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK

KAĞITLARIN GERİ DÖNÜŞÜ

Yazı Stefanie Eichiner

Çevre problemlerini sadece teoride değil pratikte de deneyimlediğimiz bu zamanlarda, her şeyden önce kişisel olarak atacağımız adımların gücü yadsınamaz. Bireysel olarak alınacak kararların bir kar topu haline dönüşmesi tahmin edildiği üzere çok uzak bir senaryo değil. Öte yandan genel hatları ile çeşitli sektörlerin sürdürülebilirlik ve çevre problemlerine karşı hassas yaklaşımlarıyla da özellikle son yıllarda çok sık karşılaşmaya başladık. Hatırlayacağınız üzere Crystal'ın İlkbahar sayısında da Yapı Kredi özelinde bu konudaki görüşlerimizi sizlerle paylaşmıştık.

Yapı Kredi Crystal olarak tabiata duyduğumuz saygımızı dergimizin basım aşamasında kullanılan geri dönüştürülmüş kağıtlar ile yeniliyoruz! Öyle ki; belki bir Pazar kahvesi ile okuduğunuz dergimizin üretiminde, sadece bu sayı nezdinde değil, 2020 yılından itibaren geri dönüştürülmüş kağıtları tercih ediyoruz. Yıl içerisinde yayınladığımız 4 sayı için; kullanılmış kağıtların yeniden işlemden geçirilmesi sonucunda üretilen türev kağıtlar sayesinde toplam 22.000 kg. kağıt için hiçbir ağaca zarar vermediğimiz anlamını taşıyor.

Crystal dergi üretiminde kullandığımız kağıtlar, Rcyled veya FSC belgeli sürdürülebilir endüstriyel ormanlardan elde ediliyor. 2021 yılında da aynı prensibimizi sürdürüp geri dönüştürülmüş kağıtları kullanarak dergimizi üretmeye devam edeceğiz. Peki, kağıt geri dönüşümü hakkında neler biliyoruz? UPM Communication Papers'da kıdemli sürdürülebilirlik yöneticisi Stefanie Eichiner, bu konuda hepimizi aydınlatacak bilgileri bizlerle paylaştı. Biz de Yapı Kredi ailesi olarak geri dönüştürülebilen kağıtların çevre konusunda ne denli fayda sağlayabilecek potansiyelde olduklarını sizinle paylaşmak istedik.

Sürdürülebilir şekilde oluşturulmuş ormanlardan elde edilen ahşaptan üretildiğinde kağıt, yenilenebilir ve gelecekteki döngüsel ekonominin ihtiyaçlarına cevap veren paha biçilmez bir malzeme. Söz konusu döngüsel bir ham madde sistemine sahip olan kağıt üretiminin ise sürdürülebilir ve ekolojik olma konusunda büyük bir potansiyele sahip olduğunu belirtmekte fayda var.

Kağıt ve sürdürülebilirlik konusunda kişisel olarak adım atma gayesindeyseniz dikkat etmeniz gereken bazı sertifikalara dikkat etmenizi önerebiliriz. Kağıt özelinde en yaygın olarak bilinen eko sertifikaların başında AB Eko-Certificate, FSC ve PEFC geliyor. Bu çeşitli başlıkların her birinin kapsadığı çevre sorunları da farklılık gösteriyor. FSC ve PEFC tek bir temaya (sürdürülebilir ormancılık) odaklanırken AB Eko-Certificate enerji kullanımı, emisyonlar ve atık gibi bir dizi konuyu kapsıyor. Ancak günün sonunda her bir etiketin hedefi aynı: Ürünün yaşam döngüsünün daha fazla yaygınlaşmasını sağlamak.

SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK

Yapı Kredi Crystal dergi üretimi için tercih ettiğimiz FSC etiketi ile PEFC arasındaki farka değinecek olursak; her iki sistem de dünya çapında sürdürülebilir orman yönetimi uygulamalarının pratiğe yönelik farklılıklardan ziyade daha çok benzerlik içeriyor. Bir diğer deyişle, sürdürülebilir bir şekilde kereste yetiştirmeye, hasat etmeye, bitki ve hayvanların doğal yaşam alanlarını korumaya, orman işçilerinin ve yerel toplulukların haklarına saygı duymaya odaklanıyor. Belgeler arasındaki nüans ise bu sertifika etiketlerinin kökeninde yatıyor. Başlangıçta, FSC planı tropikal ortamlar için geliştiriliyor. Ancak bu sistem Avrupa ve Kuzey Amerika'daki ormanlar için uygun olmadığından, bu iki bölge özelinde orman yönetimi belgelendirilmesini kolaylaştırmak için 1990'ların sonunda PEFC'nin uygulanmasının gündeme gelmesine neden oluyor.

Güncel verilerden söz edecek olursak dünya çapında onaylanmış yaklaşık 430 milyon hektarlık orman ile birlikte PEFC şu anda 325 milyon hektarlık bir alanı kapsıyor ve 47'den fazla ülkede onaylanan sertifika sistemlerini içeriyor. Bir diğer tarafta FSC de, 90'dan fazla ülkede 204.000 hektar ormanı sertifikalandırıyor. Global olarak 90 milyon hektardan fazla orman ise her iki sertifika için de onay almış durumda.

Zihnilerde canlanan bir başka soru işareti ise basım ve yayıncılık endüstrisinin sürdürülebilir iş uygulamalarına neden daha fazla ilgi gösterdiği. Stefanie Eichiner bu merakımızı; günümüzün şiddetli yağışları, fırtınaları ve kuraklıklarının gözle görünür etkileri ile gideriyor. İklim değişikliğinin artık teorik riskler değil, günlük deneyimlerin bir parçası olması ve bu noktada birçok sektörde çevreye olan davranış biçimlerinde yenilikçi hareketlere neden olduğunu da dile getiriyor. Bir riski görmek ve anlamlı bir şekilde yanıt verebilmek, basım ve yayıncılık sektörü için olduğu kadar toplumun geneli için de geçerli olduğunun da altını çizmekte fayda görüyoruz.

Yapı Kredi Crystal olarak tercih ettiğimiz geri dönüştürülmüş kağıt segmenti ile doğaya olan saygımızı yenilerken okuyucularımız ile bu konuda aynı görüşte olmaktan memnuniyet duyuyoruz.

YÜKSEK SAATÇİLİĞİN GELECEK ROTASI

Yazı Aylin Kumdagezer

Cartier Must Tank, large modeli.

Sol üstte: Patek Philippe, Nautilus Ref. 5711/1300A.

Pandemi ile birlikte değişen hayatımızın etkilerini halihazırda deneyimlemeyi sürdürürken birçok sektör de bu yeni kavrama adapte oluyor. Söz konusu yüksek saatçilik olduğunda da dijitalleşme nosyonunun yeniliklerini peşi sıra tecrübe ediyoruz. Bir zamanlar İsviçre'de fiziksel olarak ziyaret ettiğimiz fuarlar yerini bilgisayar ekranlarımıza bırakmış vaziyette. Her markanın yıllık rotalarını açıkladığı sistematik bir düzen olan fuarlar, yüksek saatçilikte 2021 yılının sinyallerini vermeye çevrimiçi olarak devam ediyor. Bir önceki cümlemize verebileceğimiz en sağlam örnek ise 1991 yılında Cenevre'de kurulan SIHH, (Salon International de la Haute Horlogerie) adaptasyonu. 90'lı yıllarda yüksek saatçiliğe adanmış bir fuar yaratmak için bir araya getirilen markalar değişen hayat akışı ile birlikte dijital platformlara geçiş yapmakta. 91 yılından beri SIHH olarak bildiğimiz fuar, yeni adı Watches & Wonders ile sadece ismen değil vizyon açısından da yeniden yapılandırılıyor. Öte yandan aynı şekilde Basel'de ziyaret ettiğimiz Baselworld de bu sene için dijitalleşmenin kodlarını HOURUNIVERSE ile devam ettireceğini duyuruyor.

Yüksek saatçiliği bir araya getiren fuarlar yeni bir döneme adım atarken bizler de ne yazık ki saatçilik sektörünün demirbaş isimlerinin yeni koleksiyonlarını keşfetmek için Cenevre'ye ya da Basel'e adım atamıyoruz. Fakat Wathces & Wonders nezdinde gerçekleşen dijital lansmanlar sayesinde, markaların yeni yıl ajandalarına göz atabiliyoruz. Fuarlardaki fiziksel mekan değişikliği bir yana hatırlayacağınız üzere 2019 yılında Audemars Piguet ve Richard Mille, 2020 itibarıyla fiziksel olarak düzenlenecek organizasyonlarda yer almayacağını dile getirmişti. Aynı şekilde Swatch Group'un da bu karar ile kendine yeni rotalar belirlemesi fuarlara vereceğimiz öncelikleri sorgulatıyor olsa da sanal ortamın kolay erişimi bu konuda bizlere yardımcı oluyor diyebiliriz. Lakin yeniden Watches & Wonders'ın 2021 edisyonuna dönecek olursak, fuarı etkisi altına almış olan trendlerden bahsetmeli. Bu senenin en güçlü konseptlerinden biri geri dönüştürülmüş saat kasaları ile sürdürülebilirliğin yüksek saatçilikteki yeri. Geri dönüştürülebilir materyallerle kurgulanan ve güneş enerjisi ile çalışan modellerin örneklerini gördüğümüz

Sağ üstte: Patek Philippe, Nautilus Ref. 5711/1A.

Sağda: Panerai, Luminor Marina eSteel™, PAM01157.

fuar, yüksek saatçiliğin ilerleyen yıllarda ekoloji ile olan bağının derinleşeceğini destekleyen cinsten. Tasarım özelinde trend olarak kabul edilebilecek bir diğer başlık ise tasarımları domine eden yeşil rengi. Birçok ismin bu seneki yeniliklerinde tercih ettiği çeşitli yeşil tonları kimi zaman kayışta kimi zaman ise kadranda kendine yer ediniyor. Fuarın dikkat çeken bir başka noktası ise yüksek saatçiliğin şehir hayatı ile eşleşiyor olması. Bir diğer deyişle koleksiyonların ilişkilendirildikleri spor dalları, sadece belirli bir aktivite içerisinde sınırlandırılmıyor. Böylece çağdaş çizgi yoluyla modellerin gündelik hayattaki kullanılabilirliklerine de değiniliyor. Son olarak, söz konusu yüksek saatçilik tasarımlarının sınıflandırması olduğunda aklınıza ayrı başlıklarda kadın ve erkek klasmanı geliyor olabilir ancak artık kadın erkek ayrımı günden güne azalıyor.

Yüksek saatçilikteki mavi baskınlığı ile birlikte gözümüzün alıştığı renkler arasından mekik dokurken Patek Philippe, Jaeger-LeCoultre ve Piaget gibi markalar sayesinde yeşilin farklı tonlarına bağışıklık kazanacağız gibi duruyor. Örneğin, Patek Philippe'in Nautilus koleksiyonuna dahil ettiği dört yeni Nautilus modelleri. Hatırlayacağınız üzere marka bu yılın başında paslanmaz çelik 5711 / 1A'yı üretimden kaldırılacağını duyurmuştu. 2006 yılında piyasaya sürülen tasarım- ki bu zamana kadar mavi idi, siyah ve gümüşi beyaz olmak üzere farklı kadran renkleri ile karşımıza çıkmıştı.

Rolex, Oyster Perpetual Datejust 36.

Fakat 2021 için Patek, daha önce Nautilus koleksiyonunda hiç görmediğimiz bir rengi paletine dahil ediyor. Yeşil renginin *sunburst* desenli kadranda uygulandığı model, Patek Philippe'in benimsediği klasik renk kodlarına farklılık getirdiği bir gerçek. Monoton bir kadrandan daha fazlasına sahip varyasyonlar da 2021 edisyonları ile karşımıza çıkıyor. Rolex'in Oyster Perpetual Datejust 36'nın kadranında yer alan palmiye motifi ne demek istediğimizi tam olarak yansıtıyor. Kadran motiflerine dört farklı seçenek sunan Rolex, Datejust 36'nın yeni versiyonlarını da tüm Rolex saatlerinde olduğu gibi Superlative Chronometer sertifikası ile eşleştiriyor.

Yüksek saatçilikte, geçmiş tasarımların günümüzün yenilikleri ile yeniden yorumlanmalarına da tanıklık ediyoruz. Bu trendi; inovasyon altyapısına sahip vintage tasarımlar olarak tanımlayabiliriz. Yeniliklerini ve geçmiş modellerden alınan ilhamı aynı potada eritme kararını fuar kapsamında duyuran markalardan biri de Montblanc. Yüksek saatçilikte çeşitli noktalarda kullanılabilecek optimum formülü aramaya çalışan isimlerden biri olan marka, altın alaşımında elde ettiği Lime Gold inovasyonunu Montblanc 1858 Split Second Chronograph Limited Edition 18 ile duyurdu. Ekstrem koşullarda kullanılmak üzere tasarlanan 46 mm'lik kasa çapına sahip Minerva isimli askeri kronograf saatlerinden esinlenen güncel model böylece hem yenilikçi

Sol üstte: Montblanc 1858 Split Second Chronograph Limited Edition 18.

hem de geçmiş ve şimdiki zaman arasındaki tasarım nosyonunu temsil ediyor.

Dönüşüm kelimesini her türlü ele alabileceğimiz yenilikler arasında Panerai oyunu geri dönüştürülmüş malzemelerden yana kullanıyor. Bu konudaki en iyi referansımız ise Luminor Marina eSteelTM. Üç farklı versiyona sahip modelin kasası, kadranı ve kayışları geri dönüştürülmüş tabanlı çelik alaşımından üretiliyor. 30 metreye kadar suya dayanıklı tasarımın her biri 44 mm'lik fırçalanmış eSteelTM kasaya sahip.

Güneş enerjisinin ışınlarını manüfaktürüne ekleyen Cartier ise ekoloji ile olan iletişimini farklı bir seviyeye çıkartıyor. Tasarımların klasikleşmiş estetik anlayışına uygun bir şekilde eklenen yenilikler, Cartier Must Tunk modellerinin kadranın içinde saklı. Bir diğer deyişle koleksiyonun güneş enerjisinden yararlanıyor olmasının nedeni kadranın altına gizlenmiş fotovoltaik hücrelerde saklı. 16 yıldan fazla kullanıma sahip SolarBeatTM mekanizmasının da geri dönüştürülmüş malzemelerden oluşturulduğunun altını çizmeli. Ayrıca Cartier çevreci bakış açısını sadece koleksiyonları ile sınırlandırmıyor. Üretim prosedürünü de karbon ayak izini azaltıp enerji tasarrufu sağlamaya odaklı şekilde konfigüre ediyor.

Dijital ortamda keşfedilebilen yeni saat modelleriyle yüksek saatçilik markalarının Watches & Wonders'da bir araya geliyor olması sadece içerisinde bulunduğumuz senenin tasarımları hakkında fikir vermiyor. İlerleyen yıllarda hangi trendlerin ne denli markaların tasarımlarında yer alacağına dair sinyallerini de barındırıyor. Genel olarak yeşil tonun bir hayli fazla olduğunun ve geri dönüşümün izlerinin sürüldüğünü düşünürsek, yüksek saatçiliğin kendi janrı içerisinde çevre problemlerine dikkat çekiyor yorumlamasını yapmak mümkün.

Montblanc, 18 ayar altın alaşımından oluşturduğu Lime Gold ile inovatif tarafını kutluyor.

AERODİNAMİK + HI = FORMULA 1

Yazı Uygur Uygur

otomobil

Sol sayfada: Touraine Grand Prix'sinde yeni aerodinamik arabaların tanıtımı, Fransız Le Petit Journal, 1923.

Otomotiv endüstrisinin gelişimine savaşlar ve motor sporları organizasyonları kadar doğrudan etki eden pek az şey olmuştu. İki zıt kutupta gerçekleşen bu olayların tek ortak noktası, özlerinde barındırdıkları rekabet ve dolayısıyla normalden daha süratli bir şekilde gelişime duyulan ihtiyaçtı. Tatsız kısmı bir kenara bırakıp motor sporlarına odaklandığımızda, başlangıç noktasının otomobilin icadı ile neredeyse aynı noktada olduğu görmek zor olmuyor. Otomobil bir nebze olsun günümüzdekine yakın işlevsellik kazanır kazanmaz, yani belirli mesafeleri sağlıklı bir şekilde kat edip ulaşım görevini kabul edilebilir düzeylerde yerine getirebildiğinde, hız tutkusu ve rekabet güdüsü de otomotiv endüstrisinde kendini göstermiş; motor sporlarının temelleri henüz 20. yüzyılın ilk yıllarında atılmıştı.

Diğer bir deyişle, otomobiller var olduğundan beri otomobil yarışları yapılıyordu. Motor sporları organizasyonları özellikle gelişen teknoloji ile birlikte sayısı artan otomobiller konusunda Avrupalı üreticiler için rekabet etmenin ve ürünlerini tanıtmanın en iyi yollarından biriydi. 1900'lerin ilk yıllarında başlayan bu trend ile birlikte organizasyonların kimi zaman içinde bir efsane haline dönüşürken, kimi kısıtlı süreler boyunca var olmuş ve sonrasında klasik tabirle tarihin tozlu sayfaları arasında kendine yer bulmuştu.

Üstte: İrlanda Grand Prix'sinin ilk gününde pit alanında otomobilleri inceleyen seyirciler, 1930.

1901 yılında düzenlenen Fransa Grand Prix'si, 'Grand Prix' unvanının kullanıldığı ilk yıldı. Ferencz Szisz, 700 millik yarış parkurunu saatte ortalama 63 mil ile tamamlayarak ilk Grand Prix şampiyonu olarak da adını tarihe yazdırmıştı. Yaygın olarak 1906 Fransa Grand Prix'si olarak bilinen '1906 Grand Prix de l'Automobile Club de France', Gordon Bennett yarışlarına alternatif olarak Fransız otomobil endüstrisinin teşvikinde düzenlendi ve yarışan her ülkenin giriş hakkı kendi otomotiv endüstrisinin büyüklüğüyle doğru orantılı şekilde sınırlandırılmıştı. Avrupa'da düzenlenen bu yarışlar zamanla popülerliğini artırmış; özellikle 1920'li ve 1930'lu yıllardaki Grand Prix yarışları, bugün dünya üzerinde milyonlarca insanın soluksuz takip ettiği Formula 1'in köklerini oluşturmuştu.

Dünyanın çeşitli noktalarında pek çok farklı motor sporları organizasyonları düzenlenmiş olsa da, İkinci Dünya Savaşı'nın bitimini takip eden yıllara dek Dünya Sürücüler Şampiyonası belirli standartlar altında biçimlendirilememişti.

En üstte: San Marino Grand Prix'sinde Michael Schumacher, 1992.

Üstte: Peter Collins, İngiliz Grand Prix'sinde, 1958.

1946 yılında alevlenen fikrin üzerindeki çalışmalar 4 yıl sürmüş; 1950 yılında FIA (Federation Internationale de l'Automobile) düzenlenen bir toplantıda Dünya Şampiyonası planlarını duyurmuştu. Formula 1 olarak adlandırılacak bu planlar ayrıca sürücülerin ve mühendislerin uyması gereken standartlaştırılmış bir dizi kurallar içeriyordu. Formula 1 ismi, 1950 yılından sonra dünya tarihinin en çok ilgi duyduğu organizasyonlardan biri olarak kayıtlara geçti.

İlk Dünya Şampiyonası Grand Prix'inin yapıldığı yer İngiltere Silverstone Pisti olmuştu. Bundan henüz bir ay kadar önce Pau'da yapılmış olsa bile, bir sezon içinde yapılan 20 yarıştan yalnızca 7 tanesi şampiyonluk için geçerliydi ve bu durum ilerleyen yıllarda da devam etti. Öyle ki şampiyonaya daha sonra dahil edilen pek çok yarış Formula 1 standartlarını karşılamadığı için liderliğe etki etmiyordu. Bu durum 1983 yılına kadar devam etmiş olsa da, artan maliyetler sonucunda zararına yapılan yarışlara o yıl son verilmişti.

Formula 1'in 1950 yılındaki ilk sezonunun şampiyonu, İtalyan Nino Farina olmuştu. Motor sporlarının doğduğu ülke olarak tanımlanabilecek İtalya'ya bu önemli şampiyonluğu getiren İtalyan pilot Alfa

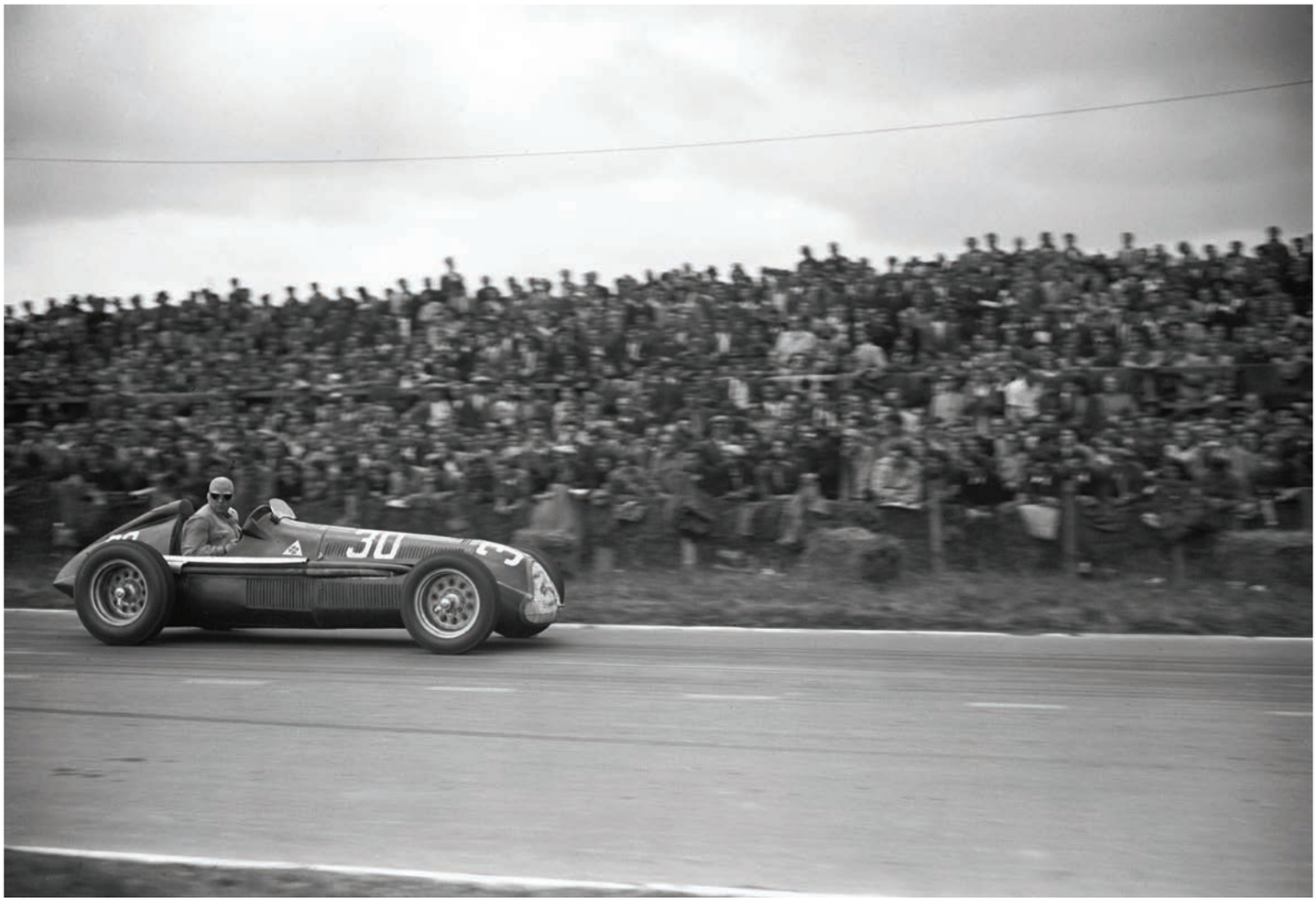

Jean-Pierre Wimille Alfa Romeo 158'i ile Automobile Club de France Grand Prix'sinde, 1948.

Romeo takımı ile yarışmış ve şampiyonluğu da yine aynı takımdan arkadaşı olan Arjantinli pilot Juan Manuel Fangio'yu kıl payı geçerek elde edebilmişti. Ancak ilk yıl şampiyonluğu kaybetmiş olan Fangio, 1951, 1954, 1955, 1956 ve 1957 yıllarında aldığı şampiyonlukla adından çokça söz ettiren bir seri yakalamış- bu seri Ferrari takımından Alberto Ascari tarafından bozulmuştu- ve şampiyonanın ilk yıllarını kelimenin tam anlamıyla domine etmişti. Burada bir parantez açmak gerekir ki, bu başarısıyla *Büyük Usta* olarak anılan Fangio'nun o yıllardaki en büyük rakiplerinden biri de ünlü Britanyalı pilot Stirling Moss'tu. Mille Miglia gibi önemli motor sporları organizasyonlarında elde ettiği başarılarla efsaneleşen, etkileyici kariyeri ile -200'den fazla zaferi vardı- uluslararası motor sporları onur listesinde yer alan Moss, ne yazık ki Formula 1 kariyeri boyunca hiçbir zaman şampiyonluk elde edememişti. Motor sporları tarihine katkısı tartışmaya açık olmayan Moss ne var ki Formula 1'deki şansızlığı sebebiyle *Dünya Şampiyonasını Kazanamayan* en büyük sürücü olarak anılır olmuştu.

Savaştan önceki yarış tecrübesi Alfa Romeo, Mercedes-Benz, Maserati gibi üreticilerin ilk yıllarda öne çıkmasını sağlamıştı. Ne var ki bu araçların çatısı İkinci Dünya Savaşı öncesi döneminden geliyordu. Önden motorlu, dar tırtıklı lastiklere sahiplerdi ve teknolojik gelişmeler ışığında değişmeleri şarttı. Bunun en önemli ispatlarından biri de 1955 yılında yaşanan Le Mans kazası olmuştu ki, motor sporları tarihi için her zaman hatırlanacak acı bir hatıra olmasının yanında pek çok konuda da bir dönüm noktası olmuştu.

Cooper'ın ortadan motorlu otomobilleri, o dönemlerde başarılı sonuçlar aldığı Formula 3 tasarımından ilham alınarak geliştirilmiş; böylelikle Formula 1'in geleceği için önemli bir adım olan ilk teknolojik gelişmelerden biri olarak da kayda geçmişti. Bu otomobilin direksiyonunda yer alan Avusturalyalı pilot Jack Brabham, 1959 ve 1960 yıllarında elde ettiği şampiyonluklarla hem kendi başarısını hem de yeni tasarımın başarısını ispat etmişti. Öyle ki 1961 sezonunda tüm takımlar ortadan motorlu yarış otomobillerine geçmişti bile.

F1'de İngilizlerden bahsedilmeye başlandığı dönem, ilk İngiliz şampiyon Mike Hawthorn ile başlamıştı. Her ne kadar Hawthorn Ferrari takımının bir pilotu olsa da, 1958 yılında elde ettiği ilk şampiyonluk ile İngilizlerin hakimiyet kuracağı yılların da habercisi olmuştu. 1954 yılında kurulan Birleşik Krallık merkezli Team Lotus ile

Fernando Alonso, Çin Grand Prix'sindeki kutlaması, 2005.

birlikte İngiliz takımları ve pilotları (Jim Clark, Jackie Stewart, John Surtees, Jack Brabham, Graham Hill, and Denny Hulme) 1962 ve 1973 yılları arasında 12 dünya şampiyonluğu kazanmışlardı. İnovatif hareketlerin hız kazandığı 60'lı yıllarda Lotus, geleneksel iskelet dizaynının yerine alüminyum *monocoque* şaseye sahip, İngiliz yarış yeşiline boyanmış otomobilleriyle yarışlarda yer aldı. Bu, ortadan motorlu otomobillerin geliştirilmesinden bu yana gerçekleşen en büyük teknolojik gelişme olarak görülmüştü. Ayrıca 1968 yılında Lotus otomobilleri üzerinde taşıdıkları *Imperial Tobacco* amblemiyle birlikte, gelecekte organizasyonun çok ciddi bir parçası halini alacak sponsorluk dönemini de böylelikle başlatmışlardı.

1970'li yıllarla birlikte başlayan Formula 1'in yirminci yılları, çağdaş Formula 1'in karakteristik özelliklerinin oluşmaya başladığı, aerodinamik tasarımların fazlalaştığı bir dönemin de başlangıcıydı. Mühendislerin otomobillerin yere basma konusuna (downforce) kafa yorduğu bir dönem olan 70'li yılların sonlarında Lotus, önemli bir *downforce* etkisi yaratan ve böylelikle otomobillerin virajlara daha iyi tutunmasını sağlayan *ground effect* aerodinamik prensiplerini otomobillerine taşımış; böylelikle önemli bir gelişmeye daha imza atmıştı.

Ancak ne var ki tüm bu gelişmelerle birlikte 1970'li yıllar, geçmiş yıllardan gelen kaygılarla birlikte yaşanan yeni kazaların da etkisiyle güvenlik endişelerinin üst noktaya tırmandığı zamanlardı. *Uçan İskoç* lakaplı Formula 1 pilotu Jackie Stewart, -3 kez dünya şampiyonu olmuştu- çok sevdiği takım arkadaşı Francois Cevert'in 1973 ABD Grand Prix'sinden önceki hazırlık turlarındaki ölümünün ardından, son yarışının arifesinde emekli olmuş; iki yıl sonra, 1975'te Brezilyalı pilot Emerson Fittipaldi, bir otomobilin kalabalığa çarpıp dört seyirciyi öldürdüğü İspanya Grand Prix'sinde yarışmayı reddetmişti.

Aynı dönemin ilk yıllarında, Bernie Ecclestone, Formula 1'in ticari haklarının yönetimini yeniden düzenleyerek sporu milyar dolarlık küresel bir işletmeye dönüştürmüştü. 1971'de Brabham takımını satın almasıyla birlikte Formula 1 Üreticileri Derneği'nde (FOCA) bir koltuk kazanmış ve 1978'de başkanlık koltuğuna oturmuştu. Bir yıl sonra kurulan FISA (Federation Internationale du Sport Automobile) ile gelirler ve düzenlemeler konusunda neredeyse anında kılıçlar çekilmiş; FOCA ile başlayan anlaşmazlık 1981 yılında 'Concorde Anlaşması' ile mutsuz bir ateşkes ile sonuçlanmıştı. FISA ve FOCA

Stirling Moss ve Lewis Hamilton, Silverstone Pisti'nde, 2013.

arasındaki huzursuzluğu sonlandıran bu anlaşma ile takımlara iflas etmedikleri sürece yarışma zorunluluğu getirilmiş ve bununla birlikte onlara televizyon yayın haklarından elde edilen gelirden pay verilmesi kararlaştırılmıştı. Ayrıca Bernie Ecclestone'a sporun tüm finansal kontrolü devredilmişti. Her ne kadar *ground effect* kavramı Formula 1'in gelişiminde son derece etkili olmuş olsa da, aynı yılda (1977) tanıtılan turboşarjlı motorlar ondan çok daha önemli bir etki yaratmıştı. *Ground effect* uygulaması 1983 yılında kaldırılmış olsa da turbo motorlar kullanılmaya devam edilmişti. Renault'un kullandığı ilk turbo motor, hızlanmalar sırasında turbo gecikmesinden muzdarip olsa da son derece hızlıydı. Hatta öyle ki otomobillerin olağanüstü güçleri, hakimiyeti zorlaştıracak seviyeye gelmiş, motorlar sıralama turlarında 1400 beygir güç üretecek kapasiteye ulaşmıştı. Bu durum 1989 yılında gelen yasaklamalara kadar devam etmişti.

80'li yılların sonlarında Lotus'un öncülüğünde bazı teknolojik yardımcılar ortaya çıkmaya başlamış; 1990'ların başlarında yarı otomatik şanzımanlar ve çekiş kontrol sistemleri gibi donanımlar otomobillerde yer bulmuştu. Bu yeni teknolojiler 1994 yılında yasaklanacak olsa da, o günlerden otuz yıl sonra dahi sıcaklığını koruyacak 'pilot hakimiyeti' tartışmalarının da başlangıç sebeplerindendi. 1980'li ve 90'lı yıllar, Mclaren ve Williams takımlarının hakimiyetinde geçmişti. Porsche, Honda ve Mercedes-Benz tarafından motor desteği alan Mclaren ile Ford, Honda ve Renault motorları kullanan Williams takımı, toplamda 16'şar şampiyonluk kazanmış; Efsane pilotlar Ayrton Senna ve Alain Prost arasındaki mücadele de bu dönemde başlamıştı. 1988 sezonunda Formula 1'in ana konusu haline gelen bu rekabet, Prost'un 1993 sezon sonundaki emekliliğine dek sürmüş; ertesi yıl San Marino Grand Prix'sinde Senna, duvara çarparak trajik bir şekilde hayatını kaybetmişti. Aynı hafta sonunda Avusturyalı Roland Ratzenberger'in sıralama turları sırasında hayatını kaybetmesi belki çok acı bir tesadüftü ancak sporun güvenlik standartları hakkında çok ciddi soru işaretleri doğmasına da sebep olmuştu. Yaşanan bu trajedi standartların geliştirilmesi için vesile olmuş; 2014 yılında Jules Bianchi'nin kazasına kadar hiçbir Formula 1 pilotu yarış sebebiyle hayatını kaybetmemişti. (Bianchi, 2014 Japonya Grand Prix'sinde Phanfone Tayfunu sebebiyle oluşan sağanak yağmur altında otomobilinin kontrolünü kaybetmiş ve daha önce kaza yapmış başka bir otomobili kaldıran kurtarma vincine çarpmıştı).

Üstte: Arjantinli yarış pilotu Juan Fangio Silverstone'da İngiliz Grand Prix'sini kazandıktan sonra kupasıyla, 1956.

Üstte: Kazanan Mercedes'in İngiliz pilotu Lewis Hamilton, ikinci sıradaki Mercedes'in Finlandiyalı pilotu Valtteri Bottas'ın (solda) ve Ferrari'nin Monegasque pilotu Charles Leclerc'in (sağda) Fransa'daki Formula 1 Grand Prix'sinden, 2019.

1990'larda gelişen teknolojiler ile birlikte artan maliyetler, maddi açıdan güçlü olan büyük üreticilerin avantajlı duruma gelmesini sağlamış; artan finansal yükler büyük dörtlüyü oluşturan Mclaren, Renault (öncesinde Benetton), Williams ve Ferrari dışındaki takımları zora sokmuş ve nihayetinde 1990 Formula 1 sezonundan bu zamana 30'a yakın takım organizasyondan ayrılmak zorunda kalmıştı. Ancak tüm bu olumsuz gelişmelere rağmen 90'lı yılların sonu, Formula 1 tarihinin o zamana dek gelmiş geçmiş en etkileyici sonuçları alan bir Alman pilotun domine edeceği yılların başlangıcı olacaktı. Bu pilot Michael Schumacher'den başkası değildi.

1999 ve 2004 yılları arasında art arda şampiyonluklar kazanan Ferrari takımı ve onun pilotu Schumacher, zaman içinde pek çok yeni rekorun da sahibi olmuştu. Toplamda elde ettiği 91 kez Grand Prix galibiyeti, bir sezonda alınan en çok galibiyet sayısı -18 yarışın 13'ünü önde bitirmişti- ve 7 kez ile en çok şampiyon olan sürücü unvanı, kendi döneminin sonuna kadar elde edilen en iyi dereceleri kapsıyordu. Şampiyonluk serisi 2005 yılında F1 tarihinin en geç şampiyonu Fernando Alonso'nun araya girmesi ile sona ermiş; 2006 yılında emekli olduğunda

Jack Brabham ve John Frankenheimer, İtalya Grand Prix'si, 1966.

F1 tarihinin yaşayan efsanesi olarak yerini çoktan almıştı.

Milenyum ile birlikte üreticilerin tekrar Formula 1'e ağırlığını koymasıyla -Mercedes-Benz ile ortaklık yapan Mclaren istisnası dışında- Renault, BMW, Honda, Toyota ve Ferrari gibi takımlar şampiyonaya ağırlığını koymuşlardı. Bununla beraber 2000'li yıllar, F1'in gelecekti yeni rekortmeninin ilk şampiyonluğunu alacağı dönemi de kapsıyordu. İlerleyen yıllarda adından çokça söz ettirecek olan Lewis Hamilton, ilk şampiyonluğunu 2008 yılında kazanmış ve gelecek başarılarının sinyallerini vermişti. Diğer yandan Formula 1 cephesinde her şeyin yolunda gitmediği, takım içi ve takım dışı farklı skandal olayların çokça konuşulduğu dönem de yine bu dönemdi. Kamuoyunda oluşan olumsuz izlenim belki de organizasyonun en zor yıllarını geçirmesine sebep olmuştu. Buna ek olarak gittikçe karmaşık ancak bir yandan da güvenilir ve verimli hale gelen otomobiller, sürücüler arasındaki gerçek rekabeti gittikçe azaltıyor, 2009 yılında sollamayı teşvik etmek için getirilen birçok kural ve düzenleme durumun geldiği noktayı açıkça gösteriyordu.

Geçtiğimiz son on yılda birçok önemli gelişme olsa da öne çıkanlardan biri motorlar konusunda gelen yeni düzenlemelerdi. Yıllar sonra turboşarjlı motorların dönüşü -1988 yılında bittiği yer olan Avustralya'da- 2014 yılında olmuştu ancak 2000'li yıllarda kullanılan V10, V8 motorların ardından gelen bu V6 motorlar pek çok Formula 1 tutkunu tarafından olumsuz karşılık bulmuştu. 1.6 litrelik motorlar her ne kadar küçülmüş olsa da aslında gelişen teknoloji ile birlikte son derece verimli ve yüksek performanslı motorlardı. Özellikle 2017 yılından bu yana yapılan aerodinamik iyileştirmeler ve iyileştirilen motorlar, nihayetinde 1000 beygir gücüne kadar ulaşmış; tüm bu inovatif unsurlar bir araya geldiğinde 2004 yılındaki zirve noktadan daha hızlı otomobiller ortaya çıkmış ve çok sayıda rekor da böylelikle kırılmıştı. Bu dönem aynı zamanda Mercedes takımı için altın çağın da başlangıcı oldu.

2014 sezonunun başlangıcından bu yana, Mercedes takımı ve sürücüleri Lewis Hamilton, Nico Rosberg ve Valtteri Bottas, 139 yarışın 103'ünü (Hamilton için 74, Rosberg için 20 ve Bottas için 9) kazanarak Formula 1'in gördüğü en başarılı tablolardan birini yarattılar. Bu şaşırtıcı tarihi zaferler serisinin altında- elbette ki pilotların yeteneklerine ek olarak- Mercedes'in geliştirdiği 'bölünmüş turboşarj' teknolojisi yatıyordu ve bu yeni teknoloji, daha az soğutma ve daha kompakt bir güç ünitesi ihtiyacı nedeniyle rakiplere göre birçok önemli avantaj sağlıyordu. Bu dönemin öne çıkan ismi İngiliz pilot Lewis Hamilton, 2008 yılındaki şampiyonluğunun yanına eklediği 2014, 2015, 2017, 2018,2019 ve 2020 zaferleriyle birlikte efsane pilot Schumacher'in rekorunu egale etmeyi başarmış ve aktif yarışçılar arasında öne çıkmıştı. Bizler bu satırları yazarken 2021 sezonunda liderliği elinde bulunduran Hamilton'ın bu sezon sonunda rekoru Schumacher'in elinden alması pek de şaşırtıcı olmayacak.

Motor sporları organizasyonlarının tepe noktası olarak tanımlanabilecek ve aradan geçen 70 yılı aşkın süre içinde başlı başına kendine ait bir kültür yaratan Formula 1, zaman zaman zor dönemlerden geçse de dünya üzerinde popülaritesini hiçbir zaman kaybetmeden bugünlere gelen sayılı oluşumlardan bir tanesi. Avrupa kıtasında büyüyen ve gelişen organizasyon, özellikle son dönemde Avrupa kıtası dışına da çıkarak tüm dünyayı kapsayan ve dünyanın en çok izlenen spor organizasyonlarından biri oldu. Dinamik yapısı ve otomotiv endüstrisine olan doğrudan katkısıyla yalnızca yarış tutkunları değil otomotiv sektörü için de önemli bir role sahip olan Formula 1, hiç şüphesiz geçmişte olduğu gibi gelecekte de önüne çıkan engelleri aşacak ve motor sporları tutkunu milyonlarca insanın nefesini tutarak izlediği bir organizasyon olmaya devam edecek.

RENK SKALASINDA KUM TANECİKLERİ

İki taraflı kullanılabilen pamuklu yeşil havlu, Dior

Editör Aylin Kumdagezer Fotoğraflar Emre Kapçak

Pamuklų plaj havlusu *Sunset Stripey* Bluemint

İki taraflı kullanılabilen kapüşonlu pançо, Dior

Desenli peştamal, Vakko Mare

Bluemint'ten pamuklu plaj havlusu, *Saint Tropez Scarlet*

İki taraflı kullanılabilen pamuklu lacivert havlu, Dior

**Burberry,
İlkbahar 2021.**

DİSKO ETKİSİ

Yazı Aslin Kumdagezer

Paco Rabanne, İlkbahar 2021.

Louis Vuitton, İlkbahar 2021.

Geçen yılın Mart ayı ortalarında muhtemelen birçoğunuz gibi son kez ofise gitmek için uyandım. Öncesinde şipşak bir pilates dersi için evden tayt ve sweat ile çıkıp günün geri kalanını olağan üniforma, tişört jean ve converse kombosuyla geçirdim. Eğer takip eden seneyi aynı kombinasyon içerisinde geçireceğimi bilseydim son ofis kıyafetimi spektrumun biraz daha gösterişli tarafından seçeceğime şüphe yok. Bu hayıflanmanın sadece benim özelimde olmadığını gözlemlemek için çok uzağa gitmeye gerek de yok. Dünyanın neresinde olduğunuzdan bağımsız hepimiz süslenip dışarı çıkmayı, yeniden yüksek topuklar üzerinde zahmetsizce yürüyebilmeyi ve gösterişli kıyafetler giyinebilmek için bir bahaneye sahip olabilmeyi özlüyoruz.

Pandeminin rahatlığına beklenmedik bir hızla adapte olan tasarımcılar son sezonlarında tüm kesimlerini genişletip tayt, sweatshirt ve eşofman kombolarını günlük hayatımıza hızla enjekte ettiler. Evden çalıştığımız, koltuktan flörtleştiğimiz ve 3 öğünü mutfak tezgahının yörüngesinde geçirdiğimiz zamanın yıl dönümünde neyse ki markalar İlkbahar-Yaz 2021 sezonuyla geleceğe dair umut veriyor ve koleksiyonlarına beklenmedik bir disko

Isabel Marant, İlkbahar 2021.

parıltısı katıyor. Bu noktada payetleri ve parıltılı kumaşları giyinmek için gün batımını beklemenin gerekli olmadığının altını birkaç kez çizmek gerekiyor. Zira tüm kuralları değiştiren, bizi pijamalara mahkum eden yılın ardından tüm bildiklerimiz yön değiştiriyor ve Carrie Bradshaw'ın kural tanımazlığıyla aynı masaya oturuyor.

Kuşkusuz payet ve parıltı dediğim anda aklınıza ilk Paco Rabanne geliyor olmalı. 60 yıldır, metalik çanta ve elbiselerin payetlerini trendler listesinde baş sırada tutmayı başaran moda evinin alametifarikası bu sezonda da Julien Dossena'nın direksiyonu altında parıltısını korumaya devam ediyor. Üstelik kadınların istediğini, istediği yerde ve zamanda giyinebilmesi kavramı bu yazının olduğu gibi Monsieur Dossena'nın koleksiyonunun da ana teması olarak karşımıza çıkıyor. Tabii, Paco Rabanne özelinde, Fransa'nın güncel statükosunda Julien Dossena'nın temasının daha politik alt metinleri var. Biz disko ve parıltıya geri dönecek olursak Paco Rabanne yaz sezonu için bir nevi Studio 54'ün parıltısını günlük hayatımıza sezonun en geniş seçkisiyle geri getiriyor.

2016 yılında Trump başkan koltuğuna seçildiğinde, Milano'da Versace Couture için tasarlayan Michael Halpern, içerisindeki aktivisti durduramıyor, çok geçmeden kendi markasını kuruyor ve New York'a geri dönüyor. İlkbahar-Yaz sezonunda aktivizmini göze batmayan bir tonda tasarımlarına dahil eden Halpern, koleksiyonundaki payetli puantiyeli pijamasıyla, karantinanın sonuna yaklaştığımızı umduğumuz günlerin akıl karışıklığını en iyi tercüme edenler arasında yerini alıyor. Bu noktada Balenciaga da Halpern'in akıl karışıklığına katılıyor ve payetli babydol'u rahatlıkla parıltı arasında karar veremeyenlerin listesine ilk sıradan giriyor.

Yağmurlu bir Paris gününe denk gelen şovunda Isabel Marant müziğin sesini sonuna dek açıyor ve *I Feel Love*'ın techo coverıyla modellerini podyuma yolluyor. Marant'ın tasarımları adeta geleceğin gece gezmelerine el sallıyor ve payetler hem trikolarla günün temposuna hem de markanın alametifarikası vatkalarıyla geceye transfer oluyor. Isabel Marant'ın koleksiyonu hem eski normalin nostaljisini hem de geleceğin beklentisini aynı anda payetlerinde taşıyor. Balmain'ın koleksiyonu da aynı noktada Isabel Marant'a katılıyor. Kardashian-Jenner klanın favori moda evi haliyle gündüz giyilen payeti ve parıltıyı pandemiden çok önce kurallar listesine katıyor. Markanın İlkbahar-Yaz koleksiyonundaki payetleri ve geri dönüştürülmüş kristalleri ise Olivier Rousteing'in mirasını, ekolojik bir tepsiden paylaşıyor. Pul payet dendiğine, ilk akla gelmeyen isimlerden Burberry de trendin trenine atlıyor ve aksesuar detaylarından tüm elbiselerine kadar uzanan parıltıyı Londra'nın kasvetli havasıyla birleştiriyor.

Söz konusu dijitalleşme olduğunda, moda dünyası genelinde en keskin manevrayı en hızlı alan Nicolas Ghesquière ve Louis Vuiton, İlkbahar-Yaz 2021 koleksiyonunda 80'lere geri dönüyor ve milenyuma pullu payetli bir takım ile geri dönüyor. Beyaz bir tişört ve sarı ayakkabılarla tamamlanan look karantinanın bitişini kutlamak istediğinizde giymeniz gereken yegane kıyafet.

Bu sezon, parıltılı giyinmek için bir bahane aramayın, Rick Owens (Owens da bu sezon defilesinde farklı bir *I Feel Love* coverı çalıyor) ve Isabel Marant'ı takiben sevdiğiniz bir *I Feel Love* versiyonunun sesini sonuna kadar açın, payetlerinizi kuşanın ve sallanmaya başlayın. Yakın zamanda, dışarı çıkmanın güvenli olduğu an, pamuklu kıyafetlerinizi gardırobunuzda bırakıp güne biraz parıltı getirmekten de kesinlikle çekinmeyin.

Balmain Resort 2021.

ANTİK ALIŞKANLIKLAR

Yazı Kristin Fındıkoğlu

Hailey Bieber'ın yüzü olduğu Versace İlkbahar/Yaz 2021 kampanyası.

Tarihe geçen en eski mücevhere dair kısa bir araştırma yapıldığında tasarımcısının bir Homo Sapiens değil bir Neandertal olduğu bilgisi insanı ilk başta şaşırtsa da, zamanla bu bilgi insanın takı takma pratiği ile olan içgüdüsel ilişkisini bir mantığa oturtmayı kolaylaştırıyor. İspanya'nın güneydoğu kıyılarında Cartagena şehrine yakın Cueva de los Aviones isimli bir mağarada bulunan ve 115.000 yıllık olduğu tahmin edilen delikli küçük deniz kabuklarından oluşturulan kolye, tarihe geçen en eski takı statüsünde. Dolayısıyla deniz seviyesinde olmanın uzun bir süredir mücevher tasarımı konusunda kreatifliği tetiklediğini bir varsayım olarak kabul etmek mümkün. Renkleri benimsemeye her zamankinden çok daha açık olduğumuz ilkbahar ve özellikle yaz mevsiminde, farklı organik ve inorganik materyallerden boncuklar ve deniz kabuklarını üstlerde taşımanın yarattığı etki de tatillerde benimsenen kaygısız ruh halinin bir devamı niteliğinde. İlkbahar/Yaz 2021 sezonunda bu örnekleri birden fazla markanın defilesinde görmek, tüm dünya genelinde evlerde geçirilen bir kıştan sonra insanın yine ve yeniden yaza karşı umutlanmasına sebep olduğu için öne çıkıyor.

Boncukların ticaret mevhumunun başlangıcında önemli bir rol oynamaları, uzuvlarda sergilenen en antik aksesuarlar oluşlarını anlamlandırabilmek için bir hayli

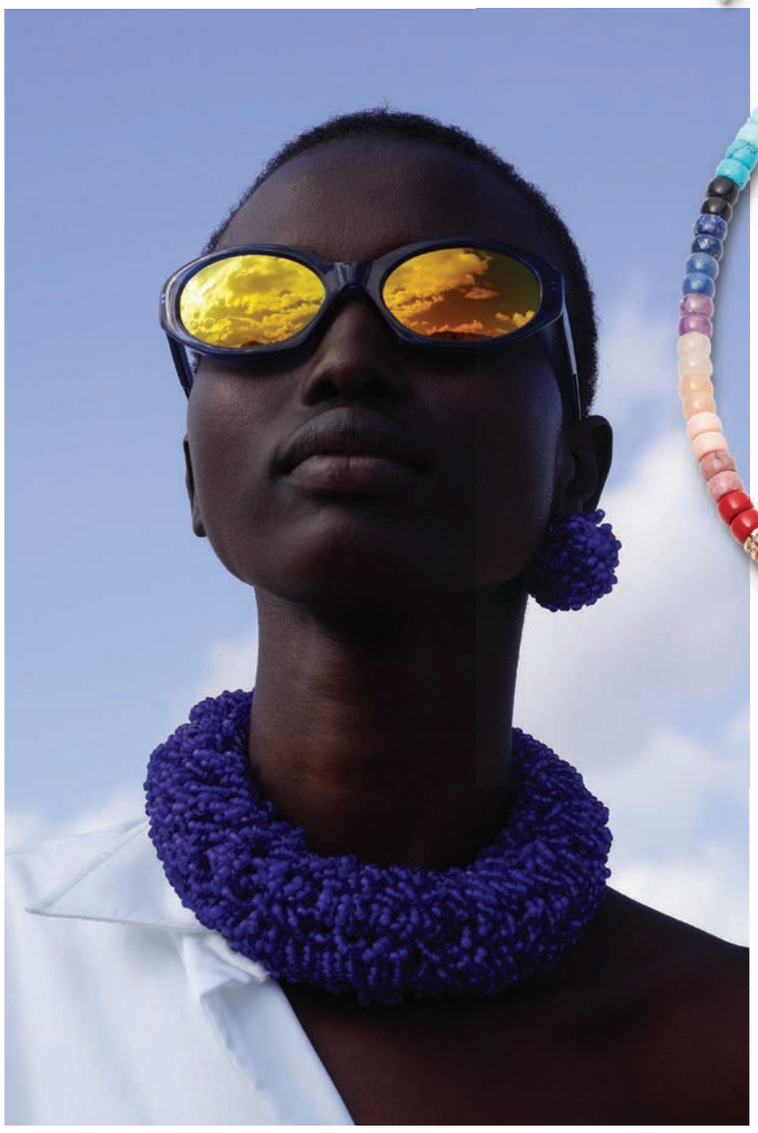

Üstte: Dries Van Noten İlkbahar/Yaz 2021 koleksiyonu lookbook'unda maksimalist boncuklu aksesuarlar.

Sağda: Rosie Assouline bilezik, Carolina Bucci'nin "Forte Beads" seti.

belirleyici. Bir anlamda statü göstergesi olarak kabul edilebilecek boncuklar renk, form ve materyal olarak birbirinden ne kadar ayrışırsa o kadar güçlü bir etki yaratıyor. 2021 yılında oluşturulan tasarımlarda bile hala bu görüntüyü yakalamak bu yüzden normal olsa gerek. Yazıda bahsedilen tüm referansların en açık örnekleri, Milano semalarında Etro defilesinde gözlemlenebiliyor. Markanın kreatif direktörü Veronica Etro bütün bir kışı evde geçirdikten sonra İtalya'nın Güney kıyılarına olan özlemini tasarımların odak noktası haline getiriyor. Renkli ve hafif koleksiyon tümüyle yaza adanırken, aksesuarlar *look*'ları tamamlamaktan daha önemli bir rol üstleniyor. Çocukların elinden çıkmış hissi veren renkli boncuklu kolyeler, Capri'de bir tezgahta karşınıza çıkacak kadar basit olmalarına rağmen, taşıdıkları yaz ruhu sebebi ile anında sahip olma hissi yaratıyor. Bu da bizi mücevherlerin beğenilmek için her zaman sofistike bir el işçiliği taşımaları gerektirmediği kanısına ulaştırıyor.

Yaşamayı en iyi bilen ülkelerden biri olarak kabul edilen İtalya'nın bu konuda söyleyecekleri Etro defilesi ile sınırlanmıyor.

Üstte (yukarıdan aşağıya): Carolina Bucci "Forte Beads" koleksiyonundan bir kolye, Balenciaga bilezik.

Etro İlkbahar/ Yaz 2021 defilesinde boncuklu kolyelerin kullanıldığı bir look.

Sol üstte: Bottega Veneta İlkbahar/Yaz 2021 defilesinden çiçek motifli kolye detayı.

Sağ üstte: Yeni sezondan Bottega Veneta kolye.

Nitekim Versace de İlkbahar/Yaz 2021 koleksiyonunda oyunu olabildiğince fazla renkten yana kullanıyor. Donatella Versace, denizin iyileştirici gücünden ilhamla koleksiyonu denizaltındaki canlılara ve renklere adıyor. Marka ile özdeşleşen Medusa motifi neon renklerle birer küpe ve kolye motifine bürünürken, sörfçü stilinin ayrılmaz parçası olan deniz kabuklu ve renkli boncuklu kolyeler de aksesuar seçkisinin bir parçası haline geliyor. Kısacası marka, karakterinden ödün vermeden denizaltı yaşamına uyumlanmak için füzyon stratejisini izliyor.

Örneklendirmenin son İtalyan parçası Bottega Veneta'nın İngiliz kreatif direktörü Daniel Lee ise renkli boncuk stratejisine eklektik bir pencereden bakmayı seçiyor. Materyal algısı ile oynamayı seven Lee, çoğunlukla araba koltuklarında kılıf olarak karşımıza çıkan boncukları hazır giyim tasarımlarına uyarlarken, aksesuar seçimini 90'larda her çocuğun sahip olduğu renkli mikro çiçek motifli kolyelerden yana yapıyor. Vintage referansları yeni hissettirme konusundaki başarısı ile seleflerinden ayrılan tasarımcı bu referanslar ile sadece hazır giyimde değil aksesuar özelinde de popülaritesini koruyacak gibi görünüyor.

Üstte: Carolina Bucci "Forte Beads" koleksiyonundan bilezik.

Bu trendin 2021 yılında moda markaları tarafından kabul görmeden bir trend mertebesine yükselmesinin önünü açan ismin de İtalyan olması kulağa şaşırtıcı gelmiyor. Üç kuşaktır mücevher zanaatkarı olan bir aileye sahip tasarımcı Carolina Bucci, 2016 yazında çocukları ile renkli boncuklardan bilezikler yaparken, bunu değerli taşlar kullanarak mücevherlerine nasıl aktarabileceğini düşünüp Forte Beads koleksiyonunu yaratıyor. Yeşim, lacivert taşı ve ametist gibi renkli taşları içinde barındıran koleksiyon ana fikrinde kişiselleştirmeyi sabit bırakarak, bir yaz ritüelinin lüks bir mücevher markasının imzası haline gelmesinin en etkili örneklerinden birine hayat veriyor. "Forte Beads" koleksiyonundan tasarımları blogger Leandra Medine Cohen'in boynundan çıkarmıyor, hatta bununla da sınırlı kalmayıp yakın zamanda Carolina Bucci ile "Forte Beads" özelinde bir iş birliğine imza atıyor. Her ne kadar bazı trendlerin podyumlara erişmesi birkaç seneyi bulsa da, İlkbahar/Yaz 2021 sezonu için herkesin ihtiyacı olan renklere hayatında biraz daha fazla yer açması gerektiğini düşünüyoruz. Ayrıca buna bir mücevherle başlamanın ise kimseye bir zararı olmayacağı kanaatindeyiz.

YAPI KREDİ MÜZESİ KOLEKSİYONLARDAN BİR SEÇKİ

Yazı Nihat Tekdemir

Mustafa Kemal Atatürk ve Sabiha Gökçen, Dolmabahçe Sarayı'nın muayede salonunda açılan tarih sergisini ziyaret ediyor. 20 Eylül 1937. Foto: Yapı Kredi Tarihi Arşivi.

1950'lerin başından itibaren oluşturulmaya başlanan ve zaman içerisinde zenginleşen Yapı Kredi Koleksiyonları 1992 yılında kurulan Yapı Kredi Müzesi'nde korunmakta ve sergilenmektedir. Bugüne kadar açılan birçok başarılı serginin ardından Yapı Kredi Müzesi kendi koleksiyonlarından derlediği yeni teşhirini "Koleksiyonlardan Bir Seçki" temasıyla 18 Mayıs Müzeler Haftası'nda tarih ve sanatseverlerle buluşturdu. Yapı Kredi Müzesi'nin koleksiyonları nümismatik ve etnografik olmak üzere iki ayrı bölümde korunuyor, dolayısıyla yeni teşhirde de müze mekanı iki ana bölüme ayrılmış durumda.

Nümismatik Koleksiyonu

55.000'i aşkın eserin bulunduğu nümismatik koleksiyonu kronolojik bütünlük açısından dünyadaki önemli sikke koleksiyonları arasında yer alıyor ve müzenin temel koleksiyonunu oluşturuyor. Koleksiyonun gövdesi İslam devletleri sikkelerinden oluşmakla birlikte bir ucu Antik Yunan ve Roma sikkelerine dayanan, bir ucu da erken Cumhuriyet dönemi sikkelerine ulaşan bir para tarihi zinciri kuracak ölçüde zengin bir yapıya sahip. Atina'dan Bergama'ya, Roma'dan İstanbul'a, Arap Yarımadası'ndan İspanya'ya kadar uzanan geniş coğrafyanın 2600 yıllık politik, ekonomik ve kültürel tarihinin izlerini neredeyse kesintisiz takip edebildiğimiz sikke koleksiyonu içinden seçilen 250 adet elektron, altın, gümüş ve bakır sikke ile paranın tarihsel yolculuğu müze ziyaretçilerine aktarılıyor. Sikkenin icadından önceki dönemlere dair bilgi panolarıyla başlayan müzede; Lidyalılar, Persler, Batı Anadolu Kent Devletleri,

Helenistik krallıklar, Romalılar, Bizanslılar, İslam Devletleri, Anadolu Türk Beylikleri, Osmanlılar ve Türkiye Cumhuriyeti sikkeleri tarihsel bir dizilim içinde sergileniyor. Ayrıca müzenin yeni temasına özel hazırlanan ziyaretçilerin tarih öncesi çağlardan günümüze kadar paranın kronolojik tarihini, sikkenin para kavramı içindeki yerini, alışveriş ve finans tarihindeki sıçrama ve kırılma noktalarını görebilecekleri bir zaman cetveli de yer alıyor.

Soldan sağa: Tetradrahmi Büyük İskender, Amphipolis/ Makedonia, MÖ 336-323, gümüş.

Dinar Abdülmelik bin Mervan, Emeviler, 696/697, altın.

Fels Nasıreddin Mahmud Nasir, Hasankeyf, Artukoğulları, 1213/1214, bakır.

Sikkenin icadından önce para

İlk zamanlarda para; tahıl ürünleri, büyük ve küçük baş hayvanlar, balta, nacak, orak gibi ürün ve aletlerden ibaretti. Ancak aracı olarak kullanılan bu gibi malları saklamak, istenildiğinde hemen ortaya koyabilmek, gerektiği kadar parçalara bölmek ve bir yerden bir yere taşımak güçtü. Bu nedenle zamanla sadece altın ve gümüş gibi değerli madenlerden yapılan, belirli ağırlıktaki külçeler para olarak kullanılmaya başlandı. Yazılı kaynaklar, sikkenin icadından birkaç yüzyıl önce Ege dünyasında değerli madenlerin, büyük baş hayvanların, üç ayaklı kazanların, baltaların ve buna benzer eşyaların para olarak kullanıldığını aktarmaktadır. Bu kaynaklara göre para kavramının, sikkenin icadından çok önce de var olduğunu ve sikkenin bu çeşitliliğe son verip standart bir ödeme aracıyla işlem görmeyi sağladığı söylenebilir.

Sikkenin tarihi

Sikke, ağırlığı ve içindeki değerli maden miktarı ayarlanmış, üzerinde onu basıp piyasaya çıkaran ve istendiğinde tekrar geri almayı garanti eden yetkili idarenin ya da devletin arma veya sembolünü taşıyan, ufak, dairesel (ya da disk şeklinde) ve ana maddesi altın, gümüş, bakır gibi madenler olan ödeme aracıdır. Tarihçi Herodotos sikkenin günümüz Manisa ili ve çevresinde yaşamış Lidyalılar tarafından icat edildiğini aktarmaktadır. İlk dönem Lidya sikkelerinin ön yüzünde devletin simgesi aslan başı, arka yüzünde ise yel değirmenini andıran bir çukur bulunuyordu.

Müzeye kronolojik olarak yerleştirilen sikke bölümünün ilk adımını Lidyalıların MÖ 6. yüzyılda elektrondan bastıkları, ön yüzünde aslan başı, arka yüzünde ise kare boşluk yer alan elektron sikkeler oluşturuyor. Pers kral Dareios'un diz kapağı koşusu yapar vaziyette betimlendiği altın *(Dareikos)* ve gümüş *(Siglos)* sikkeler de bu bölümde yer alıyor.

Sikke her ne kadar Lidyalılar tarafından icat edilse de ona kimlik ve kullanım alışkanlığı kazandıranlar Batı Anadolu'da yaşayan İon şehir devletleridir. Yaklaşık olarak MÖ 750-550 yıllarına rastlayan Büyük Kolonizasyon Dönemi ile sikke kullanımı hızla yayılır ve çok geçmeden Akdeniz dünyasındaki pek çok kent sikke basmaya başlar. Müzede Batı Anadolu Kent Devletleri'nin sikkeleri Pers sikkelerinden sonraya konumlanıyor.

Sikke bölümünün bir sonraki basamağı Büyük İskender'in Perslere karşı kazandığı zaferle başlayan Helenistik Dönem sikkelerini barındırıyor. Bu dönem sikkelerinin en belirgin özelliği, Büyük İskender'in MÖ 323'teki ölümünden sonra Helenistik krallıkları kuran generallerin sikkelerin ön yüzüne kendi portrelerini koydurmalarıdır. Helenistik Dönem ile birlikte sikke kullanımı Makedonya'dan Hindistan'a kadar geniş bir coğrafyada benimsenmiştir. Helenistik sikkelerden sonra gelen Roma sikkeleri Cumhuriyet ve İmparatorluk dönemleri olarak ikiye ayrılıyor. MÖ 3. yüzyılın başlarından itibaren basılmaya başlanan Cumhuriyet sikkelerinin üzerinde pek çok tanrı ve tanrıça betimini gözlemlemek mümkünken imparatorluk dönemi sikkelerinde ise hüküm süren imparatorların portrelerine daha sık rastlanıyor. İmparator portresi ya da büstü geleneğinin müzede Roma sikkelerinin devamında konumlandırılmış Bizans sikkelerinde de devam ettiği görülüyor.

Altta: Beşlik Altın, Ankara, Türkiye Cumhuriyeti, 1923-1943, altın.

Bizans dönemi aynı zamanda Emeviler, Abbasiler gibi İslam devletlerinin ve Anadolu Selçukluları, Artukoğulları, Danişmendoğulları, Saltukoğulları gibi erken Türk beyliklerinin de tarih sahnesine çıktığı bir dönemi kapsamaktadır. Bizans, İslam devletleri ve Türk beyliklerinin siyasi ve toplumsal ilişkileri, kültürel etkileşimleri sikkelere de yansımaktadır. Arapçada altın paralar için kullanılan "dinar" Latince *denarius* sözcüğünden, gümüşler için kullanılan "dirhem" Yunanca *drahmi* sözcüğünden bakır paralar için kullanılan "fels" Latince *follis* sözcüğünden gelmesi bu etkileşimi gözler önüne seriyor, bu sikkelerden örnekler müzede yer alıyor.

Anadolu Türk beyliklerinden sonraya yerleştirilen Osmanlı sikkeleri imparatorluğun en erken dönemlerinden itibaren Halife Abdülmelik bin Mervan'ın getirdiği İslam'da resim yasağı uyarınca ön ve arka yüzlerinde herhangi betimleme bulunmayan, yalnızca tarih, basım yeri, dua ve padişahın adı ve unvanlarına yer verilen sikkelerdir. Osmanlın Osman Gazi döneminde basılan ilk sikkesi, Fatih Sultan Mehmet döneminde basılan ilk altın sikkesi gibi nadir örnekler bu bölümde yer alıyor.

Sikke koleksiyonunun son bölümünü ise Türkiye Cumhuriyeti madeni paraları oluşturmaktadır. Cumhuriyet'in ilk yıllarından itibaren basılmaya başlanan madeni paralar, tedavüle ilk olarak 100 para, 5 kuruş ve 10 kuruş olmak üzere üç farklı tipte çıkmıştır. Müze teşhirinde bulunan paralar arasında hem gündelik kullanım paraları hem de 1970'lerden itibaren basılmaya başlanmış hatıra paraları yer almaktadır.

Etnografya Koleksiyonu

Türk-İslam kültürüne ait eserlerin muhafaza edildiği etnografya bölümünde 16. yüzyıldan itibaren farklı yüzyıllara tarihlenen binin üzerinde seçkin eser bulunuyor. Müzenin bu bölümünde gösterime sunulan eserler tombaklar, gümüşler, cep saatleri ve Gazi Mustafa Kemal Atatürk'e ait kişisel eşyalar olmak üzere dört bölüme ayrılıyor.

Altta: Divitlik, 18. yüzyıl ortası Osmanlı, uzunluk 32,5 cm, gümüş.

Üstte: Gülabdan, 18. yüzyıl ortası Osmanlı, tombak, dip çapı 5 cm yükseklik 21,5 cm.

Tombak eserler

Üzeri altınla kaplanan bakır eşyalara tombak denilmektedir ve Osmanlı'da 16. yüzyıldan itibaren hem sivil hem askeri alanda yoğunlukla kullanılmıştır. Başlarda Osmanlı saray mensupları ve ordunun üst düzey komutanları için üretilen tombak eşyalar, zamanla bütün varlıklı kesimin de günlük hayatına nüfuz etmiştir. Osmanlı'da askeri alanda miğferler, at alın zırhları ve kalkanlar başta olmak üzere birçok teçhizat tombaktan yapılırdı. Tombağın askeri alana kıyasla daha yoğun kullanıldığı sivil hayatta ise mutfak gereçlerinden temizlik eşyalarına, aydınlatma gereçlerinden evlerdeki süs eşyalarına kadar birçok eşya tombaktan üretildi. Yapı Kredi Müzesi'nde bu gündelik eşyalar arasından; tabaklar, kapaklı sahanlar, şekerlikler, kahve fincan zarfları, kaseler, meyve kapları, tepsiler, ibrikler ve şamdanlar gösterime sunulmaktadır.

Gümüş eserler

Yumuşak bir maden olması nedeniyle soğuk haldeyken de işlenmeye müsait olan gümüş, MÖ 4. binyılından itibaren ham madde olarak kullanılmaya başlandı. İlk olarak süs eşyası yapımında kullanılmış olsa da işlenme kolaylığı nedeniyle zaman içinde pek çok farklı alanda kendine yer edindi.

İbrik, 17. yüzyıl ortası Osmanlı, tombak, dip çapı 12,2 cm yükseklik 41,2 cm.

Sağda: 1937'de Türkiye'yi ziyaret eden Ürdün Emiri Abdullah'ın Mustafa Kemal Atatürk'e hediye ettiği altın kaplama sigara kutusu.

Osmanlı'da ise gümüş, günlük hayatta kullanılan pek çok eşyanın, süs eşyalarının ve savaş malzemelerinin üretiminde sıklıkla tercih edilen bir maden oldu. Gümüş eşyalar gündelik kullanımda yaygın olarak görülürken, bu eşyaların üretim teknikleri zamanla çeşitlendi ve süslemeleri de zenginlik kazandı. Müzede bilezik, küpe, kolye, tepelik, kemer gibi takı ve aksesuarların yanı sıra sahan, kupa, ibrik, leğen, güğüm, şamdan, divit, hamam tası, gülabdan, buhurdan, çaydanlık ve fincan zarfı gibi pek çok farklı gümüş eşya yer almaktadır.

Cep saatleri

Tarihteki en eski örneklerinin güneş saati formuyla kullanıldığı bilinen saatler, insanlık ilerledikçe biçimsel farklılıklardan geçti. Su saatlerinden kum saatlerine, mum saatlerinden mekanik saatlere uzanan çeşitlilik, insanın zamanı bölümlendirerek toplumlar ve kültürler arası ortak bir dil oluşturulmasına katkı sağladı. Osmanlı'da saat üretimi ve tamiri için yetişen ustalarla birlikte saatçilik de bir meslek dalı haline geldi. Ustadan çırağa geçen bir zanaat dalı olan saatçilik, Osmanlı'nın her döneminde ilgi gördü ve buna bağlı olarak da gelişti. Gezginlerin 17. yüzyıla dek kullandığı ve zamanın, güneşin yükseklik açısından yararlanarak belirlendiği taşınabilir güneş saatlerinin yerini zamanla cep saatleri aldı. Yapı Kredi Müzesi koleksiyonunda yer alan saatlerin çoğu, Osmanlı için Avrupa'da üretilmiş çeşitli markalardaki cep saatlerinden oluşur.

Sağ sayfada: Cep saati, 1934'de Turhal Şeker Fabrikası'nın açılış günü anısına o dönem fabrika müdürü olan Kazım Taşkent tarafından Gazi Mustafa Kemal Atatürk'e hediye edilmiştir. Audemars Piguet marka İsviçre yapımı zincirli cep saatinin üzerine Gazi Mustafa Kemal'in kısaltması olarak G.M.K. harflerinin ve 19/10/1934 tarihiyle birlikte Turhal Şeker Fabrikası yazısının işlenmiş olduğu görülür.

Atatürk hatıraları

Gazi Mustafa Kemal Atatürk, ülkenin kültürel değerlerini sahiplenmeyi, sanat eseri üretimini desteklemeyi ve daima bilime dayalı bir yaklaşımı esas almayı tüm yurttaşlarına miras bırakmıştır. "Türkiye Cumhuriyeti'nin temeli kültürdür" sözüyle bu yaklaşımı vurgulayan Atatürk, sadece söylemleriyle değil yaptıklarıyla da Türkiye'de müzeciliğin gelişmesini sağlamıştır. 1935 yılında Florya Köşkü'nde Afet İnan ve Türk Tarih Kurumu Başkanı Hasan Cemil Çambel'e eski eserlerin korunması ve müzelerin geliştirilmesi için verdiği direktifte kültürel belgelerin toplanması, gereken restorasyonların yapılması, arkeolojik kazılarla sınırlı kalmayıp buluntuların korunması için de çabalamasının ne kadar önemli olduğunun altını çizmiştir.

Yapı Kredi Müzesi, koleksiyonunda muhafaza ettiği Gazi Mustafa Kemal Atatürk'e ait kişisel eşyaları müze teşhirinde oluşturduğu özel bir bölümde ziyaretçilerle buluşturuyor. Müzede, Kazım Taşkent'in Mustafa Kemal Atatürk'e hediye ettiği köstekli cep saati ve Ürdün Kralı'nın hediye ettiği altın kaplama sigara kutusu da sergileniyor. Bu bölüm Yapı Kredi Tarihi Arşivi'nden ödünç alınan Atatürk'e ait zarf açacağı, divit, farklı zaman ve mekanlarda çekilmiş fotoğraf ve video görüntüleriyle de destekleniyor.

Böylece müze ziyaretçileri, Cumhuriyetimizin kurucusu Gazi Mustafa Kemal Atatürk'e ve kıymetli hatıralarına, Atamızın çok önemsediği ve korunması gereken kültür mirasımız arasından bakma fırsatını yakalıyor.

12
AUDEMARS PIGUET & Co

AKTÜEL ETKİNLİKLER

OFF THE WALL
San Francisco
Fotoğrafların duvardan galerilere taşınması yeni bir konsept değil. Öyle ki 1960'lardan beri sanatçılar, bir fotoğrafın nasıl sergilenmesi gerektiğine dair çeşitli fikirler üretiyorlar. Günümüze dönecek olursak 1 Ağustos'a kadar San Francisco Museum of Modern Art'da gösterimde olan *Off the Wall* fotoğraf çerçevelerinin sınırlarını 60'lı yılların vizyonu ile manipüle ediyor. Beş sanatçı fotoğrafları heykellere dönüştürerek, çeşitli yüzeylere yansıtarak ve hatta sergi için özel bir mobilya tasarlayarak fotoğraf sanatının sınırlarını genişletiyor. Liz Deschenes, Oliver Chanarin, Sarah Sze, Dayanita Singh ve Lieko Shiga fotoğraflardaki dondurulmuş anları hareketlendirerek görsellerin dinamizmini alışılmadık yollarla anlatıyor.

STEVEN AALDERS. THE SEASONS
Otterlo
Steven Aalders, modernizmi ve zanaatı soyut perspektifte ele alan sanatçılardan. Yağlı boya tablolarıyla tanınan sanatçının çalışmaları ışık ve alan yaratmak üzerine. Renk kullanımı ile sanat pratiğini yansıtan Steven Aalders soyut yağlı boya resimlerinde Piet Mondrian'ın modernizmi ve minimal sanatının fikirlerini birleştiriyor. Renk kombinasyonlarını sanat kimliğinin odağına yerleştiren Aalders adına düzenlenen seçki ise The Kröller-Müller Museum'da 12 Haziran itibarı ile sergileniyor. Sanatçının Pieter Bruegel etkisinde kaldığı *View* serisine, renklerin farklı atmosferleri çağrıştıran güncel çalışmaları eşlik ediyor.

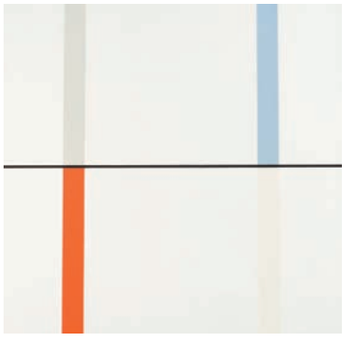

A NEW LOOK AT OLD MASTERS
New York
2022 yılına kadar The Metropolitan Museum of Art'ın dijital platformunda ziyaret edebileceğiniz seçkinin esas amacı; Avrupa menşeli koleksiyonlardaki çeşitli temaları keşfederek eserler arasında yeni diyaloglar yaratılması. *A New Look at Old Masters*'ın bir bölümü on altıncı ve on yedinci yüzyıllarda natürmort ve janr resmin yaratılışını vurgularken, diğer bölümü on altıncı yüzyıldan on sekizinci yüzyıla kadar uzanan yağlı boya eskizlerine genel bir bakış sunuyor. Bir diğer taraftan müzenin Giovanni Battista Tiepolo koleksiyonu da seçkinin bir parçası. Peter Paul Rubens ve Anthony van Dyck'in tablolarının yanı sıra dekoratif sanatının Batı Avrupa temsilcilerinden biri olan François Boucher eserlerini de deneyimlemeniz mümkün.

Sanal müzelere ve bilet fiyatlarına www.artsandculture.com adresi üzerinden ulaşabilirsiniz.

AMERICAN PHOTOGRAPHY

Viyana

Amerika'nın geniş alanları, günlük hayatı, kültürü, sosyal manzaraları ve metropollerinin görüntüleri 16 Haziran – 29 Ağustos tarihleri arasında Albertina Museum'da gösterimde. Ülkenin abartılı bir şekilde idealize edilmiş manzaraları daha önce tasvir edilmeye değmediği düşünülen gündelik motiflerle yer değiştiriyor. Aralarında Diane Arbus, Philip-Lorca diCorcia, William Eggleston ve Lee Friedlander gibi isimlerin bulunduğu 11 sanatçı, Amerikan toplumunu eleştirel bir ışık altında betimlediği karelerinden bir seçki oluşturuyor. Kısaca serginin teması, büyük şehirlerin dinamiğini yakalama eğilimi ve zıt bir yaklaşımla gerçek yaşamın yansımaları üzerine şekillendiriliyor. Göz önünde tutulan illüzyon ile arka planda kalan salt gerçekliğin acımasız taraflarına da odaklanan *American Photography* aynı zamanda fotoğraf sanatının anı yakalama misyonuna da değiniyor.

AUTOMANIA

New York

Alman mucit Karl Benz'in Benz Patent-Motorwagen'in patentini aldığı 1886, modern otomobilin doğum yılı olarak kabul ediliyor. Zamanla gelişen ve değişen teknoloji ile birlikte bizleri A noktasından B noktasına ulaştırmanın ötesine geçen otomobiller, mobilite hakkındaki fikirlerimizi halihazırda yenilemeye devam ediyor. The Museum of Modern Art'ın 4 Temmuz itibarıyla gösterimde olacak olan sergisi *Automania*, çeşitli tasarımcılar ve sanatçıların otomobiller üzerindeki sayısız yenilik, sosyal dönüşüm ve eleştirel tartışmalarını derliyor. Sergi, 20. yüzyılda otomobillere ve otomobil kültürünün uyandırdığı duygulara odaklanıyor. Modelleri hem modern endüstriyel tasarım perspektifinde hem de stilleri ile inceliyor. Aynı zamanda otomobillerin ekosistem üzerindeki olumsuz etkileri de araştırıyor. *Automania*, Lily Reich'in 1930'lardaki koltuk tasarımlarından Andy Warhol'un *Orange Car Crash Fourteen Times*'ına kadar farklı disiplinlerdeki birçok çalışmayı bir araya getiriyor.

XXL PAPER BIG, BIGGER, BIGGEST!

Amsterdam

Söz konusu sanat eserleri olduğunda yaratılan kompozisyonlar kadar çalışmaların ölçekleri de bir hayli dikkat çekiyor. 2 Temmuz ile 5 Eylül tarihleri arasında Rijksmuseum'ın dijital platformunda ziyaret edilebilecek seçki ise kelimenin tam anlamıyla eserlerin devasa boyutlarına odaklanıyor. *XXL Paper Big, bigger, biggest!*, kapladıkları alan nedeniyle çok azının daha önce sergilenmiş olduğu çalışmaları bir araya getiriyor. Müzenin koleksiyonundan oluşturulan seçkide, Michiel Coxie'nin 2,5 metrekarelik halı tasarımı *Scipio Africanus Lands at Carthage* (1555) ve 1535 yılında yapılan altı metre yüksekliğindeki ahşap baskı yer alıyor. Ek olarak, iki metreden geniş ölçüsü ile 1606'da Jan Saenredam'ın *Amstelodamum: View of Amsterdam* çalışması ve 1500'den kalma Jacopo de Barbari'nin Venedik haritası ile de birçok şehir manzarası sergileniyor.

ELIAS SIME: TIGHTROPE

Toronto

Etiyopyalı sanatçı Elias Sime'nin eserleri insanlık, ekolojik sürdürülebilirlik ve doğanın dayanıklılığına olan yorumu ile bağlantılı. Karmaşık olarak tanımlayabileceğimiz şekilde işlenmiş ve yoğun katmanlı çalışmaları 4 Temmuz tarihine kadar Royal Ontario Museum'da. 28 eserden oluşan *The Tightrope* serisi sanatçının son on yıldaki çalışmalarını içeriyor. Ayrıca bu serinin ilk kez Kanada sınırlarında gösterimde olduğunun da altını çizelim. *Tightrope*, teknolojinin mümkün kıldığı yenilikler ile çevre üzerindeki zararlı etkisi arasındaki istikrarsız dengeye atıfta bulunuyor. Sime, elektronik bileşenleri yeniden tasarlayarak eserlerinin bir parçası haline getiriyor. Sanatçı çalışmaları ile sürdürülebilirliğin ne denli önemli bir konu olduğunu işaret ederken, elektronik atıkların oluşturduğu çevre kirliliğine de değiniyor.

OFF-SITE | VISIONS OF AMERICAN LIFE: SELECTIONS FROM THE NANCY AND SEAN COTTON COLLECTION OF AMERICAN ART

Detroit

Her bir coğrafyanın kendine özgü bir sanat dili var. Bu konuda Avrupa'nın hakimiyetini hissediyor olsak da okyanus ötesindeki sanat nosyonunu es geçmemeli. Bir önceki cümlemize referans gösterebileceğimiz bir sergi ise 11 Haziran ile 11 Eylül tarihlerinde Detroit Institute of Arts'da gerçekleşiyor. Müzenin sanal platformu üzerinden ziyaret edebileceğiniz seçki 1850 – 1940 yılları arasında Amerikalı sanatçılar tarafından yapılan resimleri bir araya getiriyor. 40 çalışmanın yer aldığı sergi, Amerikan yaşamının görünüşte basit sahnelerini keşfetmeyi ve sanatçıların Amerikan kültürü ve kimliği hakkındaki karmaşık soruları ortaya çıkartmasını inceliyor.

LATE GOTHIC THE BIRTH OF MODERNITY

Berlin

5 Eylül tarihine kadar Gemäldegalerie Staatliche Museen zu Berlin'de ziyaret edebileceğiniz seçki, Orta Çağ ile Erken Modern Çağ arasındaki uzun geçiş döneminin ilerici eğilimlerini irdeliyor. 1430 ile 1500 arasındaki dönem, günümüze kadar sanat ve imge anlayışını etkilemeye devam eden değişikliklere tanıklık etti. Stefan Lochner, Konrad Witz ve Tilman Riemenschneider gibi geç Gotik sanatının tanınmış savunucularının geniş bir seçkisini içeren *Late Gothic The Birth of Modernity*, müze koleksiyonlarından da önemli eserlerin dahil edildiği yaklaşık 130 çalışmayı bir araya getiriyor.

Sanal müzelere ve bilet fiyatlarına www.artsandculture.com adresi üzerinden ulaşabilirsiniz.

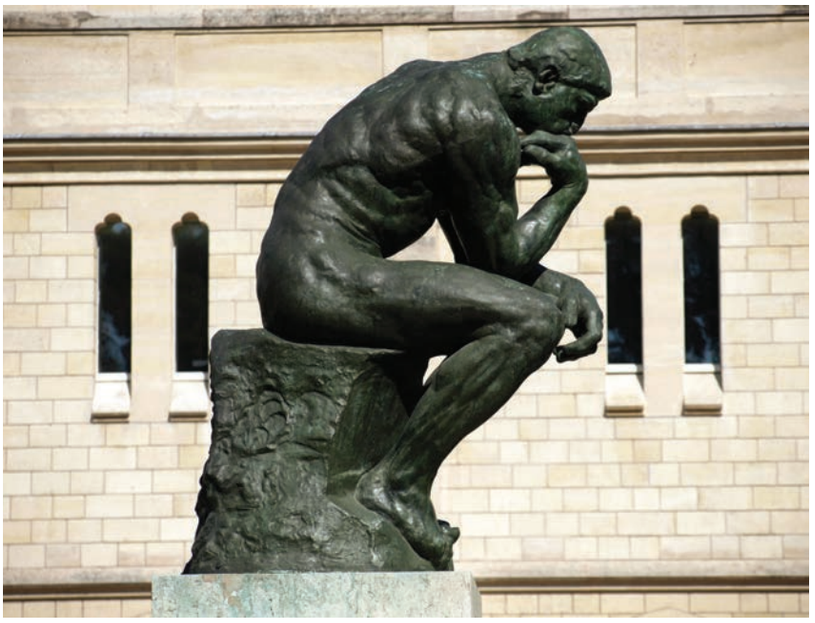

AUGUSTE RODIN
Kopenhag
Modern heykelin kurucusu olarak kabul edilen Fransız heykeltıraş Auguste Rodin, şüphesiz sanat disiplinin etkili isimlerinden. Ny Carlsberg Glyptotek ise Rodin'in değerli eserlerinden oluşan bir koleksiyonuna sahip. Bu bağlamda, Glyptotek'in koleksiyonundan ve Paris'teki Musée Rodin'den ödünç alınan eserler seçki kapsamında bir araya getiriliyor. *Auguste Rodin* seçkisi koleksiyonun ışığında Rodin'in çalışma yöntemlerine ışık tutuyor. Rodin, bitmiş bir eserden ziyade heykel yaratma sürecinden daha çok etkilenmişti. Bu yüzdendir ki heykellerini sürekli değiştiriyor ve heykellerine yeni şekiller veriyordu. Rodin'in çalışma disiplinindeki bu deneyimi ise sanat dalına farklı bir bakış açısının yolunu açıyor. Bir diğer taraftan sergi sadece Rodin'in heykelleri ve çizimlerini değil aynı zamanda özel antika koleksiyonundan eserleri de içeriyor. Seçkinin son gösterim tarihi 15 Ağustos.

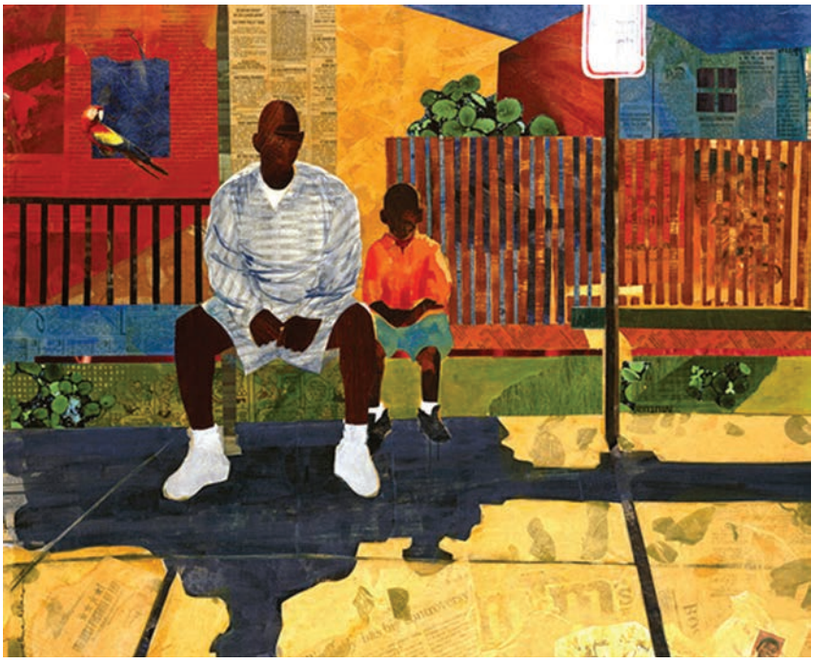

PAPER STORIES, LAYERED DREAMS THE ART OF EKUA HOLMES
Boston
Boston'un Roxbury semtinde yaşamını idame ettiren Ekua Holmes'un çalışmaları çocukluk, aile bağları, hafıza ve dayanıklılık temaları üzerinden şekilleniyor. 17 Ekim tarihine kadar Museum of Fine Arts'ın bir parçası olan seçki ise sanatçının çocuk kitapları için tasarladığı illüstrasyonlara odaklanıyor. Carole Boston Weatherford tarafından yazılan 2015 basımı *Voice of Freedom: Fannie Lou Hamer, Spirit of the Civil Rights Movement*, Kwame Alexander'ın 2017 yılında kaleme aldığı *Out of Wonder: Poems Celebrating Poets* ve son olarak geçtiğimiz sene yayınlanan Angela Joy'un *Black Is a Rainbow Color* kitabındaki illüstrasyonlar seçkideki yerlerini alıyor. Sergi aynı zamanda Heidi Tyline King tarafından ele alınan ve geçtiğimiz aylarda yayınlanan *Saving American Beach: The Biography of African American Environmentalist MaVynee Betsch* projesi için Holmes'un illüstrasyonlarına ve bir dizi seçkisine göz atma imkanı sunuyor.

PAULA REGO
Londra
Portekizli ressam Paula Rego'nun bugüne kadarki en büyük ve en kapsamlı retrospektifi 16 Haziran itibarı ile Tate'de gösterimde. 1950'lerden beri Paula Rego, Birleşik Krallık'ta ve uluslararası alanda figüratif sanatın yeniden tanımlanmasında kilit bir rol oynadı. Öyle ki sanatçının hayal gücünün bir yansıması olan çalışmaları özellikle kadın figürünün temsil edilme biçiminde devrim yarattı. *Paula Rego* seçkisi sanatçının yaşam hikayesini anlattığı gibi Rego'nun çalışmalarının kökenini oluşturan sosyo-politik bağlantıları da irdeliyor. Sanatçının kişisel ve sosyal mücadeleyi ilk kez keşfettiği 1950'lerden erken dönem çalışmaları ve *Dog Women and Abortion* serisinden kesitler de derlemedeki yerini alıyor. Kolaj, resim ve çizim dahil olmak üzere 100'den fazla eseri bir araya getiren sergi için son tarih 24 Ekim.

FLORAL PALET

Hazırlayan Kristin Fındıkoğlu

Isabel Marant
İlkbahar/Yaz 2021

Çizme, **Isabel Marant**

Kitap, **Flower: Exploring the World in Bloom, Phaidon**

Elbise, **Zimmermann**

Küpeler,
Pomellato

Saat, **Tank Must de Cartier**

Şapka, **Valentino**

Çanta, **Bottega Veneta**

NOMOS
GLASHÜTTE

175 Years
Watchmaking
Glashütte

Metro neomatik 41 Update. The unique NOMOS ring date in neon orange is patented and easy to set—in both directions. This is made possible by the in-house automatic caliber DUW 6101 within, which is highly precise and also features a patented date mechanism. Now available at Tevfik Aydin in Istanbul. More here: tevfikaydin.com.tr, nomos-glashuette.com

TEVFİK AYDIN
Since 1889

ROLEX

SUBMARINER

Dalgıçlar için 1953'te tasarlanan Submariner, su geçirmezliğin ve güvenilirliğin evrensel sembolü ve tüm zamanların en ikonik saatlerinden biri olmayı sürdürüyor. Submariner'ın hikayesi, yeni 41 mm kasası ve yeni nesil mekanizmasıyla devam ediyor.

#Perpetual

OYSTER PERPETUAL SUBMARINER DATE

RHODIUM